

માનનીય અધ્યક્ષ મહોદય તથા વિધાનસભાના માનનીય સદસ્યશ્રીઓ,

ચૌદમી ગુજરાત વિધાનસભાના ત્રીજા સત્રના મંગલ પ્રારંભે આપ સૌનું હૃદયપૂર્વક સ્વાગત કરું છું.

અંતઃ રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય ત્રાસવાદ એ વૈશ્વિક સમસ્યા છે, જેના દુષ્કર પરિણામો આપણા રાષ્ટ્રે તાજેતરમાં જ ભોગવ્યા છે. કાશ્મીરના પુલવામા જિલ્લામાં ત્રાસવાદી હુમલામાં સેનાના વીર જવાનો શહીદ થયા, જેઓના કુટુંબો પ્રત્યે સહાનુભૂતિ પ્રગટ કરીને આ વીર જવાનોને શ્રદ્ધાંજલી અર્પું છું.

વિશ્વવંદનીય રાષ્ટ્રપિતા મહાત્મા ગાંધી, અખંડ ભારતના શિલ્પી સરદાર પટેલ, પ્રજાના મૂકસેવક પૂજ્ય રવિશંકર મહારાજ તથા રાજ્યના સપૂત ઈન્દુલાલ યાજ્ઞિક જેવા મનીષી મહાનુભાવોનું સ્મરણ કરીને તેઓને શ્રદ્ધાપૂર્વક વંદન કરું છું. જે મહામાનવે આખા વિશ્વને પ્રેરણા આપી અને જેની વિચારધારા અને જીવને એક આખા યુગને પ્રભાવિત કર્યો તેવા ગુજરાતના પનોતા પુત્ર મહામાનવ ગાંધીજીના જીવન વિશે જાણવા દેશ વિદેશના અભ્યાસીઓ ઉત્સુક હોય તે સ્વાભાવિક છે. ગાંધીજીએ જ્યાં શિક્ષણ લીધું હતું તેવી રાજકોટની આલ્ફ્રેડ હાઈસ્કૂલ ખાતે પૂજ્ય બાપુના જીવનકાળની અનુભૂતિ કરાવતા અને તેમનો સમગ્ર સંદેશ- વિચારધારાને જીવંત બનાવતા મહાત્મા ગાંધી મ્યુઝીયમને માનનીય વડાપ્રધાનશ્રીએ રાષ્ટ્રને સમર્પિત કરી ગુજરાતની ગરીમાના એક વધૂ આયામને વિશ્વ સમક્ષ પ્રસ્તુત કર્યો છે.

આપણા સૌના માટે એ ગૌરવની વાત છે કે ૧૮૨ મીટર ઊંચાઈ ધરાવતી વિશ્વની સૌથી ઊંચી એવી સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની પ્રતિમા 'સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી'નું તા. ૩૧.૧૦.૨૦૧૮ ના રોજ માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું. સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી સરદાર સાહેબની પ્રતિભા, પુરુષાર્થ અને પરમાર્થનું જીવંત પ્રગટીકરણ છે. સમગ્ર દેશના ખેડૂતો દ્વારા ખેતી માટે વપરાયેલા સાધનોનો પ્રતિમાના નિર્માણ માટે ઉપયોગ કરી તેઓને આ સમગ્ર વિરાટ કાર્ય સાથે ભાવનાત્મક રીતે જોડવાનો અનેરો પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે. નર્મદા નદીની પાવન ધરા પર સાતપુડા અને વિંદ્યાચલ પર્વતમાળા વચ્ચેના નચનરમ્ય વિસ્તારમાં સરદાર સરોવર ડેમથી ૩.૨ કિ.મી.ના અંતરે નર્મદા નદીની વચ્ચે સાધુ બેટ પર નિર્માણ પામેલી દેશની એકતા અને અખંડિતતાના શિલ્પી સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલની આ પ્રતિમા તેઓના સામર્થ્ય અને સમર્પણ સાથે નવા ભારતની અભિવ્યક્તિ છે. સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટીની સાથે ૧૦૦ થી વધુ પ્રકારની જાતિના કુલોની ખુશ્બુથી મહેકતી વેલી ઓફ ફ્લાવર્સ, ભારતના ૧.૬૯ લાખ ગામોની માટીની મહેક ધરાવતી વોલ ઓફ યુનિટી, સરદાર સાહેબના જીવનને આપરી લેતું આધુનિક દ્રશ્ય શ્રાવ્ય પ્રદર્શન, નર્મદા મૈયાના કુદરતી સાનિદ્યમાં નિર્માણ પામેલ ટેન્ટ સિટીનું પણ લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું. વજ્રાદિપિ કઠોરાની, મૃદુનિ કુસુમાદિપિ એવા સરદાર સાહેબની વિશ્વની સૌથી ઊંચી પ્રતિમાના માધ્યમથી વિશ્વના નક્શામાં ગુજરાતને સર્વોચ્ચ સ્થાન મળવા સાથે પ્રવાસન પ્રવૃત્તિને વેગ મળ્યો છે તથા વનબંધુઓનું સશક્તિકરણ થયું છે.

ભારતના ભૂતપુર્વ વડાપ્રધાન અને અગ્રણી રાજપુરૂષ ભારતરત્ન સ્વ. શ્રી અટલ બિહારી વાજપેયીને આ પ્રસંગે હું યાદ કરું છું. પરમાણું પરીક્ષણ અને કારગીલ યુદ્ધમાં વિજયી થવા જેવા સીમા ચિહ્નો અંકિત કરનારા ભારતીય રાજકારણના ભીષ્મ પિતામહ એવા સ્વ. શ્રી વાજપેયી તમામ પક્ષોનો આદર પામ્યા હતા. સૌથી લાંબો સમય સાંસદ રહેવાના વિક્રમ ધરાવતા અજાતશત્રુ એવા સ્વ. શ્રી વાજપેયીની પીઠિતો પ્રત્યેની સંવેદનશીલતા આપણા સૌના માટે અનુકરણીય છે.

ગુજરાતની વિકાસયાત્રાના વધુ એક કીર્તિમાન સમાન વાયબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ સમિટ ૨૦૧૯નો માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીના વરદ્ હસ્તે શુભારંભ થયો. વિકાસ આંદોલન સમી આ યાત્રામાં ૪ દેશોના વડાઓ, વૈશ્વિક ઉદ્યોગગૃહોના સૂત્રધારો અને હજારો બૌદ્ધિકો સહભાગી થયા. નવમી વાયબ્રન્ટ ગુજરાત સમિટમાં અત્યાર સુધી યોજાયેલ સમિટમાં સૌથી વધુ એવા ૧૫ સહભાગી દેશો હતા, જેમાં ૧૩૫ દેશોમાંથી ૩,૦૦૦ થી વધુ વિદેશી પ્રતિનિધિઓ અને સમગ્ર દેશમાંથી ૪૦,૦૦૦ થી વધુ ડેલીગેટ્સ હાજર રહ્યા હતા, જેઓએ લગભગ ૩,૫૦૦ જેટલી બી ટુ બી અને બી ટુ જી બેઠકો યોજી હતી. આ વાયબ્રન્ટ સમિટના અંતે ૨૮,૩૬૦ સમજૂતી કરારો પર સહમતી થઈ. આ સમીટમાં ૩૭ આંતરરાષ્ટ્રીય તથા કન્ટ્રી સેમીનાર તથા ૬ અન્ય રાજ્યના સેમીનાર યોજવામાં આવેલ હતા. મેગા એક્ટિવિશનમાં Shaping a New India થીમ આધારિત વિવિધ ૧૨૦૦ થી વધુ સ્ટોલનું નિર્માણ કરાયું હતું જેમાં વિશ્વના અગ્રગણ્ય ૩૮ દેશોની ૨૦૦ થી વધુ કંપનીઓ સહિત ૧૨૫૦ જેટલી કંપનીઓએ ભાગ લીધો. વાયબ્રન્ટ ગુજરાત ગ્લોબલ ટ્રેડ શો-૨૦૧૯ માં પહેલી વખત નવતર અભિગમ તરીકે Buyer Seller Meet અને Reverse Buyer Seller Meet તેમજ Vendor Development Programme નું આયોજન કરવામાં આવ્યું જે ખૂબ જ સફળ રહ્યું. Buyer Seller Meet/ Reverse Buyer Seller Meet અંતર્ગત ૫૦ જેટલા દેશોના ખરીદદારોએ ભાગ લીધો. આ ઉપરાંત, આફ્રિકા દિવસ અંતર્ગત ૨૫ જેટલા આફ્રિકન દેશોના સહયોગથી નિર્મિત આફ્રિકા પેવેલીયન આકર્ષણનું કેન્દ્ર રહ્યું.

ઈન્ટરનેશનલ સ્ટેમ સેમિનારમાં આ વિષયના નિષ્ણાતોના કિંમતી આદાનપ્રદાન થવા સાથે ફ્યુચરસ્ટિક ટેકનોલોજી એક્ટિવિશન, સ્પેશ એક્ટિવિશન વિગેરેએ મુલાકાતીઓને જ્ઞાનસભર માહિતી આપી.

પ્રધાનમંત્રી શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ અનામતની વર્તમાન વ્યવસ્થા યથાવત રાખીને , સામાજિક સમરસતા જાળવવા સાથે વર્ષોથી જે નિર્ણયની રાહ જોવાતી હતી, તે આર્થિક રીતે નબળા વર્ગોના નાગરિકોને ૧૦ ટકા અનામત આપવાના કરેલા ઐતિહાસિક અને અભૂતપૂર્વ ક્રાંતિકારી નિર્ણય માટે તેઓને ધન્યવાદ આપું છું. આ નિર્ણયને સૌ પ્રથમ પ્રતિસાદ આપતાં મારી સરકારે આ મહત્વપૂર્ણ નિર્ણયનો અમલ કર્યો છે.

યુવાનોની જિજ્ઞાસાને સંશોધનમાં પરિવર્તિત કરવા સ્નાતક, અનુસ્નાતક અને ડૉક્ટરેટ અભ્યાસક્રમોની શૃંખલામાં વધારો થાય અને વર્ષ ૨૦૨૨ સુધીમાં ગુજરાતમાંથી ૨૦૦૦ સ્ટાર્ટ-અપનું નિર્માણ થાય એ માટે મારી સરકાર દ્વારા દેશમાં પ્રથમ વખત અમલી બનાવવામાં આવેલ છે તેવી “સ્ટુડન્ટ સ્ટાર્ટ-અપ એન્ડ ઈનોવેશન પોલીસી” (SSIP) હેઠળ રાજ્યમાંની ૬૦ યુનિવર્સિટીઓ અને ૮૦૦ થી વધુ સંસ્થાઓમાં અભ્યાસરત અંદાજે ૧૪ લાખ જેટલા વિદ્યાર્થીઓને આવરી લેવામાં આવેલ છે. કેન્દ્ર સરકારના ઔદ્યોગિક નીતિ અને પ્રમોશન વિભાગ (DIPP) દ્વારા રાજ્યોના ‘સ્ટાર્ટ-અપ રેંકિંગ ૨૦૧૮’ યોજના અંતર્ગત સ્ટાર્ટ-અપની કામગીરી માટે સ્ટાર્ટ-અપ બેસ્ટ પર્ફોર્મર એવોર્ડ ગુજરાતને મળ્યો છે.

ભ્રષ્ટાચાર મુક્ત વહીવટી વ્યવસ્થા

સર્વતોમુખી વિકાસ થકી સૌનું કલ્યાણ કરવાના દ્યેય સાથે માનનીય મુખ્યમંત્રીશ્રી વિજયભાઈ રૂપાણી તથા માનનીય નાયબ મુખ્યમંત્રીશ્રી નીતિનભાઈ પટેલના નેતૃત્વ હેઠળ ગુજરાત રાજ્ય સમગ્રપાલે પ્રગતિના પંથે આગળ ઘપી રહ્યું છે. પારદર્શિતા, નિર્ણાયકતા,સંવેદનશીલતા અને પ્રગતિશીલતાને આધારસ્તંભ બનાવી ઈમાનદારી અને પ્રમાણિકતાથી ભ્રષ્ટાચાર નાબૂદ કરવા કટિબદ્ધતા દર્શાવી છે.

- ભ્રષ્ટાચારની બદીને નેસ્તનાબુદ કરવા લાંચ રૂશ્વત વિરોધી દળને આધુનિક સુવિધાઓથી સજ્જ બનાવવામાં આવ્યું છે. લાંચ રૂશ્વતને નાથવા મક્કમ એવી મારી સરકારે છેલ્લા એક વર્ષમાં ૭૨૯ ઈસમો સામે કેસ નોંધેલ છે, જે પૈકી ૭૧૭ ઈસમો સામે ટ્રેપ/ડિકોચ કેસ અને ૧૨ સરકારી અધિકારી/કર્મચારીઓ સામે અપ્રમાણસર મિલકતના કેસ કરવામાં આવ્યા છે. લાંચ રૂશ્વત વિરોધી બ્યુરોની ત્વરિત, કાર્યક્ષમ અને પરિણામલક્ષી કટિબદ્ધતાના ફલસ્વરૂપે લાંચના આરોપીઓનો છેલ્લા પાંચ વર્ષનો કન્વિક્શન રેટ ૨૫% હતો તે વર્ષ ૨૦૧૮માં ૧૦% વધીને ૩૫% થયો છે.
- ગુજરાત ખાણકામ અને ઉત્પાનનના એક નવા યુગમાં પ્રવેશ્યું છે. પારદર્શિતાના ઉચ્ચતર માપદંડોના કારણે વિવિધ પ્રકારના ઉદ્યોગ સાહસિકો ઈ-હરાજી દ્વારા બોલી ભરવા અને ખાણકામના હક્ક મેળવવા પ્રોત્સાહિત થાય છે. રાજ્યમાં સ્પર્ધાત્મક તેમજ બિનભેદભાવ યુક્ત ખનિજ ફાળવણી થાય તે હેતુસર જાહેર હરાજીથી ફાળવણી કરવા માટે ગૌણ ખનિજના કુલ ૬૮૬ બ્લોક્સ આઈડિન્ટીફાઈ કરેલ છે. ૦૧/૦૪/૨૦૧૮ થી આજ દિન સુધી કુલ પાંચ તબક્કામાં ગૌણ ખનિજના કુલ ૪૭૦ બ્લોક્સ હરાજી માટે મુકવામાં આવેલ છે.
- મારી સરકારે 'મિનિમમ ગવર્નેન્ટ મેક્સિમમ ગવર્નન્સ'ની જે પરંપરાઓ વિકસાવી છે તેમાં વધુ એક મહત્વપૂર્ણ નિર્ણય લઈને નવો પેટ્રોલ-ડીઝલ પંપ શરૂ કરવા ઈચ્છતા ડીલર્સને પેટ્રોલ-ડીઝલના ખરીદ, સંગ્રહ અને વેચાણ માટે રાજ્ય સરકારનો નવો પરવાનો લેવામાંથી મુક્તિ આપવાની જાહેરાત કરી છે. આ નિર્ણયથી ગુજરાતમાં પેટ્રોલ/ડીઝલના ખરીદ-સંગ્રહ-વેચાણ ક્ષેત્રે એક ક્રાંતિકારી નવા યુગની શરૂઆતનાં દ્વાર ખુલ્યાં છે. હવે રાજ્યમાં પેટ્રોલ-ડીઝલ પંપ ધારકોએ તેમના પરવાનાની મુદત પુરી થતાં તે રિન્યુ કરાવવાની જરૂરિયાત પણ રહેશે નહીં.
- કેફી પીણાં ન પીરસતી હોય તેવી હોટલોને પોલીસ પરવાનામાંથી મુક્તિ આપવામાં આવી છે.

- મારી સરકારે રાજ્યમાં નવા સ્થપાતા ઔદ્યોગિક એકમોને તથા હયાત ઔદ્યોગિક એકમોના પાત્રતા ધરાવતા વધારાના એકમોને ઉત્પાદનની તારીખથી પાંચ વર્ષ સુધી ઇલેક્ટ્રીસીટીની ડ્યુટી ભરવામાંથી માફી આપવાની જોગવાઈને વધુ સરળ, વધુ ઝડપી અને પારદર્શી બનાવવાનો નિર્ણય કર્યો છે. ઔદ્યોગિક એકમો ઓનલાઈન અરજી કરીને પાત્રતા સિદ્ધ થયેથી ઇલેક્ટ્રીસીટી ડ્યુટી માફીનું પ્રમાણપત્ર ૨૪ કલાકમાં ઘેર બેઠાં મેળવી શકશે.
- દુકાનદારોને સરળતા રહેવાની સાથે લાંચરૂઝત નિવારણનો દ્વિવિધ હેતુ પાર પાડવા ગુમાસ્તા ધારા હેઠળ આજીવન પરવાનો મેળવવાની જોગવાઈ કરી છે.
- પાત્ર લાભાર્થીને મળવાપાત્ર સહાયની રકમ ત્વરિત અને સરળતાથી મળે તે માટે હાલમાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા સ્ટેટ ડી.બી.ટી. પોર્ટલમાં રાજ્ય સરકારની તેમજ કેન્દ્ર સરકાર પુરસ્કૃત ૧૪ વિભાગોની અંદાજીત ૨૫૧ યોજનાઓને સામેલ કરવામાં આવેલ છે, જેમાં અંદાજે રૂ. ૭૨૪૨ કરોડ લાભાર્થીઓના ખાતામાં સીધા જમા આપવામાં આવેલ છે.
- જાહેર જનતાને પડતી હાડમારી નિવારવા શહેરી તથા ગ્રામ્ય વિસ્તારના નાગરિકોને ઓનલાઈન બિનખેતી પરવાનગીની સવલત આપવામાં આવી છે. ઓનલાઈન પદ્ધતિ સરળ, પારદર્શક અને ઝડપી હોવાથી સમય અને શક્તિના બચાવની સાથોસાથ બિનજરૂરી પેપરવર્ક ટાળી શકાયેલ છે. ઓનલાઈન એન.એ. મંજૂરીની કાંતીકારી પહેલને સમગ્ર રાજ્યમાં જુદા જુદા જિલ્લામાં સફળતા મળ્યા બાદ રાજ્ય સરકારે વધુ એક મહેસૂલી પ્રક્રિયા “ઓનલાઈન પ્રિમિયમ” પ્રાયોગિક ધોરણે પાંચ જિલ્લામાં કાર્યરત કરેલ છે, જે સમગ્ર રાજ્યમાં અમલી બનાવવામાં આવશે.
- સાચો લાભાર્થી સરકારી સહાયથી વંચિત ન રહી જાય તે માટે સેવાસેતુ કાર્યક્રમના ચોથા તબક્કાનું રાજ્ય વ્યાપી આયોજન કરવામાં આવ્યું. સેવાસેતુ કાર્યક્રમ અંતર્ગત ચોથા તબક્કામાં અત્યાર સુધી મળેલ ૪૬,૮૬,૬૩૬ અરજીઓ પૈકી ૪૬,૮૧,૫૨૫ અરજીઓ, એટલે કે ૯૯.૮૯ ટકા અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે.
- રાજ્ય સરકારના મહત્વના વિભાગોની કામગીરી પર CM Dash Board વડે મુખ્યમંત્રીશ્રીનું સીધું નિયંત્રણ અને દેખરેખ શક્ય બન્યું છે.
- પારદર્શિતા જળવાય અને પ્રજાના નાણાંનો યોગ્ય ઉપયોગ થાય તે માટે રાજ્ય સરકારની તમામ ખરીદી GeM પોર્ટલ પરથી કરવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે.
- ભારત સરકારના વહીવટી સુધારણા અને લોકફરીયાદ વિભાગ દ્વારા ઓનલાઈન ફરીયાદ નોંધાવી શકાય તે માટે તૈયાર કરવામાં આવેલ Public Grievances (P.G.) Portal પર રાજ્યના નાગરિકો દ્વારા કેલેન્ડર વર્ષ:૨૦૧૮માં ઓનલાઈન રજૂ કરેલ ૪૯૪૨૧ જેટલી રજૂઆતોમાંથી ૪૪૭૬૬ એટલે કે ૯૦.૫૮ ટકા જેટલી રજૂઆતોનો નિકાલ થયો છે.

ભ્રષ્ટાચાર નાબૂદીના ઉપર મુજબના પ્રયત્નો સાથે મારી સરકાર વંચિતો અને ગરીબોના કલ્યાણ માટે, અનુસૂચિત જાતિ તેમજ આદિવાસી સમાજને તેમના અધિકારો આપવા માટે, મહિલાઓના સશક્તિકરણ માટે, યુવાનોને રોજગારી પુરી પાડવા માટે અને ખેડૂતોને તમામ પ્રકારે મદદરૂપ થવા માટે મક્કમતાપૂર્વક અને નક્કર આયોજન સાથે આગળ વધી રહી છે.

વંચિતોનો વિકાસ

- મારી સરકારનો અતિલોકપ્રિય અને પ્રજાલક્ષી કાર્યક્રમ એટલે ગરીબ કલ્યાણ મેળાના આયોજન દ્વારા ચાલુ વર્ષે ૩૯ ગરીબ કલ્યાણ મેળા દ્વારા ૧૨.૭૩ લાખ લાભાર્થીઓને રૂ.૨૭૨૭ કરોડની સહાય આપવામાં આવી છે અને અત્યાર સુધીમાં અગિયાર તબક્કામાં કુલ ૧૫૩૦ ગરીબ કલ્યાણ મેળા યોજાયા, જેમાં ૧૪૭ લાખથી વધુ લાભાર્થીઓને કુલ રૂ.૨૬,૬૭૭ કરોડની સહાય આપવામાં આવી છે.
- વનબંધુ કલ્યાણ યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માટે રૂ. ૭૧૮.૫૩ કરોડના વધારા સાથે રૂ. ૧૩,૨૭૭.૮૭ કરોડની જોગવાઈ કરી આદિજાતિ સમાજને મહત્તમ માળખાગત સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવી સમગ્ર દેશને પ્રેરણાદાયી રોલ મોડલ પુરુ પાડ્યું છે.
- PESA Actની જોગવાઈઓનો રાજ્યમાં સઘન અમલ કરવામાં આવી રહ્યો છે. આદિજાતિ સમાજને જંગલની જળ-જમીન અને ગૌણ વન પેદાશોના એકત્રિકરણના અધિકારો આપવામાં આવ્યા છે. વનબંધુ કલ્યાણ યોજના હેઠળ એકલવ્ય મોડેલ રેસીડેન્સીઅલ શાળાઓની સંખ્યા ૭ થી વધારીને ૯૧ કરવામાં આવી છે, જેમાં ૩૨,૦૦૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓ ગુણવત્તાસભર શિક્ષણ મેળવી રહ્યા છે.
- અનુસૂચિત જનજાતિ અને અન્ય પરંપરાગત વનવાસીઓને વન અધિકાર અધિનિયમ-૨૦૦૬ અન્વયે તેઓના કબ્જા હેઠળની માન્ય જમીનના રહેણાંક તેમજ જમીન ખેડવાના અધિકાર માન્ય કરવામાં આવ્યા છે. ૮૪,૪૪૧ વ્યક્તિગત દાવા માટે ૧,૨૯,૬૦૪ એકર જમીન, ૪૬૫૯ સામુદાયિક દાવા માટે ૧૧,૬૦,૮૫૭ એકર જમીન તથા માળખાકીય સુવિધાઓ માટેની ૧૧૪૭ દરખાસ્તો માટે ૧૩૬૫ એકર જમીન વન અધિકાર હેઠળ સુપ્રત કરવામાં આવી છે. આમ કુલ ૯૦,૨૪૭ દાવાઓ મંજૂર કરીને અંદાજિત ૧૩ લાખ એકર જમીનના અધિકારો માન્ય કરવામાં આવ્યા છે.
- રાજ્યના આદિજાતિ વિસ્તારોમાં જેનું વધુ પ્રમાણ જોવા મળે છે તેવા સિકલસેલ એનીમિયા માટે ૯૦ લાખ આદિજાતિ લોકોનું સ્ક્રીનીંગ પૂર્ણ કરવામાં આવ્યું છે. આ માટે આદિજાતિના દર્દીને વાર્ષિક રૂ.૬૦૦૦ની સહાય આપવામાં આવે છે.
- આર્થિક રીતે પછાત બિન અનામત વર્ગના વિદ્યાર્થીઓ અને યુવાઓને શિક્ષણ અને રોજગાર મળી રહે તે માટે મારી સરકારે અનેક યોજનાઓ શરૂ કરી છે. આ વર્ગના ૪૦,૯૮૮ વિદ્યાર્થીઓને 'મુખ્યમંત્રી યુવા સ્વાવલંબન યોજના' અંતર્ગત ચાલુ વર્ષે રૂ. ૧૬૩ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે. દેશમાં અભ્યાસ માટે રૂ. ૧૦ લાખ સુધીની અને વિદેશમાં અભ્યાસ માટે રૂ. ૧૫ લાખ સુધીની લોન સહાય તથા સ્નાતકોને સ્વરોજગારી માટે રૂ. ૧૦ લાખની લોન સહાય આપવામાં આવે છે.

- અનુસૂચિત જાતિના ૫૯૮ અનુદાનિત છાત્રાલયો અને ૮૮ આશ્રમશાળાઓના ૩૬ હજારથી વધુ વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે ભણવાની, રહેવાની અને જમવાની સુવિધા આપવામાં આવે છે.
- અનુસૂચિત જાતિ, સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ, આર્થિક રીતે નબળા વર્ગ, લઘુમતિ જાતિની પ્રિમેટ્રીક શિષ્યવૃત્તિ, પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ અને ગણવેશ સહાય યોજના મળીને કુલ ૫૨.૫૫ લાખ વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૯૬૦.૦૦ કરોડની શૈક્ષણિક સહાય ચૂકવવામાં આવે છે.
- સરસ્વતી સાધના યોજના હેઠળ અનુસૂચિત જાતિ, સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગની ૧.૮૨ લાખ કન્યાઓને રૂ.૬૫.૦૭ કરોડના ખર્ચે મફત સાયકલ ભેટ આપવામાં આવે છે.
- કુંવરબાઈજીં મામેરૂ યોજના હેઠળ અનુસૂચિત જાતિ, સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ, આર્થિક રીતે નબળા વર્ગના કુટુંબની ૩૦,૨૫૦ કન્યાઓના લગ્ન પ્રસંગે રૂ.૩૦.૨૫ કરોડની સહાય આપવામાં આવે છે.
- સમરસ છાત્રાલય:- અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, વિકસતી જાતિ અને આર્થિક રીતે પછાતવર્ગના વિદ્યાર્થીઓ માટે રાજ્યમાં અમદાવાદ, વડોદરા, રાજકોટ, સુરત, ભાવનગર અને આણંદ ખાતે અધ્યતન સુવિધા સાથે ૧૦,૫૦૦ વિદ્યાર્થીઓ માટે ૧૨ સમરસ છાત્રાલયો શરૂ કરવામાં આવ્યા. ભુજ, જામનગર, પાટણ અને હિંમતનગર ખાતે ૮ સમરસ છાત્રાલયોના બાંધકામ માટે મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે.
- સાંઘણીની જમીન: “દરેક હાથ ને કામ” એ ઉક્તિને ચરિતાર્થ કરવાના ભાગરૂપે ખેત જમીન વિહોણા ખેત મજૂરોને ખેતીની જમીન ફાળવી આપવા રાજ્ય સરકારે સરકારી પડતર જમીનમાંથી અનુસૂચિત જાતિના ૪૨૩૫૭ લાભાર્થીઓને ૬૪૦૨૬ હેક્ટર જમીન તથા અનુસૂચિત જનજાતિના ૬૨૦૧ લાભાર્થીઓને ૧૭૯૯૨ હેક્ટર જમીનની ફાળવણી કરવામાં આવેલ છે. તદ્દઉપરાંત રાજ્ય સરકારે ખેત-જમીન ટોચ મર્યાદાદારા હેઠળ ફાજલ થયેલ જમીનમાંથી અનુસૂચિત જાતિના ૬૨૮૨ લાભાર્થીઓને ૧૯૫૪૫ હેક્ટર જમીન તથા અનુસૂચિત જનજાતિના ૪૨૧૦ લાભાર્થીઓને ૪૫૭૩ હેક્ટર જમીનની ફાળવણી કરેલ છે. આ જમીનોનો કબજો લાભાર્થીઓને સુપ્રત કરવામાં આવેલ છે. આ જમીનને નવસાધ્ય કરવા આપવામાં આવતી સહાય પ્રતિ હેક્ટર રૂ. ૧૫૦૦૦ થી વધારીને રૂ. ૩૦૦૦૦ કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.

આરોગ્ય

- રાજ્યની પ્રત્યેક વ્યક્તિ સ્વસ્થ રહે, માતામરણ અને બાળમરણ દર ઘટે, દિકરા અને દીકરીના જન્મ બાબતે ભેદ ઓછો થાય અને સમાન પ્રમાણ જળવાય, આરોગ્ય સેવાઓની પહોંચ વિસ્તરે, ગુજરાતની જનતાને ગુણવત્તાસભર સેવાઓ મળી રહે તે માટે મારી સરકાર સતત પ્રયત્નશીલ છે.
- ગુજરાતમાં ૯૨૩૧ પેટા આરોગ્ય કેન્દ્રો, ૧૪૯૯ પ્રાથમિક આરોગ્ય કેન્દ્રો, ૩૬૮ સામુહિક આરોગ્ય કેન્દ્રો, ૩૫ સબ ડિસ્ટ્રીક્ટ હોસ્પિટલો, ૨૨ ડિસ્ટ્રીક્ટ હોસ્પિટલો અને ૧૫ મેડિકલ કોલેજ સંલગ્ન હોસ્પિટલ અને ૧૨૮ મોબાઇલ મેડિકલ હેલ્થ યુનિટ સાથે જાહેર આરોગ્યનું વિશાળ માળખું ઉપલબ્ધ છે.
- માન. વડાપ્રધાન નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ દેશના પચાસ કરોડ કરતાં વધુ ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગના નાગરિકોને આરોગ્યની ઉચ્ચ પ્રકારની સુવિધા પ્રાપ્ત કરાવવા અને નાણાના અભાવે કોઈ વ્યક્તિ સારવાર ન મેળવી શકે અને તેનું મૃત્યુ થાય એવું કદી ન બને તે માટે પ્રધાનમંત્રી જન આરોગ્ય યોજના અમલમાં મૂકી છે. તેમાં સમાવિષ્ટ લાભાર્થી પરિવારને વર્ષે ૫ લાખ સુધીની તમામ સારવાર, દવા વિગેરે વિનામૂલ્યે આપવાનો માનવ સેવાનો મહાયજ્ઞ શરૂ કર્યો છે. ગુજરાત રાજ્યના લગભગ ૨ કરોડ ૪૪ લાખ નાગરિકો આ યોજના અંતર્ગત આવી લેવામાં આવેલ છે, તેમને આ સેવાયજ્ઞનો લાભ મળશે. મને જણાવતા આનંદ થાય છે કે આ યોજનાનો અમલ કરવામાં ગુજરાત રાજ્ય અગ્રિમ સ્થાને છે.
- ગુજરાતમાં આરોગ્ય સેવાઓ આધુનિક ટેકનોલોજીયુક્ત સાધનો સહિત સ્પેશિયાલીસ્ટ અને સુપર સ્પેશિયાલીસ્ટ નિષ્ણાતો દ્વારા ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે કેન્દ્ર સરકારે તાજેતરમાં એઈમ્સ હોસ્પિટલની ભેટ ગુજરાત રાજ્યને આપી છે. અંદાજે રૂ. ૧૨૦૦ કરોડના ખર્ચે રાજકોટ નજીક ૩૦૦ એકર જમીનમાં ટૂંક સમયમાં જ અદ્યતન હોસ્પિટલ, મેડિકલ કોલેજ અને રિસર્ચ સેન્ટરનું નિર્માણ કાર્ય શરૂ થશે. આ આધુનિક વ્યવસ્થાઓની ઉચ્ચતમ સારવારનો લાભ આપનારા સમયમાં ગુજરાત રાજ્યના દર્દીઓને મળી રહેશે.
- રાજ્યનું કોઈપણ બાળક બિમાર ન પડે અને કદાચ બીમારી ધરાવતું હોય તો બીમારીમાથી સાજું થાય અને તેનો અભ્યાસ સારી રીતે આગળ ચલાવી શકે, તે સ્વસ્થ અને તંદુરસ્ત રહે તે માટે મારી સરકાર શાળા આરોગ્ય તપાસણી કાર્યક્રમ ચલાવે છે. રાજ્યના લગભગ ૧ કરોડ ૫૫ લાખ જેટલા વિદ્યાર્થીઓની શાળામાં સ્થળ પર જ તપાસ કરી બિમાર બાળકને જરૂરી તમામ સારવાર વિનામૂલ્યે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ દરમિયાન શાળા આરોગ્ય તપાસણી કાર્યક્રમ હેઠળ રાજ્યના ૧૯.૬૧ લાખ બાળકોને સ્થળ પર સારવાર, ૧,૮૪,૧૧૮ બાળકોને રેફરલ સેવાઓ તથા ૨૮,૨૮૩ બાળકોને સુપર સ્પેશિયાલીટી સારવાર આપી, જેમાં ૨૨,૯૩૨ બાળકોને હૃદયની, ૩૫૦૮ બાળકોને કીડનીની, અને ૧૮૪૩ બાળકોને કેન્સરની બીમારી માટેની સારવાર આપી. આજ દિન સુધીમાં ૪૩૦૦ બાળકોને ક્લેફ્ટ લીપ/પેલેટની, ૨૬૯૭ બાળકોને ક્લબ ફુટની અને ૧૪૩૬ બાળકોને કોકલીયર ઈમ્પ્લાન્ટની સારવાર આપવામાં આવી છે.

- મારી સરકારની અતિ લોકપ્રિય મુખ્યમંત્રી અમૃતમ “મા” અને “મા વાત્સલ્ય યોજના” નો ગરીબ અને મધ્યમ વર્ગના દર્દીઓ ખૂબ સારી રીતે લાભ લઈ રહ્યા છે. આ યોજના અંતર્ગત ૩૧ ડીસેમ્બર, ૨૦૧૮ સુધીમાં ૬૮.૦૨ લાખ કુટુંબોની નોંધણી કરવામાં આવી છે અને રૂ. ૨૧૬૯ કરોડના ૧૪.૬૫ લાખ લાભાર્થી દાવાઓ મંજૂર કરાયા છે, જેનાથી દર્દીઓને નવજીવન પ્રાપ્ત થયું છે.
- રાજ્ય સરકારની સહાયથી અમદાવાદ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન દ્વારા અદ્યતન સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ હોસ્પિટલનું રૂ. ૭૫૦ કરોડના ખર્ચે નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે, જેનું માન. પ્રધાનમંત્રીશ્રી દ્વારા ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું. આ હોસ્પિટલમાં તમામ પ્રકારની સ્પેશિયાલીટી અને સુપર સ્પેશિયાલીટી સારવાર આપવામાં આવે છે.
- કેન્દ્ર સરકારના કાર્યક્રમ અંતર્ગત બાળકોને ઓરી/અછબડા અને રૂબેલા જેવા રોગોથી સુરક્ષિત કરવા ‘એમ.આર.’ રસી આપવાની રાજ્યવ્યાપી ઝુંબેશ કરીને રાજ્યના ૧ કરોડ ૪૫ લાખથી વધુ બાળકોને વિનામૂલ્યે આ રસી આપવામાં આવી છે.
- માતા અને બાળ આરોગ્ય કાર્યક્રમના અસરકારક અમલીકરણને કારણે રાજ્યમાં સંસ્થાકિય પ્રસૂતિનું પ્રમાણ જે વર્ષ ૨૦૦૫-૦૬ માં ૫૪.૭ ટકા હતું તે હવે વધીને ૯૯.૩ ટકા થયું છે. માતા મૃત્યુ દર પ્રતિ એક લાખ જીવિત જન્મે વર્ષ ૨૦૧૧-૧૩ ના ૧૧૨ થી ઘટી ૨૦૧૪-૧૬ માં ૯૧ થયો છે.
- ૧.૫ કિ.ગ્રા. કે તેથી ઓછા વજન સાથે જન્મેલ નવજાત શિશુઓને જન્મના ૨૮ દિવસ સુધી ઘનિષ્ઠ સારવારની સેવાઓ ઘર આંગણે મળી રહે તે હેતુથી શરૂ કરાયેલ બાળસખા-૩ યોજના અંતર્ગત ૧૩૭ ખાનગી બાળરોગ નિષ્ણાંત, તબીબી ક્ષેત્રે કાર્યરત સ્વૈચ્છિક અને ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ સંસ્થાઓએ સરકાર સાથે કરારથી જોડાઈ એપ્રિલ-૨૦૧૮ થી ડીસેમ્બર-૨૦૧૮ સુધીમાં ૧૧૮૪૦ નવજાત શિશુને વિનામૂલ્યે આરોગ્ય સેવાઓ પ્રદાન કરી છે.
- **તબીબી શિક્ષણ :** બનાસકાંઠા જિલ્લામાં પાલનપુર અને દાહોદ જિલ્લાના દાહોદ ખાતે PPP મોડ પર ૨ નવી મેડિકલ કોલેજ શરૂ કરવામાં આવી છે અને આ બંનેમાં થઈને ૩૦૦ નવી બેઠકો પર MBBS ના અભ્યાસ માટે વિદ્યાર્થીઓને પ્રવેશ આપવામાં આવ્યો છે. મારી સરકાર તબીબી શિક્ષણ માટે નવી મેડિકલ કોલેજો અને કોલેજ સંલગ્ન ૫૦૦ પથારીની હોસ્પિટલ પણ બનાવવા સતત કાર્યવાહી કરતી રહી છે, જેના કારણે વર્ષ ૧૯૯૫ પહેલાં રાજ્યમાં માત્ર ૬ મેડિકલ કોલેજો અને ૯૦૦ એમ.બી.બી.એસ.ની સીટો હતી, તેના સ્થાને આજે ૨૬ મેડિકલ કોલેજોમાં ૫૦૦૦ એમ.બી.બી.એસ.ની સીટો ઉપલબ્ધ થઈ છે. આમ ગુજરાતના યુવાનોને ઘર આંગણે તબીબી શિક્ષણની સવલતોમાં નોંધપાત્ર વધારો થયો છે.

- દર્દીઓને વ્યાજબી કિંમતે ગુણવત્તાયુક્ત દવાઓ ઉપલબ્ધ કરાવવા ૫૦૦થી વધુ જેનેરિક દવાઓના સ્ટોર્સ રાજ્યમાં કાર્યરત છે, જેનો લાભ દર્દીઓને મળી રહ્યો છે.
- રાજ્યમાં માર્ગ અકસ્માતો વખતે ઘવાયેલાને ગોલ્ડન અવર્સ (પ્રથમ ૪૮ કલાક) દરમિયાન ખાનગી હોસ્પિટલોમાં પણ ઝડપી સારવાર મળે અને મૃત્યુ થતું નિવારી શકાય તે માટે દર્દી દીઠ રૂ. ૫૦ હજારની મર્યાદામાં સહાય ચૂકવવાનો અતિમહત્વનો સંવેદનશીલ નિર્ણય મારી સરકારે કર્યો છે તેનો ઉલ્લેખ કરતા હું ગૌરવ અનુભવું છું.

શિક્ષણ

શિક્ષણને મારી સરકારે અન્ય સદરો કરતાં વધુ અને અગાઉના વર્ષો કરતાં વધુ એવું રૂ. ૨૭૫૦૦ કરોડનું અંદાજપત્ર ફાળવીને ઉચ્ચ અગ્રતા આપી છે, તેમાં પણ પ્રાથમિક શાળાના બાળકો પ્રત્યે ખાસ ધ્યાન આપવામાં આવ્યું છે, જેથી વિદ્યાર્થીઓનો પાયો કાયો ન રહી જાય અને ભારતના ભાવિ નાગરિકોનું સુચારુ રીતે ઘડતર થાય. રાજ્યમાં ૩૨,૯૬૧ સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓ છે, જેમાં ગત વર્ષ દરમિયાન ૬,૫૦૦ વર્ગખંડો અને ૨,૯૩૦ શૌચાલયોનું બાંધકામ કરવામાં આવ્યું છે. રાજ્યમાં મહદઅંશે તમામ સરકારી પ્રાથમિક શાળાઓમાં શૌચાલય તથા વીજળીકરણની સુવિધા ઉપલબ્ધ છે. RTE ના ધારાધોરણ પ્રમાણેની આ તમામ સવલતો પૂરી પાડવાથી તથા મારી સરકારના શાળા પ્રવેશોત્સવ, ગુણોત્સવ તથા મિશન વિદ્યા જેવા કાર્યક્રમોથી બાળકોના કુલ નામાંકનમાં ૩૪.૨૦ ટકા અને કન્યાઓના નામાંકનમાં ૩૬.૩૧ ટકા નો વધારો થયેલ છે અને ડ્રોપ આઉટ રેટ ૧.૪૨ ટકા સુધી નીચો આવ્યો છે. સાક્ષરતાનો દર ૧૦.૧૭% વધ્યો છે.

- વર્ષ ૨૦૦૯થી દર વર્ષે યોજાતા ગુણોત્સવના સારાં પરિણામ મળી રહ્યાં છે. ગુણોત્સવના અભિયાનથી રાજ્યના પ્રાથમિક શિક્ષણની ગુણવત્તા વધી છે.
- વિદ્યાર્થીઓના લર્નિંગ આઉટકમ્સ સુધારવા માટે મારી સરકાર પૂર્વ પ્રાથમિક શિક્ષણથી શરૂ કરી ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ સુધીના દરેક તબક્કે પ્રયત્નશીલ છે. વિદ્યાર્થીઓમાં પાચારૂપ કૌશલ્યોનો વિકાસ થાય એ માટે ધોરણ 1-2 માં પ્રજ્ઞા (પ્રવૃત્તિ દ્વારા જ્ઞાન) અભિગમનું સાર્વત્રિકરણ કરવામાં આવ્યું છે.
- ધોરણ ૩ થી ૮ માં તાસ અને વિષયશિક્ષક પદ્ધતિનો અમલ કરવામાં આવ્યો છે. જેના લીધે સમગ્ર તંત્રમાં જવાબદેહિતા ની ભાવના વધી છે. તાજેતરમાં ધોરણ ૨ ના ૬,૪૯,૦૦૦ જેટલા વિદ્યાર્થીઓની ભાષા અને ગણિતની નિદાન કસોટી લીધી હતી અને અત્યારે દરેક વિદ્યાર્થીની જરૂરિયાત મુજબ વ્યક્તિગત ઉપચારાત્મક શિક્ષણ આપવામાં આવી રહ્યું છે. ધોરણ ૩ થી ૮ માં દર સપ્તાહે વિવિધ વિષયોની એકમ કસોટીઓ લેવામાં આવે છે અને શિક્ષકો દ્વારા ઉપચારાત્મક શિક્ષણ કરવામાં આવે છે.
- રાજ્યની તમામ પ્રાથમિક શાળાના શિક્ષકો અને વિદ્યાર્થીઓની ઓનલાઇન હાજરી પૂરવામાં આવે છે. જેના લીધે સમગ્ર તંત્રમાં પારદર્શિતા અને જવાબદેહિતાની ભાવનામાં વધારો થયો છે. વિદ્યાર્થીઓની અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ સુધારવા માટેના ગુજરાતના આ પ્રયાસો દેશનાં અન્ય રાજ્યો માટે પણ દિશાસૂચક બની રહેશે.

- મિશન વિદ્યા: ગુણોત્સવ-૮ના પરિણામના આધારે વાચન, લેખન અને ગણનામાં નબળા જણાતા ધોરણ ૬ થી ૮ ના બાળકો માટે ' મિશન વિદ્યા' નામથી રાજ્યવ્યાપી અભિયાન શરૂ કરવામાં આવ્યું. આ અંતર્ગત શિક્ષકોએ દરરોજ એક કલાક વધારે કામ કર્યું. રાજ્ય સરકાર દ્વારા મિશન વિદ્યાના અંતે બાહ્ય મૂલ્યાંકનકાર દ્વારા કરાવવામાં આવેલ મૂલ્યાંકનમાં બાળકોની શૈક્ષણિક સિદ્ધિમાં નોંધપાત્ર સુધારો જોવા મળ્યો છે.
- ઓનલાઇન રિસોર્સ પોર્ટલ- GROWER: આજના ડીઝિટલ યુગમાં વિદ્યાર્થીઓ, શિક્ષકો-પ્રશિક્ષકો અને વાલીઓને સરળતાથી વિવિધ શૈક્ષણિક સામગ્રી ઉપલબ્ધ કરાવવા માટે ઓનલાઇન રિસોર્સ પોર્ટલ GROWER (Gujarat Repository of Open and Wide Educational Resources) તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. આ પોર્ટલમાં વિવિધ વિષયોનું દૃશ્ય શ્રાવ્ય સાહિત્ય ઉપલબ્ધ છે.
- RTE અંતર્ગત ખાનગી પ્રાથમિક શાળાઓમાં પ્રવેશ લીધો હોય તેવાં ૨,૨૨,૪૬૭ વિદ્યાર્થીઓને વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ સુધીમાં કુલ ૩.૨૮૯ કરોડની સહાય કરવામાં આવેલ છે.
- ચાલુ વર્ષે રોજગારી માટે મોસમી સ્થળાંતર કરતા વાલીઓના કુલ ૨૪૦૩૬ બાળકોને વિવિધ સ્થળોએ કુલ ૫૮૦ સીઝનલ હોસ્ટેલની સુવિધાનો લાભ આપવામાં આવ્યો છે.
- ૬ થી ૧૪ વર્ષની વયજૂથના વિશિષ્ટ જરૂરીયાતવાળા કુલ ૧,૧૨,૧૨૨ પૈકી ૧,૧૦,૧૭૨ બાળકોને જરૂરી સાધનો, થેરાપી, ટ્રાન્સપોર્ટ, એસ્કોર્ટ એલાઉન્સ અને સ્ટાઇપેન્ડ સુવિધા આપવામાં આવે છે.
- **માધ્યમિક શિક્ષણ:** રાજ્યમાં કોઈ પણ વ્યક્તિ કે સંસ્થા ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડની માન્યતા મેળવ્યા સિવાય શાળા શરૂ ન કરે તે માટે તથા પરીક્ષાઓમાં ગેરરીતિ રોકવા માટે ગુજરાત માધ્યમિક શિક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૭૨ની કેટલીક જોગવાઈઓમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો છે, જેનાથી ગેરકાયદે શાળા શરૂ કરવાની પ્રવૃત્તિમાં તથા પરીક્ષાઓમાં ગેરરીતિઓના કિસ્સાઓમાં નોંધપાત્ર ઘટાડો થશે.
- સમગ્ર શિક્ષા અભિયાન અંતર્ગત ૭૦ નવી માધ્યમિક શાળાઓ, ૪૮૧૮ વર્ગખંડો, ૮ કે.જી.બી.વી. બિલ્ડીંગ, ૧૩૧૯ ટોઇલેટ, ૨૦ ગર્લ્સ હોસ્ટેલ વિગેરે બાંધકામ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવી છે.
- મારી સરકાર દ્વારા છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં ૧૧૦૮ નવી માધ્યમિક શાળાઓ શરૂ કરવામાં આવી છે. નવી સરકારી શાળાઓ શરૂ કરવાને કારણે તમામ માધ્યમિક શાળાઓમાં ૪.૩૪ ટકા ના દરથી વિદ્યાર્થી સંખ્યાની વૃદ્ધિ સામે સરકારી માધ્યમિક શાળાઓમાં ૧૬ ટકા જેટલી વૃદ્ધિ જણાયેલ છે.

- **ઉચ્ચ શિક્ષણ :** ૨૦૦૦-૨૦૦૧ના વર્ષ પહેલાં રાજ્યમાં માત્ર બે વિભાગીય યુનિવર્સિટીઓ હતી. વર્ષ ૨૦૦૦-૨૦૦૧ પછી પેટ્રોલિયમ યુનિવર્સિટી , ચિલ્ડ્રન યુનિવર્સિટી , ઇન્ડિયન ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ટીચર્સ એજ્યુકેશન, કામઘેનુ યુનિવર્સિટી , સંસ્કૃત યુનિવર્સિટી , નેશનલ લૉ યુનિવર્સિટી, રક્ષાશક્તિ યુનિવર્સિટી, ફોરેન્સિક સાયન્સ યુનિવર્સિટી, ગુજરાત ટેકનોલોજીકલ યુનિવર્સિટી, સ્પોર્ટ્સ યુનિવર્સિટી જેવી ૨૦ વિભાગીય યુનિવર્સિટીનો સમાવેશ થયેલ છે.
- રાજ્યમાં એન્જિનિયરિંગ કોલેજોની સંખ્યા વધીને ૪૪૦થી પણ વધુ થઈ ચૂકી છે. જેથી, ગુજરાત રાજ્યના વિદ્યાર્થીઓને એન્જીનીયરીંગનો અભ્યાસ કરવા માટે અન્ય કોઈ રાજ્યમાં જવાની આવશ્યકતા રહેતી નથી અને ગુજરાતમાં જ ટેકનિકલ શિક્ષણ પ્રાપ્ત કરી શકે છે. સ્નાતક અને પોલિટેકનિક અભ્યાસક્રમના પ્રથમ વર્ષમાં પ્રવેશ મેળવતા વિદ્યાર્થીઓને વૈશ્વિક બ્રાન્ડના ટેબલેટ રૂ.૧૦૦૦ ના ટોકન દરે આપવાની 'નમો ઇ-ટેબલેટ' યોજના અંતર્ગત ચાલુ વર્ષે ૨.૭૩ લાખથી વધુ વિદ્યાર્થીઓને ટેબલેટ પુરા પાડવાની સાથે ૨૧૭ સરકારી તથા અનુદાનિત કોલેજોમાં નમો વાઈફાઈની સુવિધા વિનામુલ્યે ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી છે.
- વિદ્યાર્થીઓ ટેબલેટનો સક્ષમ ઉપયોગ કરી શકે તે હેતુથી શિક્ષણ વિભાગ દ્વારા NAMO e-Tab એન્ડ્રોઈડ એપ્લીકેશન બનાવવામાં આવી છે. આ એપ્લીકેશનના ઉપયોગ થકી વિદ્યાર્થીઓ રાજ્ય સરકારની વિવિધ શિષ્યવૃત્તિની યોજનાઓની માહિતી, કેરિયર કાઉન્સેલિંગની માહિતી, રાજ્યની ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓ, પ્લેસમેન્ટ, જોબ સર્ચ, , વર્ચ્યુઅલ લર્નિંગ, સ્ટાર્ટઅપની માહિતી મેળવી શકે છે. ઉપયોગી ઓનલાઈન વિડીઓ લેક્ચર્સ તથા લેંગ્વેજ લેબના ઉપયોગ ઉપરાંત અધ્યાપકો દ્વારા એકેડેમિક નોટ, એસાઈનમેન્ટ વિગેરે પણ આ એપ ઉપર અપલોડ થઈ શકે તેવી સવલત ઉમેરવામાં આવી છે.
- મુખ્યમંત્રી કન્યા કેળવણી નિધિ અંતર્ગત ચાલુ વર્ષે ૧૩૯૧ વિદ્યાર્થીનીઓને કુલ રૂ.૨૯ કરોડની સહાય ચુકવવામાં આવી છે.
- છેલ્લા એક વર્ષમાં રાજ્યની સરકારી કોલેજોમાં આસિસ્ટન્ટ પ્રોફેસર(વર્ગ-૨)ની જુદા જુદા ૨૩ વિષયોની ૪૬૮ જગ્યાઓ પર નિમણૂક આપવામાં આવી છે.

**મહિલા
સશક્તિકરણ અને
મહિલા સુરક્ષા**

- રાજ્યની મહિલાઓને સુરક્ષા પુરી પાડવા માટે ૧૮૧ અભયમ રેસ્ક્યુ મોબાઈલ વાન સેવા અને નવા અભિગમ સાથે એપ્લિકેશન સેવા શરૂ કરવામાં આવી છે. મહિલાઓને સામાજિક સુરક્ષા મળે તથા તેમના કિંમતી ઘરેણાં/દાગીના, ચીજ વસ્તુઓ ઝુંટવી લેવાની ઘટનાઓને અંકુશમાં લેવા નવા કડક કાયદા બનાવીને મારી સરકાર ગંભીરતાપૂર્વક કાર્યવાહી કરી રહી છે. આ ગુના માટે ૫ થી ૧૦ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૨૫ હજાર સુધીના દંડની જોગવાઈ સાથેના કડક કાયદાને અમલમાં મુક્યો છે.
- મહિલાઓના પ્રશ્નોના ઝડપી નિરાકરણ માટે તાલુકા અને મહાનગરપાલિકા વિસ્તારોમાં ૨૭૦ નારી અદાલતો કાર્યરત છે, જેમાં ૧૫૦૦૦ થી વધુ કેસોનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો છે.

રોજગાર

- માનવીના બે હાથને કામનો અધિકાર મળવો જોઈએ તે પરત્વે મારી સરકાર પ્રતિબદ્ધ છે. વર્ષ ૨૦૧૮ માં રાજ્યની રોજગાર કચેરીઓ દ્વારા કુલ ૩,૩૫,૬૨૧ ઉમેદવારોને રોજગારી પૂરી પાડવામાં આવી છે. રાજ્યની રોજગાર કચેરીઓના પ્રયત્નો થકી આ વર્ષ દરમિયાન યોજાયેલ સેના ભરતી મેળામાં રાજ્યના કુલ ૧૩૨૧ ઉમેદવારો પસંદગી પામ્યા છે, જે રાજ્ય માટે ગૌરવની બાબત છે. વધુમાં આ વર્ષ દરમિયાન કુલ ૮૨૨ સ્વરોજગાર શિબિરના આયોજન થકી ૫૧,૨૫૯ ઉમેદવારોને સ્વરોજગાર માટે પ્રોત્સાહિત કર્યા છે.
- રાજ્યમાં એપ્રેન્ટીસશીપ તાલીમ યોજનાના વ્યાપને વિસ્તારવા માટે ૦૧ લાખ એપ્રેન્ટીસોની ભરતીના લક્ષ્યાંક સાથેની “મુખ્યમંત્રી એપ્રેન્ટીસશીપ યોજના” રૂ. ૨૭૨ કરોડની જોગવાઈ સાથે શરૂ કરવામાં આવી છે. વર્ષ દરમિયાન આ અભિયાન હેઠળ ૭૨૦૦૦ એપ્રેન્ટીસ કોન્ટ્રાક્ટ થયેલ છે. જેમાં સમગ્ર દેશમાં ગુજરાત રાજ્ય પ્રથમ સ્થાને છે.
- એકમોને એપ્રેન્ટીસ અધિનિયમ હેઠળ આવરી લેવા અર્થે આવશ્યક પોર્ટલ પર તેઓના રજીસ્ટ્રેશનની કામગીરીને મિશન મોડમાં લેવાથી કુલ ૧૬૦૧૦ એકમોનું પોર્ટલ પર રજીસ્ટ્રેશન શક્ય બન્યું છે, જેમાં પણ સમગ્ર દેશમાં ગુજરાત રાજ્ય પ્રથમ નંબરે છે.
- મુખ્ય મંત્રી એપ્રેન્ટીસશીપ યોજના અંતર્ગત સ્નાતકને માસિક રૂ.૪૫૦૦, ડિપ્લોમા ધારકોને રૂ. ૩૫૦૦ અને અન્યને રૂ.૩૦૦૦ સહાય આપવામાં આવે છે.
- રાજ્યમાં ૬૮૯ જેટલી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ આવેલી છે, જેમાં ૧.૯૨ લાખ વિદ્યાર્થીઓને ઔદ્યોગિક તાલીમની સવલત ઉપલબ્ધ છે. આઈ.ટી. રીલેટેડ ટ્રેડના વિદ્યાર્થીઓને ચાલુ વર્ષે આપવામાં આવેલ ૨૫૦૦૦ ટેબલેટ સહિત અત્યાર સુધીમાં ૪૦,૦૦૦ ટેબલેટ વિનામૂલ્યે આપવામાં આવ્યાં છે. વધુમાં ચાલુ વર્ષે આપવામાં આવેલ ૧૪૦૦૦ સાચકલો સહીત છેલ્લા ત્રણ વર્ષમાં ૩૦,૦૦૦ સાચકલો આપવામાં આવી છે.

શ્રમિક કલ્યાણ

- ગુજરાત રાજ્ય ઔદ્યોગિક શાંતિ ક્ષેત્રે રાષ્ટ્રમાં અગ્રેસર છે. મારી સરકારની હકારાત્મક નીતિઓને કારણે તથા સતત તકેદારી, સતર્કતા અને જાગૃતિને કારણે ગુજરાત રાજ્યમાં ઔદ્યોગિક વિવાદોને કારણે ગુમાવેલા માનવ શ્રમ દિવસોના નુકસાન(Man days Loss) નું પ્રમાણ ઓછું છે.
- Ease of Compliance હેઠળ શ્રમયોગીઓના હિતોને વિપરિત અસર ન પડે તે રીતે ઉદ્યોગકારોને કાયદાઓ હેઠળ રજુ કરવાના થતા પત્રકોનું સરળીકરણ કરવામાં આવેલ છે. જેના ભાગ રૂપે જુદા જુદા શ્રમ કાયદાઓ હેઠળના ૫૬ રજીસ્ટર ઘટાડીને ૦૫ રજીસ્ટર શ્રમ વિભાગે નિયત કરેલ છે.

જળ વ્યવસ્થાપન

- ઉત્તમ જળવ્યવસ્થાપન એ અવિરત વિકાસ માટેની પાયાની જરૂરિયાત છે. મારી સરકાર દ્વારા જળ ભાગીદારી વડે સુજલામ સુફલામ જળસંચય અભિયાન હાથ ધરીને ૧૩,૦૦૦ થી વધુ તળાવો- ચેકડેમો ઊંડા કરવામાં આવ્યાં છે તથા કુલ ૧૮,૫૧૫ કામો પૂર્ણ કરવામાં આવ્યાં છે, જે થકી ૧૨,૦૦૦ લાખ ઘનફૂટથી પણ વધુ પાણીનો સંગ્રહ થઈ શકશે.
- તળાવો-ચેકડેમમાં ડીસીલ્ટીંગ કરતાં અને ઊંડાઈ વધારતાં તેમાંથી નીકળતી કાંપવાળી માટી ખેડૂતોને વિનામૂલ્યે અપાતા તેઓની જમીન ફળદ્રુપ બની રહી છે જેનાથી પાકની ઊપજ વધશે.
- ઉક્ત અભિયાન અંતર્ગત ગ્રામ વિકાસ વિભાગની યોજના હેઠળ મૃત:પ્રાય થયેલી ૩૨ નદીઓને પુનઃજીવિત કરવાનું મારી સરકારે અભિયાન ઉપાડ્યું છે, જેનાથી ભુગર્ભ જળના સ્તર ઊંચા આવશે.
- મહી નહેર સુધારણા, આદિવાસી વિસ્તાર માટે કડાણા-દાહોદ ઉદ્વહન પાઈપ લાઈન યોજના તથા દિણોદ-બોરીદ્રા ઉદ્વહન સિંચાઈ યોજનાનાં કામ પૂર્ણ થવાના આરે છે, જેનાથી આશરે ૩૫૦૦૦ હેક્ટર કરતાં વધુ વિસ્તારને સિંચાઈના લાભો ઉપલબ્ધ થશે.
- આદિવાસી વિસ્તારના ખેડૂતો માટે ઉકાઈ-કાકરાપાર યોજના નહેર સુધારણા, વનબંધુ કલ્યાણ યોજના હેઠળ સુરત જિલ્લામાં કાકરાપાર-ગોરધા-વડ ઉદ્વહન સિંચાઈ યોજના, કરજણ જળાશય આધારિત કરજણ ડેમથી વાડી સુધીની પાઈપ લાઈન યોજનાના કામો પ્રગતિ હેઠળ છે, જેનો ૧ લાખ ૧૦ હજાર હેક્ટર કરતાં વધુ વિસ્તારમાં લાભ મળશે.
- સૌની યોજનાના બે તબક્કાના કામો પૂર્ણ થયાં છે અને ત્રીજા તબક્કાના કામો માટેની ટેન્ડર પ્રક્રિયા ગતિમાં છે. ત્રણેય તબક્કાના કામો પૂર્ણ થયે સૌરાષ્ટ્રના ૧૧૫ જળાશયો સીધા નર્મદા સાથે જોડાઈને ૮ લાખ ૨૫ હજાર એકર વિસ્તારને સિંચાઈનો લાભ મળતાં સુકા વિસ્તારોની ઘરતી નવપલ્લવિત થશે.

- સુજલામ સુફલામ યોજના અંતર્ગત ઉત્તર ગુજરાત વિસ્તારમાં પીયજ- ઉણાદ, ઘાઘુસણ - રેડલક્ષ્મીપુરા, ખેરવા-વિસનગર તેમજ ભાસરીયા-સામેત્રા ઉદ્ધવહન સિંચાઈના કામો પ્રગતિ હેઠળ છે, જેનાથી મહેસાણા જિલ્લાના મહેસાણા, જોટાણા, બેચરાજી, વિજાપુર, વિસનગર અને વડનગરના ત્રિકોણીયા વિસ્તારને તેમજ ગાંધીનગર જિલ્લાના કલોલ અને માણસા તાલુકાના કુલ ૪૦,૦૦૦ એકર વિસ્તારને સિંચાઈનો લાભ મળશે.

પાણી પુરવઠો

- રાજ્યના લોકોને પીવાનું પાણી પૂરું પાડવા માટે મારી સરકારના દીર્ઘદ્રષ્ટિ પૂર્વકના આયોજન થકી ગુજરાતની જનતાને દુષિત પાણી પીવાથી થતા રોગોમાંથી મુક્તિ મળી છે. રાજ્યના નાગરિકોને શુદ્ધ પીવાનું પાણી ઉપલબ્ધ થતાં પાણીજન્ય રોગોમાં મોટા પ્રમાણમાં ઘટાડો થયો છે અને નાગરિકોનું સ્વાસ્થ્ય વધુ સારુ થયું છે.
- સરદાર સરોવર કેનાલ તેમજ પાણીનાં અન્ય સોર્સ આધારિત પાણી પુરવઠા યોજના હેઠળ અંદાજે ૨૯૦૦ કીલોમીટરની મુખ્ય પાઈપલાઈનનું વિશાળ નેટવર્ક ઉભું કરવામાં આવ્યું છે. સમગ્ર દેશમાં સૌથી લાંબી એવી આ રાજ્યવ્યાપી પાણી પુરવઠા ગ્રીડ દ્વારા રાજ્યના ૧૩૦૦૦ થી વધુ ગામો અને ૨૦૭ થી વધુ શહેરી વિસ્તારોને પીવાના પાણીની સુવિધા પુરી પાડવામાં સરકારને સફળતા મળી છે.
- ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં ૧૫,૦૦૦ મીની પાઈપ યોજનાઓ અને અંદાજે ૨,૭૦,૦૦૦ હેન્ડ પમ્પ બેસાડી છેવાડાના માનવી સુધી પીવાનું પાણી પહોંચાડવામાં આવ્યું છે, જે મુખ્યત્વે આદિજાતિ વિસ્તારમાં બનાવી સરકારે છુટાછવાયા, ડુંગરાળ અને અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં રહેતા આદિજાતિના લોકોની સુવિધામાં સતત વધારો કર્યો છે.
- ડુંગરાળ અને અંતરિયાળ વિસ્તારોમાં નળ કનેક્શનથી પાણી પહોંચાડવું મુશ્કેલ હોવા છતાં સરકારે આ મુશ્કેલીનો સામનો કરી આદિવાસી વિસ્તારોમાં ૧૧.૧૪ લાખ ઘરોને નળ કનેક્શન દ્વારા પીવાના પાણીની સુવિધા પુરી પાડવા તત્પરતા દાખવી છે.
- દરિયાના ખારા પાણીને મીઠું બનાવવા ૭ કિસેલીનેશન પ્લાન્ટના ટેન્ડરો બહાર પાડવામાં આવ્યાં છે.

સરદાર સરોવર યોજના

- સરદાર સરોવર યોજના એ ગુજરાતની આર્થિક કરોડરજ્જુ સમાન છે. આ યોજનાના બંને પાવર હાઉસમાંથી જાન્યુઆરી-૨૦૧૯ સુધીમાં કુલ-૪૨૩૦ કરોડ વીજ યુનિટનું ઉત્પાદન થયેલ છે. આ વીજ ઉત્પાદનથી રાષ્ટ્રને રૂ.૧૬૯૨૦ કરોડની આવક થયેલ ગણાય. આ ઉપરાંત શાખા નહેરો પરના સોલર પાવર પ્રોજેક્ટથી ૧૧.૬ કરોડ વીજ યુનિટનું ઉત્પાદન થયેલ છે.

- સરદાર સરોવર યોજના હેઠળ નહેરોનાં બાંધકામમાં ઝડપ લાવવા સરકારશ્રી તરફથી સમયાંતરે લેવામાં આવેલ વિવિધ પગલાઓના પરિણામ સ્વરૂપે નર્મદા મુખ્ય નહેર, શાખા નહેર, વિશાખા નહેર, પ્રશાખા નહેર અને પ્રપ્રશાખા નહેરો સહિત ૬૦૪૨૭ કી.મી. લંબાઈનું બાંધકામ જાન્યુઆરી-૨૦૧૯ સુધીમાં પૂર્ણ થયેલ છે.
- ચાલુ વર્ષ દરમિયાન જાન્યુઆરી-૨૦૧૯ સુધીમાં ૨,૪૩,૯૭૬ હેક્ટર પિયત વિસ્તાર વિકસીત થયેલ છે. અત્યાર સુધી કુલ ૧૭.૯૨ લાખ હેક્ટર પિયત વિસ્તારમાંથી ૧૪.૭૯ લાખ હેક્ટર વિસ્તારમાં પ્રપ્રશાખા નહેરો સુધીનાં કામ પૂર્ણ કરી પિયત વિસ્તાર વિકસીત કરવામાં આવ્યો છે.

કૃષિ

ભારત દેશ કૃષિપ્રધાન દેશ છે. દેશમાં ૭૦ થી ૮૦ ટકા લોકો કૃષિ આધારિત જીવનનિર્વાહ ચલાવે છે તેમજ ગુજરાત રાજ્યમાં પણ ૬૦ ટકા લોકો કૃષિ આધારિત જીવનનિર્વાહ ચલાવે છે. તેથી રાજ્યના વિકાસ માટે કૃષિમાં પ્રગતિ કરવી જરૂરી છે. ગુજરાત રાજ્યે ૧૦ ટકાથી વધુ દરે કૃષિ વિકાસ કરેલ છે, જે આગામી વર્ષોમાં પણ જાળવી રાખવા બધા જ સ્ટેકહોલ્ડર્સની ભાગીદારી તથા મહેનત ખૂબ જ જરૂરી છે. ગુજરાત રાજ્ય એ સમગ્ર દેશમાં એક એવું રાજ્ય છે જ્યાં કૃષિ અને ઉદ્યોગનો વિકાસદર એકસાથે તાલ મેળવી રહ્યા છે. રાજ્યની વિવિધ કૃષિ વિકાસલક્ષી યોજનાઓ અને તેનો અસરકારક અમલ, સિંચાઈની સુવિધા વધારવી અને પાણીના કચકચર તેમજ સમજૂતીકરણ ઉપયોગ માટે કુવારા અને ટપકસિંચાઈ વિસ્તાર વધારવાની યોજનાઓ તથા કૃષિસંશોધનોના પરિણામો તેમજ વ્યવહારુ તકનીકી અને તજજ્ઞતા ખૂબ જ ટૂંકા ગાળામાં ખેડૂતોના ખેતર સુધી પહોંચાડવાનો રાજ્ય સરકારશ્રીનો સર્વત્રાહી અભિગમ રહ્યો છે.

- માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ વર્ષ ૨૦૨૨ સુધી ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાનો નિર્ણય કર્યો છે, જે અંતર્ગત કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારે અનેક પગલાં લીધા છે . ખરીફ માર્કેટિંગ સિઝન ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન તા.૧૧/૨/૨૦૧૯ની સ્થિતિએ ગુજરાત રાજ્ય નાગરિક પુરવઠા નિગમ લિ. દ્વારા કુલ ૩,૦૧,૩૮૩ ખેડૂતો પાસેથી મગફળી, મગ, અડદ, તુવેર, ડાંગર, બાજરી તથા મકાઈના કુલ ૪૫,૮૭,૪૬૮ કિલોગ્રામ જથ્થાની લઘુત્તમ ટેકાના ભાવે ખરીદી કરીને તેના ચૂકવણા પેટે રૂ.૧૯૫૧ કરોડની રકમ RTGS મારફતે લાભાર્થી ખેડૂતોના બેંક એકાઉન્ટમાં સીધી ટ્રાન્સફર કરવામાં આવેલ છે.
- રાજ્યના ખેડૂતો ૭%ના વ્યાજના દરે કૃષિ ધિરાણ મેળવે છે, જેમાંથી ૩% વ્યાજ સહાય NABARD દ્વારા અને ૪% વ્યાજ સહાય રાજ્ય સરકાર દ્વારા આપવામાં આવે છે. જેથી ખેડૂતોને વિના વ્યાજે રૂ.૩ લાખ સુધીનું કૃષિ ધિરાણ ઉપલબ્ધ થાય છે. ખેડૂતો વતી રાજ્ય સરકારે વ્યાજ પેટે રૂ.૩૬૬ કરોડ બેંકોને ચૂકવ્યા છે અને રૂ.૫૯૧ કરોડ ચૂકવવાના હુકમો કરવામાં આવ્યા છે.

- ખેત ઉત્પાદનોનો વૈજ્ઞાનિક ઢબે સંગ્રહ થાય અને ખેડૂતોને પોષણક્ષમ ભાવો મળી રહે તે માટે મારી સરકારે માર્ચ-૨૦૧૮ સુધીમાં ૧૦૦૧ ગોડાઉન દ્વારા કુલ ૨.૧૪ લાખ મેટ્રીક ટનની સંગ્રહશક્તિ ઉભી કરેલ છે.
- રાજ્યના ખેડૂતોના પાકને નીલગાય અને ભૂંડથી બચાવવા માટે રાજ્ય સરકારની તાર ફેન્સિંગની યોજના અમલમાં છે. ચાલુ વર્ષે ૧૩ લાખ ૨૯ હજાર ર્નાંગ મીટરની કામગીરી કરી મોટા પ્રમાણમાં ખેડૂત ખાતેદારોને લાભ આપવામાં આવ્યો છે.
- રાજ્યમાં કૃષિ યાંત્રિકીકરણ માટે ખેડૂતોને ટ્રેક્ટર સહિતના વિવિધ ખેત ઓજાર/સાધનો જેવા કે રોટાવેટર, સીડ કમ ફર્ટીલાઈઝર ડ્રીલ, કલ્ટીવેટર, વિવિધ પ્રકારના પ્લાઉ, હેરો, પેડી ટ્રાન્સપ્લાન્ટર, પાવર ટીલર, પાવર શ્રેશર, પોટેટો ડીગર, પોટેટો પ્લાન્ટર, શ્રેડર, બેલર, રીપર, લેન્ડલેવલર, એગ્રો સર્વિસ પ્રોવાઈડર વગેરે માટે ચાલુ વર્ષે ૫૨,૨૭૩ ખેડૂતોને રૂ.૧૭૯.૧૭ કરોડની સહાય આપવામાં આવેલ છે.
- રાજ્યના કુલ ૫૨.૪૮ લાખ ખેડૂત ખાતેદારો પૈકી ૨૭.૬૩ લાખ ખેડૂતો સહકારી ધિરાણ માળખા સાથે સંકળાયેલા છે, જે પૈકી ૧૬.૪૯ લાખ ખેડૂતોને સપ્ટેમ્બર-૨૦૧૮ સુધીમાં કિસાન ક્રેડીટ કાર્ડ આપવામાં આવેલ છે, જેમાંથી ૧૦.૬૬ લાખ ખેડૂતો કિસાન ક્રેડીટ કાર્ડ દ્વારા ધિરાણ મેળવે છે.
- સોઈલ હેલ્થ કાર્ડ, સૂક્ષ્મ પિયત, બાગાયત, પોસ્ટ હાર્વેસ્ટ મેનેજમેન્ટ, ડેરી અને પશુપાલન થકી ગુજરાત રાજ્યએ કૃષિ ક્ષેત્રે એક નવી દિશા ચીંધી છે. ઈન્ડીઅન કાઉન્સિલ ઓફ ફુડ એન્ડ એગ્રીકલ્ચર, નવી દિલ્હી દ્વારા ૧૧મા ગ્લોબલ એગ્રીકલ્ચર લીડરશીપ સમિટ અને લીડરશીપ એવોર્ડ ૨૦૧૮ના કાર્યક્રમમાં નવી દિલ્હી ખાતે ગુજરાત રાજ્યને બેસ્ટ એગ્રીકલ્ચર સ્ટેટ એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો.
- ગુજરાતના ખેડૂતોને બાગાયત ક્ષેત્રે અન્ય દેશોની ટેકનોલોજી મળે તે હેતુથી ઈન્ડો ઈઝરાયલ વર્ક પ્લાન હેઠળ રાજ્યમાં સેન્ટર ઓફ એક્સેલેન્સ ફોર વેજીટેબલ, વદરાડ જિ. સાબરકાંઠા, સેન્ટર ઓફ એક્સેલેન્સ ફોર મેન્ગો, તાલાલા જિ. ગીર સોમનાથ, સેન્ટર ઓફ એક્સેલેન્સ ફોર ડેટપામ (ખારેક), કુકમા જિ. કચ્છ કાર્યરત છે. આ ઉપરાંત ચાર અન્ય નવા સેન્ટર ઓફ એક્સેલેન્સનું નિર્માણ થઈ રહ્યું છે
- વિવિધ સહાયકારી યોજનાઓનો લાભ રાજ્યના ખેડૂતોને સહેલાઈથી મળી રહે અને પારદર્શકતા જળવાઈ રહે તે હેતુથી આઈ-ખેડૂત પોર્ટલ દ્વારા તમામ યોજનાઓનો અમલ કરવામાં આવે છે અને સહાયની રકમ સીધી લાભાર્થીના ખાતામાં જમા કરવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં કૃષિ ખાતાની વિવિધ સહાય યોજનાનો લાભ મેળવવા માટે અંદાજે ૬ લાખથી વધુ અરજીઓ ઓનલાઈન મળી છે.

- તાજેતરમાં કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલ પ્રધાનમંત્રી કિસાન સમ્માન નિધિને ત્વરિત પ્રતિભાવ આપતાં રાજ્યના તમામ પાત્ર ખેડૂતોને આ લાભ અવશ્ય મળે તે સુનિશ્ચિત કરવા ઓનલાઈન એપ્લીકેશન માટે સૉફ્ટવેર તૈયાર કરવા સહીતની તમામ કાર્યવાહી સમયમર્યાદામાં પૂર્ણ થાય તેવું આયોજન કર્યું છે.

અછત રાહત

આ વર્ષે ઓછા વરસાદની અસરવાળા ૯૬ તાલુકાઓમાં ૧૬,૨૬,૬૯૦ ખેડૂતોને રૂ. ૧૫૫૭ કરોડની ઈનપુટ સહાયની ચુકવણી કરી દેવામાં આવી છે. જ્ઞ૩ પાંજરાપોળ અને ગૌશાળાના ૨,૫૩,૧૫૨ પશુઓ તેમજ ઢોરવાડા-કેટલકેમ્પમાં આવેલ ૧,૬૨,૬૮૭ પશુઓને પશુ દીઠ દૈનિક રૂ. ૩૫/-ની સહાય આપવામાં આવે છે. આ વિસ્તારના પશુઘારકોને પ્રતિ દિન પ્રતિ પશુ દીઠ ૪ કિલોગ્રામ ઘાસ રૂ. ૨ પ્રતિ કિલોગ્રામના અતિ રાહત દરે આપવામાં આવે છે. ઘાસની તંગીને પહોંચી વળવા અત્યાર સુધી ૬.૮૪ કરોડ કિલોગ્રામ ઘાસનું વિતરણ કરવામાં આવ્યું છે.

પશુપાલન

- શ્વેતકાંતિમાં ગુજરાતે દેશને દિશા ચીંધી છે. અત્યારે ૨૧ જીવ દૂધ ઉત્પાદન સંઘ કાર્યરત છે. અંદાજિત ૧૬૦૦૦ દૂધ મંડળીઓ છે, જેમાં ૩૨.૯૪ લાખ સભાસદો છે. ડેરી સંઘોની દૈનિક દૂધ એકત્રિત કરવાની ક્ષમતા સવા બે કરોડ લીટર છે. વર્ષ ૨૦૧૭ - ૨૦૧૮ દરમિયાન રાજ્યના દૂધ ઉત્પાદન સંઘો દ્વારા દૈનિક ૧.૮૬ કરોડ લીટર દૂધ એકત્રિત કરવામાં આવ્યું છે. રાજ્યમાં હાલ દૈનિક રૂ. ૯૦ કરોડ જેવી માતબર રકમ દુધ ઉત્પાદકોના ખાતામાં સીધેસીધી ચુકવવામાં આવે છે.
- જીવ માત્ર પ્રત્યે સંવેદના-કરૂણા-દયા રાખનારી મારી સરકાર દ્વારા કરૂણા એનિમલ એમ્બ્યુલન્સ -૧૯૬૨ સેવાનો રાજ્યના તમામ જિલ્લામાં પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો છે.
- પશુપાલકોના કિમતી પશુઘનને સુરક્ષિત રાખવા માટે ૯૦.૭૧ લાખ પશુ સારવાર અને ૩૨૬.૩૧ લાખ રસીકરણની કામગીરી થઈ છે.

મત્સ્યોદ્યોગ

- ગુજરાત રાજ્ય ૧૬૦૦ કીમી. જેટલો લાંબો દરિયા કીનારો ધરાવે છે. દરિયા કીનારે વસતા લોકો મોટેભાગે માછીમારીના વ્યવસાય સાથે સંકળાયેલા છે. તેઓને મદદરૂપ થવા મારી સરકારે માછીમારીની ૨૦ મી. થી ઓછી લંબાઈની યાંત્રિક બોટોમાં વપરાતા ડીઝલ ઉપરની સહાયની યોજનામાં એક કુટુંબ દીઠ એક બોટ ઉપર સહાય ચુકવવાની નીતિમાં ફેરફાર કરી, બોટ દીઠ સહાય આપવાનો લોક ઉપયોગી નિર્ણય કર્યો છે.
- ગુજરાત રાજ્યના દરીયાકાંઠા વિસ્તારમાં આશરે ૯૦,૦૦૦ હેક્ટર ભાંભરાપાણી મત્સ્યોદ્યોગ માટે સુયોગ્ય જમીન આવેલ છે, જેની ફાળવણીમાં સરળીકરણ લાવવા રાજ્ય સરકાર દ્વારા નવી નીતિ ઘડવામાં આવી છે. રાજ્યમાં અત્યાર સુધી કુલ ૧૬૭૦૦ હેક્ટર જમીનનું માસ્ટર મેર્પીંગ કરી કુલ ૭૨૫૯ હેક્ટર જમીન ફાળવવામાં આવેલ છે. વર્ષ: ૨૦૧૭-૧૮માં ૫૪૬૮૯ મે.ટન ઝીંગાનું ઉત્પાદન લાભાર્થી દ્વારા કરવામાં આવેલ છે અને તેની નિકાસ જુદા-જુદા દેશોમાં કરી વિદેશી હુંડિયામણ મેળવવામાં આવેલ છે.

ગ્રામ વિકાસ

- સ્વરૂપ ભારત મિશન (ગ્રામીણ) અંતર્ગત સમગ્ર દેશના ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં તા. ૧લી ઓગસ્ટથી તા. ૩૧મી ઓગસ્ટ ૨૦૧૮ દરમિયાન કેન્દ્ર સરકારે સ્વતંત્ર એજન્સી દ્વારા થર્ડ પાર્ટી સર્વેક્ષણ ૨૦૧૮ હાથ ધર્યું હતું, જેમાં સમગ્ર દેશમાં ગુજરાત બીજા ક્રમે રહ્યું હતું.
- મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર બાંહેધરી યોજના હેઠળ અત્યાર સુધીમાં રાજ્યમાં ૩૭.૮૫ લાખ ગ્રામીણ કુટુંબોને જોબકાર્ડ આપવામાં આવ્યાં છે, જેઓને ૧૦૦% ચુકવણી DBT દ્વારા કરવામાં આવે છે. તા.૩૧ જાન્યુઆરી, ૨૦૧૯ અંતિત કુલ ૭.૯૧ લાખ કુટુંબોને કુલ ૩૩૩.૯૮ લાખ માનવદિનની રોજગારી પૂરી પાડવામાં આવી છે, જે પૈકી મહિલાઓને ૧૪૭ .૮૦ લાખ માનવદિનની રોજગારી મળી છે.
- ડાંગ જિલ્લાએ “ઓવરઓલ પર્ફોમન્સ ઇન ઇમ્પ્લીમેન્ટેશન ઓફ પીએમએવાય”(જી) માં વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં પ્રથમ ક્રમ મેળવેલ છે, જે માટે ડાંગ જિલ્લાને ભારત સરકારના ગ્રામીણ વિકાસ મંત્રાલય દ્વારા તા.૧૦/૦૯/૨૦૧૮ના રોજ નવી દિલ્હી ખાતે એવોર્ડ એનાયત કરવામાં આવ્યો છે.

રહેણાંકના મકાનો

રાજ્યના તમામ નાગરિકોને સગવડયુક્ત રહેઠાણ મળી રહે તે માટે મારી સરકાર પ્રયત્નશીલ છે. રાજ્યના ગ્રામ્ય અને શહેરી વિસ્તારોમાં વસતા લોકો માટે ૭,૭૫,૦૦૦ જેટલા મકાન બાંધવાના આયોજન સામે ૪,૭૨,૦૦૦ જેટલા મકાનોની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવી છે. બાકીના મકાનો પ્રગતિના વિવિધ તબક્કે છે. લાભાર્થીઓને ઇ-લોકાર્પણ કાર્યક્રમ માન. પ્રધાનમંત્રીશ્રીના અધ્યક્ષ સ્થાને તા.જૂજવા, જિ.વલસાડ ખાતે યોજાયેલ, જેમાં રાજ્યના ૨૬ જિલ્લાઓના લાભાર્થીઓના ૧,૧૫,૫૫૧ આવાસોના ઇ-લોકાર્પણ કરવામાં આવેલ છે.

પંચાયતી રાજ

પંચાયતી રાજ લોકશાહી વ્યવસ્થાનો આધારભૂત પાયો છે. ગુજરાત પહેલેથી જ પંચાયતી રાજ વ્યવસ્થામાં અગ્રિમ ભૂમિકા ભજવી રહ્યું છે. ગામના લોકો પોતાનો વહીવટ પોતે ચલાવે છે, જે માટે રાજ્ય સરકાર નાણાકીય તથા આંતરમાળખાકીય સુવિધાઓ ઉપલબ્ધ કરાવે છે.

- ગુજરાત રાજ્યમાં પંચાયતી રાજ વ્યવસ્થા વર્ષ ૧૯૬૩ થી અમલમાં આવી છે. અગાઉ તાલુકા/જિલ્લા પંચાયતોના મકાન બાંધકામની કામગીરી તેઓના સ્વભંડોળમાંથી કરવામાં આવતી હતી. આ સ્વભંડોળની રકમ પાયાની સુવિધાઓ અને વિકાસના અન્ય કાર્યોમાં વાપરી શકાય તેવા શુભ તથા હકારાત્મક અભિગમથી મારી સરકાર જે તાલુકા/જિલ્લા પંચાયતોના મકાનો ઘણા જુના હતા તેના સ્થાને નવીન બાંધકામ માટે જિલ્લા પંચાયત દીઠ રૂ. ૨૯.૪૦ કરોડ અને તાલુકા પંચાયત દીઠ રૂ. ૨.૪૦ કરોડ અનુદાન આપે છે. આ રીતે નવા ૭ જિલ્લાઓ સહીત ૧૦ જિલ્લા પંચાયતોના મકાનના બાંધકામ માટે અનુદાન આપ્યું છે. તે પૈકી ૬ જિલ્લા પંચાયતના મકાનો પૂર્ણ થયા છે અને બાકીના ૪ જિલ્લા પંચાયતના મકાનોના કામ પ્રગતિમાં છે. આ જ રીતે ૧૨૦ તાલુકા પંચાયતોના મકાન બાંધકામ માટે અનુદાન ફાળવવામાં આવ્યું છે, જે પૈકી ૫૪ મકાનોના કામ પૂર્ણ થયાં છે. અને ૬૬ મકાનોના કામ પ્રગતિ હેઠળ છે.

- **રૂર્ન:** ગ્રામ્ય વિસ્તારોમાં શહેર જેવી આધુનિક સુવિધાઓ પુરી પાડવા માટે વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦ થી આ યોજના હેઠળ ૧૦,૦૦૦ કે તેથી વધુ વસ્તી ધરાવતા અને આદિજાતિ વિસ્તારમાં ૭૦૦૦ થી વધુ વસ્તી ધરાવતા તેમજ તાલુકા મથકના ગામોને આવરી લઈ રૂપરૂર્ન ગામ પૈકી પ્રથમ તબક્કે ૭૯ ગામોમાં ભૂગર્ભ ગટરના કામો શરૂ કરવામાં આવેલ હતાં. તે પૈકી નવેમ્બર-૧૮ અંતિત ૬૯ પ્રોજેક્ટ ની કામગીરી પૂર્ણ થયેલ છે. અન્ય ૧૦ કામો પ્રગતિ હેઠળ છે. કૂલ રૂ.૬૮૨ કરોડનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે.
- પંચાયતી રાજમાં ગ્રામ પંચાયત એ પાયાનું એકમ છે. ગ્રામ પંચાયત દ્વારા લોકોને પ્રાથમિક સુવિધાઓ અને વિવિધ સેવાઓ પુરી પાડવામાં આવે છે. ગ્રામ પંચાયત કચેરી સગવડતા સભર બને તેવા હેતુથી ગ્રામ પંચાયતોને વસ્તીના ધોરણે રૂ.૨૨ લાખ સુધીની ગ્રાન્ટ ફાળવવામાં આવે છે. અત્યાર સુધીમાં ૮૧૭ નવીન ગ્રામ પંચાયતના મકાનોના કામ પૂર્ણ થયેલ છે અને રૂ. ૭૫.૫૮ કરોડનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે.
- ગ્રામ્ય વિસ્તારોના નાગરિકોમાં એકતા જળવાઈ રહે અને બધા સાથે મળીને ગામનો વિકાસ કરે તે માટે ઓક્ટોબર-૨૦૦૧થી અમલમાં આવેલી સમરસ ગ્રામ પંચાયત યોજનાની પહેલ દેશમાં ગુજરાતે કરી છે. આ યોજના અંતર્ગત અત્યાર સુધીમાં કુલ ૧૩૨૮૬ ગ્રામ પંચાયત સમરસ જાહેર થઈ છે, તે પૈકી ૬૪૦ ગ્રામ પંચાયત મહિલા સમરસ પંચાયત તરીકે જાહેર થઈ છે, જે આ યોજનાની સફળતા દર્શાવે છે. સમરસ ગ્રામ પંચાયતોને અત્યાર સુધીમાં રૂ. ૨૩૭ કરોડ કરતાં પણ વધુ રકમનું અનુદાન ફાળવવામાં આવ્યું છે.
- રાજ્યના શહેરી વિસ્તારોના વિકાસ માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા માળખાગત વિકાસના અનેક કામોની અમલવારી દ્વારા સર્વાંગી વિકાસની નેમ વ્યક્ત કરેલ છે. રાજ્ય સરકારની આ પ્રતિબદ્ધતાના ભાગરૂપે સરકાર દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૯ થી અમલી સ્વર્ણિમ જયંતી મુખ્ય મંત્રી શહેરી વિકાસ યોજના અંતર્ગત રૂ.૨૨૦૦૦ કરોડ જેટલી માતબર રકમ ફાળવેલ છે. હાલમાં અમલી વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માટે રૂ. ૪૪૯૩ કરોડની ફાળવણી કરવામાં આવેલ છે.
- ગ્લોબલ ઈકોનોમિક રીસર્ચ રીપોર્ટ અનુસાર ૨૦૧૯-૨૦૩૫ના સમયગાળા દરમિયાન દુનિયાના સૌથી વધુ ઝડપે વિકાસ પામનાર ૧૦ શહેરોમાં ગુજરાતના રાજકોટ અને સુરત શહેરોનો સમાવેશ થાય છે. આ રેન્કિંગમાં સુરત પ્રથમ ક્રમે છે, જ્યારે રાજકોટ સાતમા ક્રમે છે, જે રાજ્ય માટે ગૌરવ લેવા જેવી બાબત છે.

શહેરી વિકાસ

- કેન્દ્ર સરકારનું સ્માર્ટસીટી મિશન શહેરોનો વિકાસ કરવાના મહત્વપૂર્ણ કાર્યમાં પ્રોત્સાહક બળ તરીકે અને આર્થિક વિકાસ થકી શહેરીજનોનું જીવનધોરણ ઉચું આવે તેવા ઉદ્દેશથી શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આ યોજના અંતર્ગત દેશના ૧૦૦ શહેરોની પસંદગી કરવામાં આવી છે. જેમાં રાજ્યના અમદાવાદ, સુરત, વડોદરા, રાજકોટ, ગાંધીનગર અને દાહોદ એમ કુલ છ શહેરો પસંદગી પામ્યા છે. આ યોજના અંતર્ગત કુલ રૂપિયા ૨૦૫૦ કરોડનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે.
- શહેરી વિકાસ મંત્રાલય, ભારત સરકાર દ્વારા અમૃત (અટલ મિશન ફોર રીજુવેનેશન એન્ડ અર્બન ટ્રાન્સફોર્મેશન) હેઠળ ગુજરાત રાજ્ય માટે રૂ. ૫૨૭૬ કરોડના માળખાકીય સુવિધાઓના ૪૫૫ કામો, જેવાં કે પાણી પુરવઠા, ભુગર્ભ ગટર વ્યવસ્થા, વરસાદી પાણી નિકાલ વ્યવસ્થા, શહેરી પરિવહન સુવિધા તેમજ બાલોદાન તથા બગીચા માટેના કામોને મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે. હાલમાં ૭૪ કામો પૂર્ણ થયેલ છે, અને બાકીના કામો પ્રગતિના વિવિધ તબક્કે છે.
- મેટ્રો-લીંક ફોર ગાંધીનગર અને અમદાવાદ (મેગા) પ્રોજેક્ટના પ્રથમ તબક્કા હેઠળ વસ્ત્રાલથી એપરલ પાર્ક સુધીના ૬.૫ કિમીના પ્રાયોરીટી રીચનું બાંધકામ પૂર્ણ કરવામાં આવેલ છે, જેનું કોમર્શીયલ ઓપરેશન માર્ચ-૨૦૧૯ સુધીમાં શરૂ કરવામાં આવશે.
- નગરપાલિકાઓના વહીવટને વધુ સુદ્રઢ અને કાર્યક્ષમ બનાવવા રાજ્યમાં કુલ ૬ પ્રાદેશિક કમિશનરશ્રી (નગરપાલિકાઓ)નું વ્યવસ્થાતંત્ર ઊભું કરવામાં આવ્યું છે.
- શહેરોનો વધતો જતો વ્યાપ તેમજ વસ્તી વધારાને કારણે તેમજ મુક્ત ઔદ્યોગિક અને આર્થિક નીતિરીતિને કારણે રાજ્યના શહેરી વિકાસ વિસ્તારોના સમતુલિત આયોજિત વિકાસના હેતુસર વર્ષ ૨૦૧૮માં કુલ ૪ વિકાસ યોજના, કુલ ૪૮ મુસદ્દારૂપ નગર રચના યોજના, ૨૮ પ્રારંભિક નગરરચના યોજના અને કુલ ૨૬ આખરી નગરરચના યોજના મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.
- ભારે વરસાદ કે ભૂકંપ જેવી કુદરતી આપત્તિ સમયે જાનમાલની હાનિ રોકવા જૂના તેમજ જર્જરિત થઈ ગયેલા ખાનગી ફ્લેટનું રિડેવલપમેન્ટ સરળ કરવાનો મારી સરકારે નિર્ણય કર્યો છે. આવા ફ્લેટનું રિડેવલપમેન્ટ કરવા મોટા ભાગના માલિકો સંમત હોય, પરંતુ થોડા ઘણાં માલિકો સંમતિ નહિં આપતા હોવાના કિસ્સા બનતા હોય છે. એ માટે કાયદામાં સુધારો કરીને એવી જોગવાઈ કરી છે કે રિડેવલપમેન્ટ માટે કુલ ફ્લેટ ધારકોના ૭૫ ટકા કરતાં ઓછા નહિં તેટલા ફ્લેટ ધારકોની સંમતિ મળે તો જર્જરિત થયેલા ફ્લેટનું રિડેવલપમેન્ટ હાથ ધરી શકાશે.

- ડાયમંડ અને ટેક્ષટાઈલ બાદ સુરતની પુલોની નગરી તરીકેની નવી ઓળખ ઉભી થઈ છે. ગુજરાતનો સર્વ પ્રથમ ટુ વે કેબલ સ્ટેઈડ બ્રીજ સુરતમાં ખુલ્લો મુકાયો છે. આ બ્રીજ માટે રૂ.૧૪૪ કરોડનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો છે. સુરતવાસીઓને અઠવા, ડુમસ, વેસુ તથા પીપલોદ જવા એક મહત્વનો લીંક રોડ મળ્યો છે. આ બ્રીજથી અઠવા અને અડાજણ વિસ્તારની ટ્રાફિક સમસ્યા દૂર થશે.

માર્ગ અને મકાન

- રાજ્યના સર્વાંગી વિકાસની સાથે સાથે રાજ્યના નાગરિકોને માર્ગ વ્યવહાર માટે સલામત અને સુવિધા યુક્ત આંતરમાળખાકીય સવલતો આપવા મારી સરકાર પ્રતિબદ્ધ છે. વિશ્વબેંક સહાયિત યોજના અન્વયે રૂ.૧૯૩૮ કરોડની રકમથી રાજ્યના કોર નેટવર્ક સમાન રાજ્ય ધોરીમાર્ગોને પહોળા અને મજબુત કરવાની તથા નવીનીકરણની કામગીરી હાથ ધરવામાં આવી છે, જે પૈકી મહેસાણા – હિંમતનગર સ્ટેટ હાઇવે (ચાર માર્ગીયકરણ –૬૦ કિ.મી)નું અમલીકરણ આ વર્ષ દરમિયાન થયેલ છે, જેનો સમગ્ર પ્રોજેક્ટ ખર્ચ રૂ. ૩૫૩ કરોડ છે
- અંબાજી, ડાકોર, પાવાગઢ અને પાલીતાણા યાત્રાધામોને જોડતા ૩૭૯.૮૮ કિ.મી. લંબાઈનાં રસ્તાઓનું ચારમાર્ગીયકરણ પ્રગતિમાં છે. સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટીને જોડતા રસ્તાઓ પૈકી રૂ.૨૯૮ કરોડની અંદાજિત રકમના ૬૧.૪૦ કિ.મી. લંબાઈના ચાર માર્ગીયકરણનું કામ પૂર્ણ થયું છે. મુખ્યમંત્રી ગ્રામ સડક યોજના હેઠળ ચાલુ વર્ષે કુલ રૂ.૧૪૫૦ કરોડ કરતા વધુ રકમના કામોને મંજૂરીઓ આપવામાં આવી છે
- ગામતળમાંથી પસાર થતા રસ્તાઓની લંબાઈમાં મજબુતીકરણ માટે તેમજ વરસાદી પાણીના નિકાલના અભાવે ડામર સપાટીને થતા નુકશાનને નિવારવા માટે હાથ ધરવામાં આવેલ સુવિધાપથ યોજના હેઠળ વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૮૪ કરોડ કરતા વધુના અંદાજ ખર્ચે ૨૪૧ કામોને મંજૂરીઓ આપવામાં આવેલ છે.
- રૂ.૬૨ કરોડના ખર્ચે ૧૧ મોટા પુલો પૂર્ણ કર્યા છે તથા રૂ.૧૧૦૮ કરોડની અંદાજિત રકમના ભરૂચ – અંકલેશ્વર રસ્તા પર નર્મદા નદી પરના પુલ સહીતના ૫૩ મોટા પુલોનાં કામ પ્રગતિમાં છે.
- અમદાવાદ-બગોદરા-રાજકોટ રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ નં.૮-એ અને ૮-બી ના ૨૦૧ કી.મી. લંબાઈના રસ્તાને છ-માર્ગીય કરવાની કામગીરી અંદાજિત પ્રોજેક્ટ રકમ રૂ.૨૮૯૩ કરોડના ખર્ચે તથા રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ નં.૮-ક ચિલોડા-ગાંધીનગર-સરખેજ રસ્તાના ૪૪.૪૨૦ કી.મી. પૈકી બાકી રહેતી ૧૯.૨૦ કી.મી. લંબાઈમાં છ-માર્ગીયકરણ, ૭ નવા ફ્લાય ઓવર તથા ૪.૧૮ કી.મી. લંબાઈનો ૧ એલીવેટેડ કોરીડોર વગેરે સહીતની કામગીરી રૂ.૮૬૭.૯૭ કરોડના ખર્ચે પ્રગતિ હેઠળ છે.

વાહન વ્યવહાર સેવાઓ

- રાષ્ટ્રીય ધોરીમાર્ગ નં.૫૧ પર દવારકા-બેટ દવારકા વચ્ચે સીગ્નેચર વ્રીજનું કામ રૂ.૯૬૨.૦૦ કરોડના ખર્ચે પ્રગતિ હેઠળ છે.
- જે રેલ્વે કોર્સીંગ ઉપર એક લાખ ટ્રેન વ્હીકલ યુનિટથી વધુ હોય તેવા રેલ્વે કોર્સીંગ ઉપર રેલ્વે ઓથોરીટી સાથે ૫૦ : ૫૦ ટકાની ભાગીદારીથી છેલ્લા પાંચ વર્ષમાં ૨૪ રેલ્વે ઓવરવ્રીજના કામો રૂ.૬૮૧.૪૮ કરોડના ખર્ચે પૂર્ણ કરેલ છે. ડી.એફ.સી.સી. રૂટ ઉપર આવતા રેલ્વે લેવલ કોર્સીંગ તેમજ અન્ય રેલ્વે કોર્સીંગો પર આર.ઓ.બી.ની. કામગીરી પૈકી ૫૫(પંચાવન) રેલ્વે ઓવર વ્રીજના રૂ.૨૨૩૭ કરોડની અંદાજીત રકમના કામો પ્રગતિ હેઠળ છે
- રાજ્યના કર્મચારીઓને સગવડયુક્ત રહેઠાણની સુવિધા પ્રાપ્ત થાય તે માટે ગાંધીનગર ખાતે રૂ.૨૨૩.૪૯ કરોડની અંદાજીત રકમના વિવિધ કક્ષાના ૮૯૬ રહેણાંકના મકાનોનું બાંધકામ પ્રગતિમાં છે.
- તાજેતરમાં જ ભારત સરકાર દ્વારા રૂ. ૧૫૬૧ કરોડ સેન્ટ્રલ રોડ ફંડના કામોને મંજૂરી આપી છે, જેનો લાભ રાજ્યના ૨૬ જિલ્લાઓને મળશે.
- ગુજરાત રાજ્યના ૧૮૦૦૦ ગામો પૈકી ૯૯% ગામડાઓને ૭૦૦૦ એસ.ટી. બસની સેવાઓથી સાંકળી લેવામાં આવ્યા છે. દૈનિક અંદાજે ૨૪ લાખ મુસાફરો એસ.ટી. બસનો લાભ મેળવે છે.
- મુસાફરોની જરૂરિયાતોને લક્ષમાં રાખી તાલુકાથી તાલુકા તથા જીલ્લાથી જીલ્લાને સાંકળતી કુલ ૨૯૮ મેટ્રો લીંક સર્વિસ ચલાવવામાં આવે છે.
- મુસાફરોની માંગને ધ્યાને લઈ પ્રીમીયમ સર્વિસ પ્રકારની વોલ્વો, એ.સી. સીટર અને સ્લીપર મળીને કુલ ૭૦ સર્વિસ શરૂ કરેલ છે, જેમાં અંબાજી, દ્વારકા, સોમનાથ જેવા ધાર્મિક સ્થળો ઉપરાંત દીવ, કેવડીયા(સ્ટેચ્યુ ઓફ યુનિટી) જેવા પ્રવાસન મથકો અને અમદાવાદ, વડોદરા, રાજકોટ અને સુરત જેવા શહેરોને સાંકળવામાં આવ્યાં છે.
- બસ બોડી બિલ્ડીંગ યુનિટ ધરાવતા ગુજરાત રાજ્ય માર્ગ પરિવહન નિગમ દ્વારા ઈન હાઉસ બસ બોડી બિલ્ડીંગનું કામ કરવાના પરિણામે નિગમના બસ બોડી બિલ્ડીંગના ખર્ચમાં બચત શક્ય બની છે.
- રાજ્યના વાહન ચાલકોની સગવડ માટે ડ્રાઇવિંગ લાયસન્સ કોઈ પણ આરટીઓ કચેરીમાંથી રીન્યુ કરાવી શકાય તેવી વ્યવસ્થા શરૂ કરવામાં આવી છે.
- પસંદગીના નંબરોની હરાજી ઓનલાઇન કરવામાં આવતાં હરાજીની પ્રક્રિયામાં ચોકસાઈ અને પારદર્શિતા આવેલ છે.
- રાજ્યની ચેકપોસ્ટોના આધુનિકીકરણ અને ઈન્ટિગ્રેશન દ્વારા શામળાજી, અંબાજી, ભિલાડ તથા ગુંદરીના સંચાલનમાં માનવીય હસ્તક્ષેપની નાબૂદી કરી કામગીરીમાં પારદર્શિતા અને ઝડપ લાવવામાં આવી છે.

- લોકોની સલામતી અને સગવડ વધે તે દિશામાં મારી સરકારે લાગણીશીલ પગલું ભર્યું છે. પ્રજાજનોને લગ્નપ્રસંગે ૨૦ કિ.મી. સુધીના આવવા-જવાના પ્રવાસ માટે રૂ. ૧૨૦૦, ૪૦ કિ.મી. સુધી રૂ.૨૦૦૦ અને ૬૦ કિ.મી. સુધી રૂ. ૩૦૦૦માં બસ સેવા ઉપલબ્ધ છે.
- રાજ્યના નાગરિકોને પ્રિમીયમ વાહનો દ્વારા હરિદ્વાર, વારાણસી, ચંદીગઢ,ગોવા જેવા ધાર્મિક સ્થળો અને ફરવા લાયક સ્થળોની આરામદાયક બસ સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવી છે.

બંદરો

- વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રાષ્ટ્રીય સ્તરે બંદરો થકી માલની હેરફેર આશરે ૧૨૦૮ મીલીયન મેટ્રિક ટનની થઈ, જ્યારે ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડના બંદરો થકી માલનું પરિવહન ૩૭૧ MMT થયું, જે કુલ રાષ્ટ્રીય પરિવહનના ૩૧ ટકા તથા નોન મેજર બંદરો પરના પરિવહનનો ૭૦ ટકા સિંહફાળો દર્શાવે છે. જીએમબી બંદરો થકી વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં નવેમ્બર,૨૦૧૮ સુધીમાં ૨૬૦.૧ MMT ટ્રાફિક નોંધાઈ ચૂક્યો છે. વર્ષ ૨૦૧૧ થી વર્ષ ૨૦૧૮ સુધીમાં ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડના બંદર પર વહન થયેલ કાર્ગો અંદાજિત ૭% ના સંયુક્ત વાર્ષિક વૃદ્ધિ દરથી વધવા પામેલ છે.
- ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ દ્વારા રાજુલા ખાતે બંદરીય સંચાલનના કૌશલ્યવર્ધન માટે ૭૨૦ વિદ્યાર્થીઓની ક્ષમતા ધરાવતા પોલીટેકનિક કોલેજ સંકુલનું બાંધકામ આશરે રૂ. ૨૨.૦૦ કરોડના ખર્ચે પૂર્ણ થવામાં છે. સાથે-સાથે ગુજરાત રાજ્યમાં વહાણ બાંધકામના ઉદ્યોગને પ્રોત્સાહન મળી રહે તે અંતર્ગત ૧૧ લાખ DWT ની ક્ષમતા સાથે ૯ શીપયાર્ડ કાર્યરત કર્યા છે તેમજ વધુ શીપયાર્ડ વિકસાવવાની યોજના હાથ ધરી છે. છારા ખાતે રૂ.૩૫૦૦ કરોડના રોકાણથી બંદરીય સુવિધાઓ, જાફરાબાદ ખાતે રૂ.૪૦૦૦ કરોડના રોકાણથી ફ્લોટિંગ સ્ટોરેજ અને રીગેસીફિકેશન યુનિટ (FSRU) ધરાવતા એલ.એન.જી. ટર્મિનલના બાંધકામની પરીયોજનાઓ હાલ ગતિમાં છે.
- માંગરોળ તેમજ નવા બંદર ખાતે મત્સ્ય પ્રવૃત્તિની સુવિધાઓ વિકસાવવા અંગેના રૂ.૪૫૫ કરોડના કામો હાથ ધરવામાં આવનાર છે. જાફરાબાદ મત્સ્ય પ્રવૃત્તિની સુવિધાઓ માટેના રૂ.૩૫ કરોડના કામો પૂર્ણ થવામાં છે. નર્મદા પરિક્રમા યાત્રાળુઓની સુવિધાઓ માટે લુવારા ખાતે રૂ.૭.૭ કરોડના ખર્ચે જેટી કાર્યરત થઈ છે અને દ્વિતીય તબક્કાનું કામ હાથ ધરવામાં આવનાર છે.

- ખંભાતના અખાતમાં દહેજ-ઘોઘા ખાતે ટર્મિનલના કામો પૂર્ણ કરી પ્રથમ તબક્કે ઓક્ટોબર-૨૦૧૭માં દહેજ અને ઘોઘા વચ્ચે પેસેન્જર ફેરી સેવા તથા ઓક્ટોબર-૨૦૧૮ થી રો-પેક્ષ ફેરી સેવા શરૂ કરવામાં આવી છે. જાન્યુઆરી-૨૦૧૯ સુધીમાં કુલ ૧,૩૮,૭૫૧ મુસાફરો અને ૨૧૬૧૮ વાહનો દ્વારા આ સેવાનો લાભ લેવામાં આવેલ છે. આ સેવાઓ હજીરા, વિકટર, પીપાવાવ, મુંદ્રા, ઓખા, જામનગર, કુવાઈ (કચ્છ) વિગેરેથી પણ શરૂ થાય તેવા આયોજનની કામગીરી હાથ પર છે.

કાયદો અને વ્યવસ્થા

રાજ્યમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાની સારી પરિસ્થિતિને જાળવવા અદ્યતન ટેકનોલોજીના ઉપયોગ અને કાયદાઓમાં સુધારા લાવીને મારી સરકારે કટીબદ્ધતા દર્શાવી છે.

- ગૌવંશ હત્યા માટે ગેરકાયદે હેરફેરમાં વપરાશમાં લેવાયેલા વાહનો જપ્ત કરવા સાથે ગૌવંશ હત્યા કરનારને હવે આજીવન કેદની સજા અને ૫ લાખ સુધીના દંડની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. સાંજના ૭ વાગ્યાથી સવારના ૫ વાગ્યા સુધી ગૌવંશના પશુઓની હેરફેર પર સંપૂર્ણ પ્રતિબંધ મુકવામાં આવ્યો છે. વધુમાં, ગુજરાતની ઘરતી પર જીવતા પશુ પક્ષીઓની હવે નિકાસ નહીં થાય. તમામ પશુ પક્ષીઓના રક્ષણ માટે મારી સરકાર કટીબદ્ધ છે.
- રાજ્યમાં કાયદો અને વ્યવસ્થાને સુદૃઢ કરવા, ગુનાઓને રોકવા તેમજ ગુનાઓનું વૈજ્ઞાનિક ડીટેક્શન કરવા સાથે ટ્રાફિક નિયમન કરવા 'સેફ એન્ડ સિક્યોર ગુજરાત' પ્રોજેક્ટ અમલમાં મુક્યો છે, જેના ભાગ રૂપે પ્રથમ તબક્કામાં અમદાવાદ, ગાંધીનગર, વડોદરા અને સુરત જેવા શહેરોમાં CCTV ગોઠવવાની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવી છે, જ્યારે રાજ્યના ૩૪ જિલ્લા અને ૬ ધાર્મિક સ્થળોએ High-end CCTV કેમેરા ઇન્સ્ટોલ કરવાની કામગીરી ચાલુ છે.
- ભારત સરકાર દ્વારા અમલમાં મુકવામાં આવેલ Crime & Criminal Tracking Network System અંગેની કામગીરીમાં ગુજરાતને પ્રથમ સ્થાન મળ્યું છે. રાજ્યના ઈ-ગુજકોપ પ્રોજેક્ટને પણ NCRB Best Practices એવોર્ડ પ્રાપ્ત થયો છે.
- રાજ્યની ફોરેન્સિક સાયન્સ લેબોરેટરીને ભારત સરકાર દ્વારા આઈ.ટી.એક્ટ ૨૦૦૦ની કલમ ૭૯-એ હેઠળ "એક્ઝામીનર ઓફ ઇલેક્ટ્રોનિક એવીડન્સ" તરીકેની માન્યતા મળેલ છે. ગુજરાત આવી માન્યતા મેળવનાર દેશનું પ્રથમ રાજ્ય છે. વિદેશ મંત્રાલય મારફતે Indian Technical Economic Cooperation (ITEC) પ્રોગ્રામ હેઠળ જુદા જુદા જુદા દેશોમાંથી આવેલ ૩૫૦ જેટલા વિદેશી પોલીસ અધિકારીઓ અને ન્યાયવિદોને ફોરેન્સિક વિજ્ઞાનની તાલીમ આપવામાં આવી છે.

- **જેલ સુધારણા:** ગુન્હા માટે સજા પામેલા કેદીઓ તેઓના જીવનમાં આમૂલ પરિવર્તન લાવી શકે તે માટે તેઓ જેલમાંથી ૧૦મા અને ૧૨મા ધોરણની પરીક્ષા આપી શકે તેવી વ્યવસ્થા કરવામાં આવી છે.
- Cyber Crime Investigation Micro Mission અંતર્ગત રાજ્યમાં કુલ ૧૨ નવા સાયબર ક્રાઇમ સેલ મંજૂર કરવામાં આવ્યાં છે, જેનાથી સાયબર ક્રાઇમના ગુનાઓ શોધવાની તથા તપાસ કરવાની કાર્યક્ષમતામાં વધારો થયો છે. આ ઉપરાંત ATS અને અમદાવાદ શહેર ક્રાઇમ બ્રાન્ચ ખાતે સોશીયલ મીડીયા ઇન્ટેલીજન્સ લેબ શરૂ કરી છે.
- રાજ્યના પોલીસ કર્મચારીઓ પોતાના કુટુંબીજનો સાથે સગવડતાથી રહી શકે તે માટે રાજ્યના પોલીસ કોન્સ્ટેબલ/હેડ કોન્સ્ટેબલને બે રૂમ અને રસોડાની જગ્યાએ ત્રણ રૂમ અને રસોડાવાળું મકાન આપવાનો નિર્ણય કરવામાં આવ્યો છે. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં બનાવેલ ૧૯૩૫ મકાનો સહિત અત્યાર સુધીમાં રૂ. ૨૦૯૨ કરોડના ખર્ચે કુલ ૩૬૩૩૧ મકાનો બાંધવામાં આવ્યાં છે.

ઊર્જા

- કોઈપણ રાજ્યના વિકાસ માટે રાજ્યના માથાદીઠ સરેરાશ વીજ વપરાશને એક જરૂરી માપદંડ તરીકે ગણવામાં આવે છે. વિકાસના આ માપદંડમાં ગુજરાત સમગ્ર દેશમાં હંમેશા અગ્રેસર રહ્યું છે. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રાજ્યનો માથાદીઠ સરેરાશ વીજ વપરાશ ૨૦૦૭ યુનિટ રહેલ છે, જે રાષ્ટ્રીય સરેરાશ ૧૦૭૫ કરતા લગભગ બમણો છે.
- પુનઃ પ્રાપ્ય ઊર્જાના ઉત્પાદનમાં રાજ્યના ખેડૂતો પણ સહભાગી બને તે માટેની માત્ર ખેડૂતો માટેની અનોખી યોજના-સ્કાય (સૂર્યશક્તિ કિસાન યોજના) રાજ્ય સરકાર દ્વારા જાહેર કરવામાં આવેલ છે. આ યોજના મુજબ રાજ્ય સરકાર દ્વારા ખેડૂતોને તેમના ખેતીવાડી વીજ જોડાણ માટે સોલાર પેનલો આપવામાં આવે છે. આ સોલાર પેનલથી ઉત્પાદિત થતી વીજળીનો ખેડૂતો પોતાના સ્વવપરાશ માટે ઉપયોગ કરી વધેલી વીજળીને વીજ કંપનીને વેચીને આવક કરી શકે છે. આ યોજનાને કારણે ખેડૂતોને દિવસ દરમિયાન વીજળી મળે છે. એટલું જ નહીં, પરંતુ ૧૨ કલાક વીજળી મળે છે. તદ્ઉપરાંત વીજ બીલ ભરપાઈ કરવામાંથી મુક્તિ મળી છે તેમજ વીજળીના વેચાણથી ખેડૂતને આવક થાય છે. ખેડૂતોને ચતુર્વિધ રીતે લાભકર્તા આ યોજનાના પાયલોટ પ્રોજેક્ટ હેઠળ રૂ. ૮૭૫ કરોડના ખર્ચે રાજ્યના ૧૩૮ ખેતીવાડી ફીડરોને સ્કાય ફીડર બનાવવાનું આયોજન છે. જેમાં ચાલુ નાણાકીય વર્ષમાં રૂ. ૨૩૫ કરોડના ખર્ચે ૫૦ ફિડરને સ્કાય ફીડર તરીકે કાર્યાન્વિત કરવાના આયોજન પૈકી અત્યાર સુધીમાં કુલ ૨૦ ખેતીવાડી ફીડરો સ્કાય ફીડર તરીકે કાર્યાન્વિત થઈ ગયેલ છે અને બાકીના ફીડર ૩૧/૩/૨૦૧૯ સુધીમાં કાર્યરત થઈ જશે.

- રાજ્ય સરકારના નિયંત્રણ હેઠળની વીજ ઉત્પાદક કંપની ગુજરાત સ્ટેટ ઇલેક્ટ્રીસીટી કોર્પોરેશન લિમિટેડના વીજ મથકો દ્વારા એપ્રિલ-૨૦૧૮ થી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૯ના સમયગાળા દરમ્યાન ૨૧૭૪૮ મીલીયન યુનિટ્સ વીજ ઉત્પાદન હાંસલ કરવામાં આવ્યું છે, જે આગલા વર્ષના આ સમયગાળાની સરખામણીમાં ૧૨ % વધારે છે.
- રાજ્યમાં વીજળીનું ઉત્પાદન કરતાં રાજ્ય સરકાર હસ્તકના જૂના એકમોના નવીનીકરણ અને આધુનિકીકરણ કાર્યક્રમ અંતર્ગત ઉકાઈ એકમ ૩,૪,૫ અને વણાકબોરી એકમ-૧,૨,૩ ના નવીનીકરણ અને આધુનિકીકરણનું કાર્ય પૂર્ણ થયેલ છે, જેના કારણે વીજ ઉત્પાદન ખર્ચમાં આશરે રૂ. ૦.૪૬ પ્રતિ યુનિટનો ઘટાડો થયેલ છે. સદર નવીનીકરણની પ્રક્રિયાથી વીજ ઉત્પાદન ખર્ચ ઓછો થવા સાથે વાતાવરણમાં થતાં પ્રદૂષણની માત્રામાં પણ ઘટાડો થયો છે.
- વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ના સમયગાળા દરમ્યાન જીએસઈસીએલના વીજ મથકો દ્વારા ૮૬.૨૫% પ્લાન્ટ અવેલીબીલીટી ફેક્ટર હાંસલ કરવામાં આવ્યો છે, જે અત્યાર સુધીનો સર્વાધિક છે.
- સોલર રૂફટોપ યોજનાને રાજ્યમાં અભૂતપૂર્વ પ્રતિસાદ મળેલ છે. રાજ્ય સરકાર રૂ. ૧૦,૦૦૦ ની સબસીડી પ્રતિ કિલો વોટ (મહત્તમ ૨ કિલો વોટની મર્યાદામાં) પ્રમાણે આપે છે. યોજનાની શરૂઆતથી અત્યાર સુધીમાં રહેણાંક ક્ષેત્રે લગભગ ૨૮,૦૦૦ લાભાર્થીઓને સોલર રૂફટોપ યોજનાનો લાભ મળેલ છે. આ યોજનાની કુલ સ્થાપિત ક્ષમતા ૯૩ મેગા વોટ જેટલી છે. ઉપરોક્ત લાભાર્થીઓને રાજ્ય અને કેન્દ્ર સરકારની નાણાંકીય સહાયના ભાગ રૂપે અનુક્રમે રૂ. ૪૬ કરોડ અને રૂ. ૧૬૭ કરોડની સબસીડીનો લાભ મળેલ છે.
- સૌર ઊર્જા માટે ૫૦૦ મેગાવોટના બીડીંગની બીજા રાઉન્ડની પ્રક્રિયા ૨૮/૬/૨૦૧૮ના રોજ પૂરી થયેલ છે, જેમાં રૂ. ૨.૪૪ પ્રતિ યુનિટ જેટલો દર નક્કી થયેલ છે, જે સંપૂર્ણ ભારતમાં સૌથી ઓછો છે.
- સૌર ઊર્જા માટે બીજા ૧૫૦૦ મેગાવોટ માટેની બીડીંગની પ્રક્રિયા પૂર્ણતાના આરે છે.
- અમદાવાદ, સુરત, જૂનાગઢ, જામનગર વિગેરે શહેરોમાં શહેરી કચરામાંથી વીજળીનું ઉત્પાદન કરવા માટે કુલ ૫૨.૯ મેગાવોટ વીજ ક્ષમતા માટે વીજ કરાર કરવામાં આવેલ છે.
- મારી સરકાર દ્વારા ચાલુ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ. ૧,૯૨૧ કરોડના ખર્ચે ૧,૨૨,૭૦૬ જેટલા નવા કૃષિ વિષયક વીજ જોડાણો આપવાના આયોજન સામે જાન્યુઆરી, ૨૦૧૯ સુધીમાં ૧૮૯૮ કરોડના ખર્ચે ૧,૧૬,૬૫૨ નવા કૃષિ વિષયક વીજ જોડાણો આપી દેવામાં આવેલ છે.

- ચાલુ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૨૩.૪૦ કરોડના ખર્ચે ૩૭,૨૫૦ ગરીબ લાભાર્થીઓને ઝૂંપડપટ્ટી યોજના હેઠળ નવા ઘર વપરાશના વીજ જોડાણો આપવાના આયોજન સામે જાન્યુઆરી,૨૦૧૯ સુધીમાં નિર્ધારિત લક્ષ્યાંકથી પણ વધુ એટલે કે ૪૮,૧૪૫ નવા ઘર વપરાશના વીજ જોડાણો આપી દેવામાં આવેલ છે.
 - વીજ કનેક્શનની જરૂરીયાત વિના ખેતી માટે વીજ ઉત્પાદન કરતાં ૧૨,૭૪૨ જેટલાં સોલાર પંપ કાર્યરત થયેલ છે.
 - રાજ્યમાં વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં ૧૦૧ નવા સબ સ્ટેશનો સ્થાપવામાં આવ્યા છે તથા ચાલુ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ અંતિત બીજા ૧૦૦ નવા સબ સ્ટેશનો કાર્યાન્વિત થઈ જશે.
- ખનિજો**
- રાજ્યમાં ચાલુ વર્ષમાં માહે ઓક્ટોબર અંતિત રૂ. ૬૯૮.૨૨ કરોડની મહેસુલી આવક થયેલ છે, જે ગયા વર્ષની સરખામણીમાં ૨૫.૪૫% વધુ છે.
 - રાજ્યમાં ખાણકામ પ્રભાવિત ક્ષેત્ર અને લોકોના કલ્યાણ અર્થે ડીસ્ટ્રીક્ટ મીનરલ ફાઉન્ડેશનમાં કુલ ૪૫૮.૪૮ કરોડનું ફંડ જમા થયેલ છે. તે પૈકી કુલ ૩૧ જિલ્લાઓમાં જનહિતલક્ષી કામો માટે કુલ રૂ. ૩૬૭.૯૮ કરોડ ફાળવવામાં આવેલ છે.
- પ્રવાસન**
- રાજ્યમાં આવેલ પ્રવાસીઓની સંખ્યા દિન પ્રતિદિન વધતી જાય છે. ગત વર્ષની સરખામણીમાં પ્રવાસીઓની સંખ્યામાં લગભગ ૧૪ ટકા જેટલો વધારો થયો છે. તેનાથી રાજ્યમાં પ્રવાસન અને આતિથ્ય ક્ષેત્રે રોજગારીની તકો ઉત્પન્ન થઈ છે.
 - વડોદરાના આજવા ગાર્ડન ખાતે ૧૨૫ કરોડના ખર્ચે આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાના એમ્યુઝમેન્ટ પાર્કનું નિર્માણ કરવામાં આવ્યું છે.
 - ગુજરાતને નેશનલ ટુરીઝમ એવોર્ડ્સ ૨૦૧૮માં શ્રેષ્ઠ સીવીક મેનેજમેન્ટ, શ્રેષ્ઠ હેરીટેજ સીટી તથા શ્રેષ્ઠ એરપોર્ટ એમ ત્રણ એવોર્ડ્સ પ્રાપ્ત થયાં છે.
 - ભારત સરકાર દ્વારા સોમનાથ મંદિરને 'સ્વચ્છ આઈકોનિક પ્લેસ' તરીકે જાહેર કરેલ છે, જે અંતર્ગત તા.૦૨/૧૦/૨૦૧૮ના રોજ સ્વચ્છતા અંગે થયેલ કામગીરી બાબતે ભારત સરકાર દ્વારા દ્વિતીય પુરસ્કાર આપવામાં આવ્યો છે.
 - શ્રવણ તીર્થદર્શન યોજના હેઠળ અત્યાર સુધી કુલ ૧૨૨૫ બસો મારફતે ૬૧,૦૦૦ યાત્રાળુઓએ ગુજરાત રાજ્યના વિવિધ યાત્રાધામો ખાતે દર્શનનો લાભ લીધો છે.
 - ભવનાથ તળેટી, ગિરનાર ખાતે વર્ષોથી ઉજવાતા શિવરાત્રી મેળાને રાજ્ય સરકારે વર્ષ-૨૦૧૯ માં ગિરનાર શિવરાત્રી કુંભમેળા તરીકે ઉજવવા નિર્ણય લીધો છે. દર વર્ષે ઉજવાતા મેળાની જગ્યાએ ખ્યાતનામ સંતોની હાજરીમાં ધર્મ સંમેલનો, સામાજિક સમસ્તતા સંમેલનો સાથે સમગ્ર ગિરનારને સુશોભિત કરીને તા.૨૭/૨/૨૦૧૯ થી તા.૦૪/૦૩/૨૦૧૯ દરમિયાન ગિરનાર શિવરાત્રી કુંભમેળો યોજાશે.
 - જુનાગઢ ઐતિહાસિક નગર છે, જે યાત્રા અને પ્રવાસન ક્ષેત્રે મહત્વ ધરાવે છે. અહીં યાત્રાળુઓની સગવડ જળવાઈ રહે તે હેતુથી અંબાજી માતાના મંદિર સુધી રોપ વે બનાવવાની કામગીરી શરૂ કરવામાં આવી છે.

- રાજકોટ ખાતે નવા અદ્યતન સુવિધાવાળા ગ્રીન ફીલ્ડ એરપોર્ટ માટે રાજ્ય સરકારે જમીન ફાળવી આપેલ છે.
- રાજ્યમાં કુદરતી વારસાઓ અને અભયારણ્ય તથા રાષ્ટ્રીય ઉદ્યાન વિગેરે રક્ષિત વિસ્તારો નજીક પ્રવાસનના વિકાસ માટે રાજ્ય સરકાર દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૭થી ઇકો ટુરીઝમ નીતિ અમલમાં મુકવામાં આવી છે. નૈસર્ગિક વાતાવરણમાં કુલ ૬૩ ઇકો ટુરીઝમ સાઈટ વિકસાવવામાં આવી છે, જેનું વ્યવસ્થાપન સ્થાનિક લોકોની બનેલી ઇકો ડેવલપમેન્ટ સોસાયટી મારફતે કરવામાં આવે છે. ઇકો ટુરીઝમ થકી કુદરતી વિસ્તારોમાં જવાબદારી પુર્વકના પ્રવાસન થકી પ્રવાસીઓમાં કુદરત પ્રત્યે જરૂરી સમજ અને સંવેદનશીલતા વધી છે, જે લાંબાગાળે વન, વન્યપ્રાણી અને પર્યાવરણના રક્ષણ માટે લાભદાયી સાબિત થયેલ છે. રાજ્યમાં આવેલ જુદી જુદી ઇકો ટુરીઝમ સાઈટ ઉપર પ્રવાસીઓની સંખ્યા તેમજ સ્થાનિક લોકોની આવકમાં ઉત્તરોત્તર વધારો થયો છે.
- મહાત્મા ગાંધીની ૧૫૦મી જન્મ જયંતિના પરિપ્રેક્ષ્યમાં નેશનલ સોલ્ટ સત્યાગ્રહ મેમોરિયલ મહાત્મા ગાંધીને શ્રેષ્ઠ શ્રદ્ધાંજલિ રૂપ છે. ભારત સરકારની ગ્રાન્ટમાંથી દાંડી ખાતે નેશનલ સોલ્ટ સત્યાગ્રહ મેમોરિયલની કામગીરી તાજેતરમાં રૂ. ૭૦ કરોડ ના ખર્ચે પૂર્ણ કરેલ છે, જેનું લોકાર્પણ માન. વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદી દ્વારા તા. ૩૦/૦૧/૨૦૧૯ ના રોજ કરવામાં આવેલ છે. મુખ્ય ઘટકોમાં સૈફી વીલા અને મેમોરિયલને જોડતો પુલ, તળાવ, સોલ્ટ મેર્કીંગ, મોન્યુમેન્ટ એરીયા અને માર્ચર્સ એરીયા, મોનોલીથ અને મ્યુરલ, સોલાર ટ્રી સમાવિષ્ટ છે. આ ઉપરાંત, મીઠાના ઐતિહાસિક સત્યાગ્રહના દાંડી રુટના ૨૧ સ્થળોમાંથી ૧૪ સ્થળો ખાતે રહેવાના રૂમ, પ્રાર્થના હોલ, લાયબ્રેરી, લાઈટીંગ, પાર્કિંગ, પીવાના પાણી તથા શૌચાલયની સુવિધાઓ પૂર્ણ કરેલ છે. ઉપરોક્ત બંને પ્રવૃત્તિઓના સંચાલન અને નિભાવણીની કામગીરી શરૂ થઈ ગયેલ છે.
- સમગ્ર વિશ્વમાં બાયોટેકનોલોજી ક્ષેત્રના ઝડપભેર વિકાસને ધ્યાને લઈ રાજ્યમાં રોજગારીની વિપુલ તકોનું નિર્માણ કરવા રાજ્યમાં સ્વાયત્ત ગુજરાત બાયોટેકનોલોજી યુનિવર્સિટીની સ્થાપના કરી છે. આ યુનિવર્સિટી થકી બાયોટેકનોલોજીના રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાના નિષ્ણાતોને જોડી આપણા વડાપ્રધાન શ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીનું BT+BT=BT(ભારત ટુકે + બાયો ટેકનોલોજી = ભારત ટુમોરો)નું સુત્ર સાર્થક કરવા મારી સરકાર કટિબદ્ધ છે.
- ભારતનેટ ફેઝ-II હેઠળ રાજ્યની ૭૫૨૨ ગ્રામ પંચાયતોમાં બેન્ડવીથ કનેક્ટીવિટી પહોંચાડવાની કામગીરી પ્રગતિમાં છે, જેનાથી ગ્રામ્ય જનોને સુદૃઢ ઓનલાઈન સેવાઓ પ્રાપ્ત થશે.
- અર્બન વાઈ ફાઈ કાર્યક્રમ નીચે ૫૫ શહેરોમાં વાઈફાઈ ઉપલબ્ધ કરાવેલ છે, જેથી નાગરિકો ઇન્ટરનેટની સુવિધા થકી નાગરીકલક્ષી સેવાઓનો લાભ મેળવી રહ્યા છે.

વિજ્ઞાન અને પ્રૌદ્યોગિકી

- સાયન્સ સીટી, અમદાવાદના ફેઝ-૨ ડેવલપમેન્ટના ભાગરૂપે રૂ. ૨૫૭ કરોડના ખર્ચે એકવેટીક ગેલેરી અને રૂ.૧૨૬ કરોડના ખર્ચે રોબોટીક્સ ગેલેરીના નિર્માણનું કામ ગતિમાં છે, જ્યારે લગભગ રૂ.૧૦૦ કરોડના ખર્ચે સ્પેસ અને એસ્ટ્રોનોમી ગેલેરીના નિર્માણની કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી છે. વિજ્ઞાનના પ્રચાર, પ્રસાર, પ્રદર્શન વગેરેમાં સહાયભૂત થવા અંદાજે રૂ.૧૨ કરોડના ખર્ચે સાયન્સ સીટી ખાતે વિજ્ઞાન ભવન કાર્યરત કરવામાં આવ્યું છે. રાજ્યમાં રાજકોટ, પાટણ, ભૂજ અને ભાવનગર એમ ચાર સ્થળોએ રૂ. ૩૩૯ કરોડના ખર્ચે રીજીયોનલ સાયન્સ મ્યુઝિયમની સ્થાપનાની કામગીરી ગતિમાં છે.
- રાજ્યમાં જ્ઞાન આધારિત અર્થવ્યવસ્થાના વિકાસ માટે રાજ્ય સરકારે વિજ્ઞાન, ટેકનોલોજી અને ઈનોવેશન(STI) પોલીસી જાહેર કરી છે. આ પોલીસી અંતર્ગત સંશોધન હાથ ધરવા, ટેકનોલોજી નિદર્શન અને પાયલોટ ડીપ્લોયમેન્ટ માટે રૂ.૫૦ લાખ સુધીની સહાય પ્રાપ્ય છે.
- બાયસેગ ખાતેથી ૫૦ શૈક્ષણિક ચેનલો પરથી ૨૪x૭ શૈક્ષણિક કાર્યક્રમોનું પ્રસારણ કરવામાં આવે છે.

ન્યાયતંત્ર

- ગરીબ માનવીને પણ ઝડપી, સરળ અને સસ્તો ન્યાય મળે તેવી સુદૃઢ પ્રણાલી ગુજરાતે વિકસાવી છે. ગુજરાતના ન્યાય વહીવટી તંત્રમાં વિકેન્દ્રિત વ્યવસ્થા તથા ટેકનોલોજીના વિનિયોગથી ઝડપી ન્યાય દ્વારા લોકોની અપેક્ષાઓને સંતોષીને કાનૂન ક્ષેત્રે ગુજરાત દેશનું માર્ગદર્શક બનવા સક્ષમ બન્યું છે. નવરચિત બોટાદ જિલ્લામાં રૂ. ૩૧ કરોડના ખર્ચે નવનિર્મિત ન્યાયસંકુલનું લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું છે. રાજકોટમાં વિલ્લિયા અને તાપીમાં ડોલવણ ખાતે કોર્ટ કાર્યરત થઈ છે. હવે ગુજરાતમાં ન્યાયિક અદાલત વગરનો એક પણ જિલ્લો નથી. રાજ્યના ૨૪૪ તાલુકામાં ન્યાયિક અદાલતો કાર્યરત થઈ છે. વઘુમાં અમરેલી જિલ્લામાં ઘારી, ગીર-સોમનાથ જિલ્લામાં કોડીનાર, આણંદ જિલ્લામાં પેટલાદ, પાટણ જિલ્લાના રાધનપુર, જુનાગઢ જિલ્લાના વંથલી અને બનાસકાંઠા જિલ્લામાં થરાદ ખાતે અધિક જિલ્લા ન્યાયાધીશ ની કોર્ટો કાર્યરત થઈ છે.
- ચેરીટીતંત્રના કોમ્પ્યુટરાઈઝેશન અંતર્ગત ચેરીટીતંત્રની વેબસાઈટ બનાવી તેમાં વિવિધ માહિતી તથા તમામ પ્રકારના ફોર્મ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવ્યાં છે. ઓનલાઈન ટ્રસ્ટ/સોસાયટીની નોંધણી, ફેરફાર રીપોર્ટ, વાર્ષિક હિસાબોનું એસેસમેન્ટ તેમજ વહીવટી ફાળા વસુલાત ઓનલાઈન થઈ શકે છે.

અન્ન અને નાગરિક પુરવઠો

- પ્રધાનમંત્રી ઉજ્જવલા યોજના રાજ્યમાં લાગુ પાડીને ૨૧ લાખથી વધુ ગરીબ કુટુંબોને ગેસ જોડાણો આપવામાં આવ્યાં છે, જેનાથી આ કુટુંબની મહિલાઓના સ્વાસ્થ્યનું રક્ષણ થવા સાથે તેઓના રસોઈના કામમાં સરળતા આવી છે.
- વાજબી ભાવના દુકાનદારો માટે નવી ઓનલાઈન પરમીટ અને ચૂકવણીની સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવી છે, જેનાથી રાજ્યના ૧૭,૦૦૦ જેટલા વાજબી ભાવના દુકાનદારોને ગોડાઉન કે નાયબ મામલતદારશ્રીની કચેરીમાં જવું પડતું નથી, જેનાથી સમય અને ખર્ચની બચત થાય છે.

- રાષ્ટ્રીય અન્ન સલામતી યોજના હેઠળ ૯૯% રેશનકાર્ડમાં આધાર નંબરના સીડીંગની કામગીરી પૂર્ણ કરવામાં આવી છે, જેનાથી બાયોમેટ્રીક ચકાસણી દ્વારા લાભાર્થીને મળતા લાભોની વિતરણ વ્યવસ્થા વધુ સુદૃઢ બની છે.
- ગુજરાત રાજ્યના ગત સ્થાપના દિનથી પીએનજી/એલપીજી સહાય યોજનાનો શુભારંભ કરવામાં આવ્યો છે.

રમતગમત, યુવા અને સાંસ્કૃતિક પ્રવૃત્તિઓ

રાજ્યના યુવક અને યુવતિઓની અંદર પડેલી સુશુભ શક્તિ અને ઊર્જાને બહાર લાવવા માટેનું પ્લેટફોર્મ મળી રહે તે માટે મારી સરકાર જાગૃત છે.

- ખેલમહાકુંભ-૨૦૧૮માં કુલ ૪૨,૦૯,૧૧૦ રમતવીરોએ નોંધણી કરાવેલ છે. ખેલમહાકુંભમાં રૂ.૪૦ કરોડ ઉપરાંતના રોકડ પુરસ્કાર ૧.૪૫ લાખ વિજેતાઓને આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત રૂ. ૫ કરોડના પુરસ્કાર દિવ્યાંગ ખેલાડીઓને આપવામાં આવે છે.
- ગુજરાતના શક્તિદૂત યોજનાના લાભાર્થી એવા ૬ ખેલાડીઓએ એશિયન ગેમ્સ-૨૦૧૮માં ભારતનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું હતું, જેમાં એથલેટીક્સ સ્પર્ધામાં ટીમ ઇવેન્ટમાં ઉચ્ચ કૌશલ્યનું પ્રદર્શન કરી ગોલ્ડ મેડલ મેળવીને રાજ્ય અને રાષ્ટ્રનું નામ રોશન કરેલ છે.
- રાજ્યના ૧૮ જિલ્લાઓમાં ૨૦ સ્થળોએ રૂ. ૩૬૫ કરોડના ખર્ચે રમતગમત સંકુલો સ્થાપવામાં આવ્યાં છે.
- અમદાવાદ સરકારી જિલ્લા પુસ્તકાલયના નવા ગ્રંથાલય ભવનનું નિર્માણ કાર્ય રૂ. ૭.૦૦ કરોડના ખર્ચે પૂર્ણ કરી લોકાર્પણ કરવામાં આવ્યું છે.

વન વિકાસ

- વિકાસની સાથે સાથે પર્યાવરણનું સંતુલન જાળવવું અતિ આવશ્યક છે. આ માટે મારી સરકાર હંમેશા સજાગ છે અને વન અને વન્ય જીવનના સંરક્ષણ તથા સંવર્ધનની સાથે સાથે વન વિસ્તાર બહારના વિસ્તારમાં પણ વૃક્ષાવરણ વધારવા માટે સતત પ્રયત્નશીલ છે. વન વિસ્તાર બહારના વિસ્તારમાં વનરાજીમાં છેલ્લા દસ વર્ષમાં ૨૦% નો વધારો થયેલ છે.
- ભૂમિ અને ભેજ સંરક્ષણ, બત્તી ઘાસચારા વિકાસ, મેન્ચ્યુવ વાવેતર, વાંસ વાવેતર જેવી વિવિધ યોજનાઓ દ્વારા ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન કુલ ૪૧,૩૧૪ હેક્ટર વિસ્તારમાં વૃક્ષ વાવેતર કરવામાં આવ્યું છે.
- રાજ્યમાં પશુધનના સંરક્ષણ અને નિભાવ માટે ૨૦૧૮-૧૯ ના વર્ષ માટે રાજ્યની ૧૪૫ અનામત વીડીઓમાંથી ૨૫૭.૯૨ લાખ કિ.ગ્રા. ઘાસનું વિક્રમજનક એકત્રીકરણ અને સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે.
- ઉત્તરાયણના તહેવાર દરમિયાન પતંગની દોરીથી ઘવાતા પક્ષીઓની સારવાર માટે શરૂ કરવામાં આવેલ રાજ્યવ્યાપી "કરુણા અભિયાન " હેઠળ ૭૮૧ દવાખાનાઓમાં ૪૬૯ ઉપરાંત ચિકિત્સકો અને અનેક સ્વયંસેવકો દ્વારા પક્ષીઓની સારવાર અને સાર-સંભાળનું મહાઅભિયાન તેમજ કરુણા એનિમલ એમ્બ્યુલન્સ સેવાનો વિસ્તાર કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં કુલ ૧૦,૫૭૧ પક્ષીઓની સારવાર કરવામાં આવી છે.

આયોજન

- ધારાસભ્યોને પોતાના મત વિસ્તારના કામો માટે ગ્રાન્ટ રૂ. ૧ કરોડથી વધારીને રૂ. ૧.૫ કરોડ કરવામાં આવી છે.

મહેસુલી વહીવટ

- જાહેર હેતુ માટે જમીન સંપાદન સંબંધે ખેડૂતોના હિતમાં શહેરી વિસ્તારની વ્યાખ્યામાંથી શહેરી વિકાસ/વિસ્તાર વિકાસ મંડળના વિસ્તારોને રદ કરવામાં આવેલ છે, જેના કારણે ખેડૂતોને ચાર ગણા વળતરનો લાભ મળશે. સંમતિ એવોર્ડ કરનાર ખેડૂતને વધારાના રૂ. ૨૬૫ લાખ વળતરનો લાભ આપવાની જોગવાઈ પણ કરવામાં આવી છે.
- શહેરી વિસ્તારમાં આવેલી ખેતીની જમીનો ઉપર બિનખેતીના પ્રસંગે ૪૦% કપાત બાદ આપીને બાકીના ૬૦% ક્ષેત્રફળ મુજબ પ્રિમિયમ વસુલવાના કારણે ખેડૂતોએ ભરવાના થતા પ્રિમિયમમાં ૪૦% જેટલો ફાયદો થશે.
- ગણોત અધિનિયમ હેઠળ નક્કી થયેલ ખરીદ કિંમત જે ગણોતીયાઓ ભરી શકેલ ન હતા. જેમના માટે ખરીદ કિંમત ભરવાની મુદત તા.૧૫-૦૧-૨૦૧૯ ના જાહેરનામાથી તા.૩૦-૦૬-૨૦૧૯ સુધી લંબાવી છે. તા.૧-૧-૧૮ થી તા.૧૪-૧૨-૧૮ સુધીમાં ૮૭૨૨ ગણોતીયાઓ દ્વારા કબજા હક્કની કિંમત ભરવાઈ કરીને જમીન માલિક બનાવવામાં આવેલ છે.
- નવી અને અવિભાજ્ય શરતની તથા ગણોતધારા હેઠળની ખેતીની જમીનોને ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં કોઈપણ પ્રિમિયમ લીધા વિના જે જમીનને ૧૫ વર્ષ પુર્ણ થયા હોય અને કોઈપણ જાતનો શરતભંગ ન હોય તો ખેડૂત લક્ષી અભિગમ કેળવવાને આપમેળે ખેતીના હેતુ માટે જુની શરતમાં ફેરવવા નિર્ણય લેવામાં આવ્યો છે, જે અંતર્ગત તા.૦૧-૦૧-૧૮ થી તા.૧૪-૧૨-૧૮ સુધીમાં ૧૨૬૨૦૬ સર્વે નંબરોને નવી શરતમાંથી જુની શરતમાં ફેરવવામાં આવેલ છે.
- ટુકડા ધારાના ભંગ બદલ અગાઉ બજાર કિંમત નક્કી કરવાની પ્રક્રિયામાં ઘણો સમય વ્યતિત થતો હતો. આથી દંડ કરવાના કેસોનો નિકાલ થઈ શકતો ન હતો. આથી પારદર્શિતા અને સરળીકરણ લાવવાના હેતુસર ટુકડાધારાના ભંગ બદલ જંત્રી આધારીત કિંમત ગણીને રકમ આકારવા અંગેનો સુધારો કરવા અંગેનું વિધેયક મહામહિમ રાષ્ટ્રપતિશ્રીની અનુમતિ અર્થે મોકલી આપેલ છે.

નાણાં વ્યવસ્થાપન

- વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં (ડિસેમ્બર ૨૦૧૮ સુધી) રાજ્ય વેરાની આવક રૂ.૪૬,૦૩૪ કરોડ થઈ છે, જે ગત વર્ષની સરખામણીએ ૧૫.૫૨%નો વધારો દર્શાવે છે. જાન્યુઆરી ૨૦૧૯ સુધીમાં કુલ ૮૭૨ કેસોમાં એન્ફોર્સમેન્ટ એક્ટીવીટી દ્વારા કુલ રૂ. ૨૨૭.૧૪ કરોડની વેરા વસુલાત કરી છે.
- રીફંડ ચુકવણીમાં પણ ગુજરાત રાજ્ય ખુબ આગળ રહ્યું છે. અત્યાર સુધી રીફંડની આવેલ રૂ.૨૦૮૮૯ અરજીઓમાંથી ૧૯૮૮૨(૯૫.૬૬%)નો નિકાલ કરી કલેઈમ કરેલ રીફંડ રકમ રૂ. ૩૬૫૮ કરોડ સામે રૂ. ૩૪૯૯ કરોડ(૯૫.૯૫%) મંજૂર કર્યા છે.

- GST કાયદા હેઠળ જાન્યુઆરી ૨૦૧૯ સુધીમાં અગાઉના વેટ કાયદા હેઠળથી માઈગ્રેટ થયેલા અને નવા નોંધાયેલ ૪,૭૭,૬૨૪ મળી કુલ ૯,૮૫,૩૨૨ કરદાતાઓ નોંધાયા છે.
- વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ (જાન્યુઆરી ૧૯ સુધી) માં કુલ ૩,૧૪,૪૩૫ ડીલરો E-Way Bill Portal પર રજીસ્ટર્ડ થયા છે, તેમજ કુલ ૫.૭૫ કરોડ ઈ-વે બિલ જનરેટ થયેલ છે. ગુજરાત આંતરરાજ્ય ઈ-વે બિલ જનરેટ કરવામાં પ્રથમ ક્રમાંકે રહેલ છે.
- પેન્શનરો ઘરેબેઠાં “જીવન પ્રમાણ પોર્ટલ” મારફતે હયાતીની ખરાઈ કરાવી શકે તેવી સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવેલ છે.
- તા.૦૫/૧૦/૨૦૧૮થી પેટ્રોલ/ડીઝલમાં વેટના વેરાનો દર ૨૦%માંથી ૧૭% કરી ૩% નો ઘટાડો કર્યો છે.

વૈધાનિક કામગીરી

મારી સરકાર આ સત્રમાં અન્ય વૈધાનિક કામકાજ ઉપરાંત ગૃહની વિચારણા માટે નીચેના વિધેયકો લાવવા ઘારે છે.

૧. ખેત જમીન ટોચ મર્યાદા(સુધારા) વિધેયક ૨૦૧૯
૨. ગુજરાત ગૃહનિર્માણ બોર્ડ (સુધારા) વિધેયક, ૨૦૧૯
૩. ગુજરાત પ્રોવિન્સિયલ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશન (સુધારા) વિધેયક, ૨૦૧૯
૪. ગુજરાત શોપ્સ એન્ડ એસ્ટાબ્લીશમેંટ્સ (રેગ્યુલેશન ઓફ એમ્પ્લોયમેંટ એન્ડ કન્ડીશન્સ ઓફ સર્વિસ) વિધેયક ૨૦૧૯

માનવીય સંવેદનાથી ઘબકતી આર્થિક પ્રગતિ અને માનવ શક્તિના વિકાસને વેરેલી મારી સરકાર સામાન્ય માનવીની સર્વાંગી સુખાકારી, પાયાની જરૂરિયાતોની પૂર્તિ અને રાજ્યની વિકાસ યાત્રામાં તમામ નાગરિકોની ભાગીદારીના દ્યેય સાથે સતત કાર્યરત છે. વિશાળ જનસમુદાયના હિતને હંમેશાં અગ્રતા આપી કરવામાં આવતી કામગીરી થકી રાજ્યના વિકાસની સામાન્ય પ્રજાજનને અનુભૂતિ થઈ છે. ‘ નિરપેક્ષ નેતૃત્વ, નિરંતર વિકાસ ‘ ની નવતર પરિભાષા ગુજરાતમાં અંકિત થઈ છે. સરકાર તેઓની પડખે છે એવો અહેસાસ પ્રજાને થાય તેવું દાઘિત્વ મારી સરકારે નિભાવ્યું છે. આઝાદીની ચળવળમાં અગ્ર ભાગ ભજવનાર ગુજરાત રાષ્ટ્રને વિશ્વ ફલક પર સન્માનનીય સ્થાન અપાવવામાં પણ અગ્ર ભાગ ભજવશે એવો મને વિશ્વાસ છે. દરેક ગુજરાતી વિશ્વમાં ગુજરાતી હોવાનું ગૌરવ લઈ શકે અને ગુજરાત વિશે સ્વાભિમાન ધરાવી શકે તેવા ગુજરાતનું નિર્માણ કરવાની જવાબદારી જનતાએ આપ સૌને સોંપી છે. આપ સૌ આપના જાહેર જીવનના અનુભવો અને પ્રજાજીવનની અપેક્ષાઓ નજર સમક્ષ રાખી દિવ્ય ગુજરાત – ભવ્ય ગુજરાતના જનપ્રતિનિધિ તરીકે આપનું શ્રેષ્ઠ યોગદાન આપશો તેવી અભિલાષા રાખું છું. માનનીય વડાપ્રધાનશ્રી નરેન્દ્રભાઈ મોદીએ આપેલ મંત્ર ‘સૌનો સાથ સૌનો વિકાસ’ ને આધાર બનાવીને આપણે સૌ સદૈવ ગુજરાતના વિકાસ માટે પ્રયત્નશીલ રહીએ અને છ કરોડ ગુજરાતીઓના સમૃદ્ધિ અને કલ્યાણ પ્રત્યે કટિબદ્ધ રહીએ તેવી શુભકામના પાઠવું છું.

જય જય ગરવી ગુજરાત

જય હિંદ

माननीय अध्यक्ष महोदय एवं विधानसभा के माननीय सदस्यों,

१४ वीं गुजरात विधानसभा के तीसरे सत्र के मंगल प्रारंभ के अवसर पर आप सभी का हृदयपूर्वक स्वागत करता हूँ।

राष्ट्र के भीतर और आंतरराष्ट्रीय आतंकवाद एक वैश्विक समस्या है, जिसके दुष्कर परिणामों का सामना हमारे देश ने हाल ही में किया है। कश्मीर के पुलवामा जिले में आतंकवादी हमले में सेना के वीर जवान शहीद हुए हैं, जिनके परिवारों के प्रति सहानुभूति प्रकट करते हुए इन वीर जवानों को श्रद्धांजलि अर्पण करता हूँ।

विश्व वंदनीय राष्ट्रपिता महात्मा गांधी, अखण्ड भारत के शिल्पी सरदार पटेल, प्रजा के मूकसेवक पूज्य रविशंकर महाराज तथा राज्य के सपूत इंदुलाल याज्ञिक जैसे मनीषी महानुभावों का स्मरण कर उन्हें श्रद्धापूर्वक वंदन करता हूँ। जिस महामानव ने समग्र विश्व को प्रेरित किया और जिनकी विचारधारा और जीवन ने एक समूचे युग को प्रभावित किया ऐसे गुजरात के सपूत महामानव गांधी जी के जीवन के विषय में जानने के लिए देश-विदेश के अभ्यासु उत्सुक हों, यह बहुत ही स्वाभाविक है। गांधी जी ने जहां शिक्षा प्राप्त की थी, राजकोट के उस आल्फ्रेड हाईस्कूल में पूज्य बापू के जीवनकाल की अनुभूति कराने हेतु और उनके सभी संदेश – विचारधाराओं को जीवंत बनाते हुए महात्मा गांधी संग्रहालय को माननीय प्रधानमंत्री ने राष्ट्र को समर्पित कर गुजरात की गरिमा के एक और आयाम को विश्व के सन्मुख प्रस्तुत किया है।

हम सभी के लिए यह गौरव की बात है कि विश्व की सबसे बड़ी प्रतिमा सरदार वल्लभभाई पटेल की १८२ मीटर ऊँची प्रतिमा – “स्टैच्यु ऑफ यूनिटी” का दिनांक ३१.१०.२०१८ को माननीय प्रधानमंत्री नरेन्द्रभाई मोदी के द्वारा लोकार्पण किया गया। स्टैच्यु ऑफ यूनिटी सरदार साहब की प्रतिभा, पुरुषार्थ और परमार्थ का जीवंत प्रकटीकरण है। समूचे देश के किसानों द्वारा कृषि हेतु उपयोग में लाए गये साधनों का प्रतिमा के निर्माण के लिए उपयोग कर उन्हें इस समुचे विराट कार्य के साथ भावनात्मक रूप से जोड़ने का अनन्य प्रयास किया गया। नर्मदा नदी की पावन धरा पर सतपुडा और विंध्याचल पर्वतमाला के बीच नयनरम्य क्षेत्र में सरदार सरोवर बांध से ३.२ किलोमीटर की दूरी पर नर्मदा नदी के बीचोंबीच साधु द्वीप पर निर्मित देश की एकता और अखंडता के शिल्पी सरदार वल्लभभाई पटेल की यह प्रतिमा उनके सामर्थ्य और समर्पण के साथ नव भारत की अभिव्यक्ति है। स्टैच्यु ऑफ यूनिटी के साथ-साथ १०० से अधिक प्रकार के फूलों की खुशबु से महकती वैली ऑफ फ्लावर्स, भारत के १.६९ लाख गाँवों की मिट्टी की महक से लबालब वॉल ऑफ यूनिटी, सरदार साहब के जीवन को दर्शाने वाला आधुनिक दृश्य-श्राव्य प्रदर्शन, नर्मदा मैया के प्राकृतिक सान्निध्य में निर्मित टेन्ट सिटी का भी लोकार्पण किया गया। वज्रादपि कठोरानी, मृदुनि कुसुमादपि जैसे सरदार साहब की विश्व में सबसे ऊँची प्रतिमा के माध्यम से गुजरात को विश्व के मानचित्र में सर्वोच्च स्थान प्राप्त होने के साथ-साथ पर्यटन प्रवृत्ति को भी गति प्राप्त हुई है और वनबंधुओं का सशक्तिकरण हुआ है।

इस अवसर पर मैं भारत के भूतपूर्व प्रधानमंत्री और अग्रगण्य राजपुरुष भारत रत्न स्व. श्री अटल बिहारी वाजपेयी जी को याद कर रहा हूँ। परमाणु परीक्षण और कारगिल युद्ध में विजयी होने जैसे सीमा चिहनों को अंकित करनेवाले भारतीय राजनीति के भीष्म पितामह जैसे स्व. श्री वाजपेयीजी ने सभी पक्षों का आदर हांसिल किया था। सबसे लम्बे समय तक सांसद रहने का रिकॉर्ड रखनेवाले अजातशत्रु स्वर्गीय श्री वाजपेयीजी की पीड़ितों के प्रति संवेदनशीलता हम सभी के लिए अनुकरणीय है।

गुजरात की विकासयात्रा के एक और कीर्तीमान समान वाईब्रन्ट गुजरात ग्लोबल समीट 2019 का माननीय प्रधानमंत्री श्री नरेन्द्रभाई मोदी के वरद करकमलों द्वारा शुभारंभ हुआ। विकास आंदोलन के प्रतीक समान इस यात्रा में ४ देशों के प्रमुख, वैश्विक उद्योग गृहों के सूत्रधार और हजारों बौद्धिकों ने इसमें भाग लिया। नौवीं वाईब्रन्ट गुजरात समीट में अभी तक आयोजित समीट के सबसे अधिक १५ देश सम्मिलित हुए। जिसमें १३५ देशों से ३,००० से अधिक विदेशी प्रतिनिधियों एवं ४०,००० से भी अधिक भारतीय प्रतिनिधिमंडल उपस्थित रहे। जिन्होंने लगभग ३,५०० बीटुबी और बीटुजी बैठकों का आयोजन किया। इस वाईब्रन्ट समीट के अंत में २८,३६० समझौता करारों पर संमति की गई। इस समीट में ३७ आंतरराष्ट्रीय एवं कन्ट्री सेमिनार, तथा ६ अन्य राज्य सेमिनार का आयोजन किया गया। Shaping a New India थीम पर आधारित मेगा एग्जिबिशन के अंतर्गत १२०० से अधिक स्टॉल्स का निर्माण किया गया था जिसमें विश्व के अग्रगण्य ३८ देशों की २०० से अधिक कंपनियों समेत १२५० जितनी कंपनियों ने भाग लिया। वाईब्रन्ट गुजरात ग्लोबल ट्रेड शॉ – २०१९ में पहली बार एक नवतर अभिगम के रूप में Buyer Seller Meet एवं Reverse Buyer Seller Meet और Vendor Development Programme का आयोजन किया गया, जो कि बहुत सफल रहा। Buyer Seller Meet/ Reverse Buyer Seller Meet के अंतर्गत ५० के करीब देशों के खरीददारों ने भाग लिया। इसके अलावा, आफ्रिका दिवस के उपलक्ष में लगभग २५ के करीब आफ्रिकी देशों के सहयोग से निर्मित आफ्रिका पेवेलियन भी आकर्षक का केन्द्र बना।

इंटरनेशनल स्टेम सेमिनार में इस विषय के विशेषज्ञों के बहुमूल्य विचारों का आदान-प्रदान किया गया और इसके साथ ही फ्युचरिस्टिक टेक्नोलॉजी एग्ज़िबिशन, स्पेस एग्ज़िबिशन आदि ने मुलाकातीयों को जानसभर जानकारी मुहैया कराई।

प्रधानमंत्री श्री नरेन्द्रभाई मोदी ने आरक्षण की वर्तमान व्यवस्था यथावत रखते हुए, बरसों से जिस निर्णय की प्रतीक्षा की जा रही थी, उस आर्थिक रूप से पिछड़े और कमजोर वर्गों को १० प्रतिशत आरक्षण दिए जाने का जो ऐतिहासिक और अभूतपूर्व क्रांतिकारी निर्णय लिया है उस के लिए मैं उनको धन्यवाद देता हूँ। इस निर्णय का सबसे पहले प्रतिभाव देते हुए मेरी सरकार ने इस महत्वपूर्ण निर्णय को अमलीकृत बनाया है।

युवाओं की जिज्ञासा को संशोधन में रूपांतरित करने के लिए स्नातक अनुस्नातक और डॉक्टरेट अभ्यासक्रमों की श्रृंखला में बढ़ोतरी हो और वर्ष २०२२ तक गुजरात में से २००० स्टार्ट-अप का निर्माण हो इस हेतु मेरी सरकार द्वारा देश में जिसे पहली बार अमलीकृत बनाया गया है, उस “स्टुडेंट स्टार्ट-अप एंड इन्नोवेशन पॉलिसी (SSIP) के अंतर्गत राज्य में स्थित ६० विश्वविद्यालयों और ८०० से अधिक संस्थानों में अभ्यासरत लगभग १४ लाख विद्यार्थियों को आवृत्त किया गया है। केन्द्र सरकार की औद्योगिक नीति और प्रमोशन विभाग (DIPP) द्वारा राज्यों के ‘स्टार्ट-अप रैंकिंग २०१८’ योजना के अंतर्गत स्टार्ट-अप की कार्रवाई के लिए स्टार्ट-अप बेस्ट परफॉर्मर अवॉर्ड गुजरात को प्राप्त हुआ है।

**भ्रष्टाचार
मुक्त
प्रशासनिक
व्यवस्था**

सर्वतोमुखी विकास से सबका कल्याण करने के ध्येय को आधारस्तंभ बनाकर मुख्यमंत्री श्री विजयभाई रूपाणी एवं माननीय उपमुख्यमंत्री श्री नीतिनभाई पटेल के नेतृत्व में गुजरात राज्य समग्रतया प्रगति के पथ पर आगे ही बढ़ता जा रहा है। पारदर्शिता, निर्णायकता, संवेदनशीलता और प्रगतिशीलता को आधारस्तंभ बनाकर ईमानदारी और प्रामाणिकता से भ्रष्टाचार को नेस्तनाबूद करने के लिए कटिबद्ध है।

- भ्रष्टाचार के दुराचार को नेस्तनाबूद करने हेतु लांच-रिश्वत विरोधी दल को आधुनिक सुविधाओं से सज्ज किया गया है। भ्रष्टाचार के दुराचार को नियंत्रण के लिए निर्धार के साथ मेरी सरकारने आखरी एक साल में ७२९ इसमो के विरुद्ध केस दर्ज किये है। उनमेसे ७१७ इसमो के विरुद्ध ट्रेप/डिकोइ केस और १२ सरकारी अफसर/कर्मचारीओ के सामने अप्रमाणसर संपत्ति के केस दर्ज किये है। लाँच-रिश्वत विरोधी ब्युरो की त्वरित, कार्यक्षम और परिणामलक्षी कटिबद्धताओं के फलस्वरूप रिश्वतखोर आरोपीओं को पिछले पाँच वर्षों का कन्विक्शन रेट २५% था जो वर्ष २०१८ में अधिक 10% से बढ़कर ३५% हो गया है।
- गुजरात खदान कार्यों और उत्खनन के एक नए युग में प्रवेश कर गया है। पारदर्शिता के उच्च मापदंडों के कारण विविध प्रकार के उद्योग साहसिको ई-नीलामी द्वारा बोली भरने और खदान कार्यों के अधिकार पाने के लिए प्रोत्साहित होते हैं। राज्य में स्पर्धात्मक और भेदभावरहित खनिज आवंटन हो इस हेतु से सार्वजनिक नीलामी से आवंटन करने के लिए गौण खनिज के कुल ६८६ ब्लॉक्स की पहचान की गई है। ०१/०४/२०१८ से आज पर्यंत कुल पाँच चरणों में गौण खनीज के कुल ४७० ब्लॉक्स नीलामी के लिए रखे गये हैं।

- मेरी सरकार ने 'मिनिमम गवर्मेन्ट, मैक्सिमम गवर्नेन्स' की जो परम्परा विकसित की है उसमें एक महत्वपूर्ण निर्णय लेकर राज्य में नया पेट्रोल-डीज़ल पम्प शुरू करने की चाह रखने वाले विक्रेताओं को पेट्रोल-डीज़ल की खरीदारी, संग्रह और बिक्री के लिए राज्य सरकार का नया परमिट लेने से मुक्ति की घोषणा की है। इस निर्णय से गुजरात में पेट्रोल/डीज़ल की खरीद – संग्रह – बिक्री के क्षेत्र में एक क्रांतिकारी नए युग के प्रारंभ के द्वार खुले हैं। अब राज्य में पेट्रोल-डीज़ल पंप धारकों को उनके परमिट की अवधि के समाप्त होने पर उसे रिन्यु कराने की भी आवश्यकता नहीं रहेगी।
- नशीले पेय नहिं परोसने वाले होटलों को पुलिस परमिट से मुक्ति दे दी गई है।
- मेरी सरकार ने राज्य नवस्थापित हो रही औद्योगिक ईकाईयों को तथा मौजूदा औद्योगिक ईकाईयों की पात्रता योग्य अतिरिक्त ईकाईयों को उत्पादन की तारीख से पांच वर्ष तक बीजली की ड्युटी भरने से माफी देने के प्रावधानों को अधिक सरल, गतिमान और पारदर्शक बनाने का निर्णय किया है। औद्योगिक ईकाईयाँ ऑनलाइन आवेदन कर पात्रता सिद्ध होने पर बीजली की ड्युटी माफी का प्रमाणपत्र केवल २४ घण्टों में घर बैठे ही पा सकते हैं।
- दुकानदारों को सरलता होने के साथ ही रिश्वत निवारण का द्विविध हेतु सिद्ध करने हेतु गुमास्ता धारा के तहत आजीवन परमिट प्राप्त करने का प्रावधान किया गया है।
- पात्र लाभार्थी को मिलने योग्य सहाय की राशि त्वरित और सरलता से मिले इस के लिए हाल ही में राज्य सरकार द्वारा स्टेट डी.बी.टी. पोर्टल में राज्य सरकार और केंद्र सरकार पुरस्कृत १४ विभागों की अंदाजित २५१ योजनाओं को सामिल किया गया है, जिसमें अंदाजित ७२४२ करोड़ रुपये सीधे लाभार्थी के खाते में जमा किये गये हैं।

- जनसाधारण को हो रही मुश्किल के निवारण के लिए शहरी एवं ग्रामीण क्षेत्र के नागरिकों को ऑनलाईन गैरकृषि अनुमति की सुविधा उपलब्ध कराई गई है। ऑनलाईन पद्धति सरल, पारदर्शी, और त्वरित होने से समय और शक्ति की बचत के साथ साथ गैरजरूरी पेपरवर्क को भी टाला जा सका है। ऑनलाईन एन.ए. अनुमति की क्रांतिकारी पहल ने समग्र राज्य में अलग-अलग जिलों में सफलता मिलने के पश्चात राज्य सरकार ने और एक राजस्व प्रक्रिया “ऑनलाईन प्रीमियम” को प्रायोगिक रूप में पाँच जिलों में कार्यरत किया है, जिसे समग्र राज्य में लागू किया जाएगा।
- सही लाभार्थी सरकारी सहाय से वंचित न रहने पाए इसके लिए सेवासेतु कार्यक्रम के चौथे चरण का राज्यव्यापी आयोजन किया गया है। सेवासेतु कार्यक्रम के अंतर्गत चौथे चरण में अभी तक प्राप्त ४६,८६,६३६ आवेदनों में से ४६,८१,५२५ आवेदनों, अर्थात् ९९.८९ प्रतिशत आवेदनों का निकाल कर लिया गया है।
- राज्य सरकार के महत्वपूर्ण विभागों की गतिविधियों पर CM Dash Board के माध्यम से मुख्यमंत्री का सीधा नियंत्रण और मॉनिटरिंग संभव हुआ है।
- पारदर्शिता बनी रहे और प्रजा के धन का योग्य उपयोग हो इस हेतु से राज्य सरकार की संपूर्ण खरीदारी GeM पोर्टल पर से करने का निर्णय लिया गया है।
- भारत सरकार के प्रशासनिक सुधारों और लोकशिकायत विभाग द्वारा ऑनलाईन शिकायत दर्ज करवाई जा सके इस हेतु नागरिकों द्वारा कैलेंडर वर्ष:२०१८ में ऑनलाईन प्रस्तुत कि गइ ४९४२१ के करीब प्रस्तुतियों में से ४४७६६ अर्थात् ९०.५८ प्रतिशत प्रस्तुतियों का निराकरण कर लिया गया है।

वंचितों का विकास

- भ्रष्टाचार नाबुदी के उपर्युक्त प्रयासों के साथ मेरी सरकार वंचितों और गरीबों के कल्याण के लिए, अनुसूचित जाति और आदिवासी समाज को उनके अधिकार देने के लिए, महिलाओं के सशक्तिकरण के लिए, युवाओं को रोजगार उपलब्ध कराने के लिए और किसानों को हर प्रकार से मददरूप बनने के लिए निश्चयपूर्वक और आयोजनबद्ध तरीके से आगे बढ़ रही है।
- मेरी सरकार का अति लोकप्रिय और प्रजालक्षी कार्यक्रम यानि गरीब कल्याण मेलों के आयोजन द्वारा इस वर्ष ३९ गरीब कल्याण मेलों द्वारा १२.७३ लाख लाभार्थियों को २७२७ करोड रूपयों की सहाय मुहैया कराई गई और अभी तक ग्यारह चरणों में कुल १५३० गरीब कल्याण मेलों का आयोजन किया गया, जिसमें १४७.०९ लाख लाभार्थियों को कुल २६६७७ करोड रूपयों की सहाय आवंटित की गई।
- वनबंधु कल्याण योजना के तहत वर्ष २०१८-१९ के लिए ७१८.५३ करोड रूपयों की बढोत्तरी के साथ १३,२७७.८७ करोड रूपयों का प्रावधान कर आदिजाति समाज के लिए महत्तम अवसंरचनागत सुविधाएं उपलब्ध करा कर समूचे राष्ट्र को प्रेरणादायक रोल मॉडल उपलब्ध कराया गया।
- PESA Act के प्रावधानों का राज्य में सघन रूप से अमल कराया जा रहा है। आदिजाति समाज को जंगल के जल-जमीन और गौण वन्य उत्पादनों के एक्त्रिकरण के अधिकार दिए गये हैं। वनबंधु कल्याण योजना के अंतर्गत एकलव्य मॉडल रेसिडेंसियल पाठशालाओं की संख्या ७ से बढाकर ९१ की गई है, जिसमें ३२००० विद्यार्थी गुणवत्तायुक्त शिक्षा प्राप्त कर रहे हैं।

- अनुसूचित जनजाति और अन्य परंपरागत वनवासीयों को वन अधिकार अधिनियम – २००६ के अंतर्गत उनके कब्जे में वैध भूमि के आवासीय एवं जमीन को जोतने के अधिकार को मान्यता दी गई है। ८४,४४१ व्यक्तिगत दावों के लिए १,२९,६०४ एकड़ जमीन, ४६५९ सामुदायिक दावों के लिए ११,६०,८५७ एकड़ जमीन और संरचनात्मक सुविधाओं के लिए प्राप्त ११४७ दरखास्तों के लिए १३६५ एकड़ जमीन वन अधिकार अंतर्गत सौंपी गई है। इस प्रकार कुल ९०,२४७ दावों को मंजूरी देते हुए अंदाजित १३ लाख एकड़ जमीन के अधिकारों को मान्यता प्रदान की गई है।
- राज्य के आदिजाति क्षेत्रों में जिनकी संख्या सबसे अधिक पाई जाती है, ऐसे सिकलसेल अॅनिमिया के लिए ९० लाख आदिजाति के लोगों का स्क्रीनिंग कार्य पूर्ण किया गया है। इसके लिए आदिजाति के प्रत्येक मरीज को वार्षिक रू. ६००० की सहाय दी जाती है।
- आर्थिक रूप से पिछड़े गैर-आरक्षित वर्ग के विद्यार्थियों और युवाओं को शिक्षा और रोजगार मुहैया कराने हेतु मेरी सरकार ने अनेक योजनाएं शुरू की हैं। इस वर्ग के ४०९८८ विद्यार्थियों को मुख्यमंत्री युवा स्वावलंबन योजना के तहत इस साल १६३ करोड़ रुपयों की सहाय का भुगतान किया गया है। देश में शिक्षा प्राप्त करने के लिए १० लाख रुपयों तक और विदेशों में शिक्षा हेतु १५ लाख रुपयों तक की ऋण सहायता और स्नातकों को स्वरोजगार हेतु १० लाख रुपयों की ऋण सहायता उपलब्ध कराई जाती है।
- अनुसूचित जाति के ५९८ अनुदानित छात्रालयों और ८८ आश्रमशालाओं के ३६ हजार से अधिक विद्यार्थियों को मुफ्त शिक्षा, रहने और भोजन की सुविधा उपलब्ध कराई जाती है।

- अनुसूचित जाति, सामाजिक एवं शैक्षणिक रूप से पिछड़े वर्ग, आर्थिक रूप से कमजोर वर्ग, लघुमति जाति की प्रीमैट्रिक शिष्यवृत्ति, पोस्ट मैट्रिक शिष्यवृत्ति और गणवेश सहाय योजना मिलकर कुल ५२.५५ लाख विद्यार्थियों को ९६०.०० करोड़ रूपयों की शैक्षणिक सहाय का भुगतान किया जाता है।
- सरस्वति साधना के तहत अनुसूचित जाति, सामाजिक और शैक्षणिक रूप से पिछड़े वर्ग की १.८२ लाख कन्याओं को ६५.०७ करोड़ की लागत से मुफ्त साईकिल उपहार में दी गई।
- कुंवरबाई नुं मामेरुं योजना के तहत अनुसूचित जाति, सामाजिक एवं शैक्षणिक रूप से पिछड़े वर्ग, आर्थिक रूप से कमजोर वर्ग के परिवारों की ३०२५० कन्याओं को शादी के अवसर पर ३०.२५ करोड़ रूपयों की सहायता राशि दी जाती है।
- समरस छात्रालय: अनुसूचित जाति, अनुसूचित जनजाति और विकासशील जाति एवं आर्थिक रूप से पिछड़े वर्गों के विद्यार्थियों के राज्य में अहमदाबाद, वडोदरा, राजकोट, सूरत, भावनगर और आणंद में अद्यतन सुविधा के साथ १०५०० विद्यार्थियों के लिए १२ समरस छात्रालयों को शुरू किया गया। भुज, जामनगर, पाटण और हिंमतनगर में ८ समरस छात्रालयों के निर्माण हेतु अनुमति दी जा चुकी है।

- सांथणी की जमीन: “प्रत्येक हाथ को काम” – इस उक्ति को चरितार्थ करने के भाग स्वरूप कृषिलायक भूमि से वंचित खेत-श्रमिकों को कृषि की जमीन आवंटित करने के लिए राज्य सरकार ने सरकार की पडी रही जमीन में से अनुसूचित जाति के ४२३५७ लाभार्थियों को ६४०२६ हेक्टर जमीन तथा अनुसूचित जनजाति के ६२०१ लाभार्थियों को ४१४०३ हेक्टर जमीन आवंटित की है। इसके अलावा राज्य सरकारने कृषि-जमीन की ऊपरी सीमा की धारा के तहत फाजल हुई जमीन में से अनुसूचित जाति के ६२८२ लाभार्थियों को १९५४५ हेक्टर जमीन तथा अनुसूचित जनजाति के ४२१० लाभार्थियों को ४५७३ हेक्टर जमीन आवंटित की गई है। इस जमीन का कब्जा लाभार्थियों को दे दिया गया है। इस जमीन को नवसाध्य करने हेतु दी जानेवाली सहाय प्रति हेक्टर १५००० रूपयों से बढ़ाकर ३०००० करने का निर्णय लिया गया है।

आरोग्य

- राज्य का प्रत्येक नागरिक स्वस्थ रहे, मातामृत्यु और बालमृत्यु के दर में कटौति हो, पुत्र या पुत्री के जन्म के विषय में भेद कम हो, और समान अनुपात बना रहे, आरोग्य सेवाओं की पहुंच का विस्तार कर, गुजरात की जनता को गुणवत्तायुक्त सेवाएं प्राप्त हो, इस प्रयोजन से मेरी सरकार निरंतर प्रयत्नशील है।
- गुजरात में ९२३१ उप-आरोग्य केन्द्र, १४९९ प्राथमिक आरोग्य केन्द्र, ३६८ सामुदायिक आरोग्य केन्द्र, ३५ सब डिस्ट्रिक्ट होस्पिटल, २२ डिस्ट्रिक्ट होस्पिटल और १५ मेडिकल कॉलेजों से संलग्न होस्पिटल और १२८ मोबाइल मेडिकल हेल्थ युनिट्स के साथ सार्वजनिक आरोग्य का विशालतम ढाँचा उपलब्ध है।

- माननीय प्रधानमंत्री नरेन्द्रभाई मोदी ने देश के पचास करोड से अधिक गरीबों और मध्यमवर्गीय नागरिकों को आरोग्य की उच्च सुविधा मुहैया कराने के लिए और पैसों के अभाव में कोई भी व्यक्ति ईलाज प्राप्त न कर सके और उसकी मृत्यु हो, ऐसा कभी ना हो इस हेतु से प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजना का अमल शुरू किया है। इसमें समाविष्ट लाभार्थी परिवार को वार्षिक ५ लाख तक के सभी प्रकार के ईलाज, दवाईयां आदि मुफ्त में उपलब्ध कराने का मानव सेवा के महायज्ञ का प्रारंभ किया गया है। गुजरात राज्य के लगभग २ करोड ४४ लाख नागरिक इस योजना के तहत आवृत किए जा चुके हैं, उन्हें इस सेवायज्ञ का लाभ मिल सकेगा। मुझे यह जानकारी देते हुए अत्यंत प्रसन्नता हो रही है कि इस योजना का अमल करने में गुजरात राज्य अग्रिम स्थान पर है।
- गुजरात में आरोग्य सेवाएं आधुनिक तकनीकीयुक्त साधनों समेत विशेषज्ञों और सुपर स्पेश्यालिस्ट्स तजज्ञों द्वारा उपलब्ध कराने हेतु केन्द्र सरकार ने गुजरात राज्य को हाल ही में एडम्स होस्पिटल की भेंट दी है। करीब १२०० करोड की लागत से बनने वाली इस अस्पताल का निर्माण कार्य राजकोट के नजदीक ३०० एकड़ भूमि पर आनेवाले कुछ ही समय में आधुनिक अस्पताल, मेडिकल कॉलेज एवं रिसर्च सेंटर का निर्माण कार्य शुरू होगा। आनेवाले समय में इन आधुनिक व्यवस्थाओं के उच्चतम ईलाज का लाभ गुजरात राज्य के मरीजों को मिल पाएगा।

- राज्य का कोई भी बच्चा बिमार ना हो और यदि बिमार हो, तो बिमारी से ठीक हो जाए और उसकी शिक्षा सुचारू रूप से आगे बढा पाए, वह स्वस्थ एवं तंदुरस्त रहे इस हेतु मेरी सरकार शाला आरोग्य जाँच कार्यक्रम चला रही है। राज्य के लगभग १ करोड ५५ लाख विद्यार्थीयों को पाठशाला में अपने स्थान पर ही जाँच कर बिमार बच्चे को जरूरी सभी ईलाज मुफ्त में मेरी सरकार के द्वारा उपलब्ध कराया जाता है। वर्ष २०१७-१८ के दौरान पाठशाला आरोग्य जाँच कार्यक्रम के अंतर्गत राज्य के १९.६१ लाख बच्चों को अपने ही स्थान पर ईलाज, १,८४,११८ बच्चों को रेफरल सेवाएं और २८,२८३ बच्चों को सुपर स्पेश्यालिटी ईलाज मुहैया कराई गई, जिसमें से २२,९३२ बच्चों को हृदय की, ३५०८ बच्चों को किडनी की, और १८४३ बच्चों को केन्सर की बिमारी के लिए ईलाज करवाया गया। आज पर्यंत ४३०० बच्चों को क्लैफ्ट/ पैलेट का, २६९७ बच्चों को क्लब फूट का और १४३६ बच्चों को कोक्लीअर इम्प्लान्ट का ईलाज उपलब्ध करवाया गया है।
- मेरी सरकार की अति लोकप्रिय मुख्यमंत्री अमृतम “माँ” और “माँ वात्सल्य” योजनाओं का बहुत अच्छा लाभ गरीब और मध्यम वर्गीय मरीज ले रहे हैं। इस योजना के तहत ३१ दिसम्बर, २०१८ तक ६८.०२ लाख परिवारों का पंजीकरण किया गया है और २१६९ करोड के १४.६५ लाख लाभार्थी दावों को मंजूरी दी गई है। जिससे मरीजों को नवजीवन प्राप्त हुआ है।
- राज्य सरकार की सहाय के साथ अहमदाबाद म्युनिसिपल कॉर्पोरेशन द्वारा ७५० करोड की लागत से अद्यतन सरदार वल्लभभाई पटेल होस्पिटल का निर्माण किया गया है, जिसका उद्घाटन माननीय प्रधानमंत्री के द्वारा किया गया। इस अस्पताल में सभी प्रकार के स्पेश्यालिटी और सुपर स्पेश्यालिटी ईलाज उपलब्ध किए गये हैं।

- केन्द्र सरकार के कार्यक्रम के तहत बच्चों को खसरा/ फुंसी और रूबेला जैसी बीमारीयों से सुरक्षित करने के लिए 'एम.आर.' टीका देने का राज्य व्यापी अभियान शुरू कर राज्य के १ करोड ४५ लाख से अधिक बच्चों को मुफ्त टीकाकरण किया गया है।
- माता और बाल आरोग्य कार्यक्रम के असरदार अमल के कारण राज्य में संस्थागत प्रसूति का दर, जो कि वर्ष २००५-०६ में ५४.७ प्रतिशत था, वह अब बढ़कर ९९.३ प्रतिशत हुआ है। माता मृत्यु दर प्रति एक लाख जीवित जन्म पर वर्ष २०११-१३ के ११२ से घटकर २०१४-१६ में ९१ हो गया है।
- १.५ किलोग्राम या उससे कम वजन के साथ पैदा हुए नवजात शिशुओं को जन्म के २८ वें दिन तक घनिष्ठ ईलाज की सेवाएं घरबैठे ही प्राप्त हो सके इस हेतु से शुरू किए गये बालसखा – 3 योजना के अंतर्गत १३७ निजी बालरोग विशेषज्ञों, चिकित्सा के क्षेत्र में कार्यरत स्वैच्छिक एवं अनुदांत संस्थानों ने सरकार के साथ करारबद्ध होकर अप्रैल-२०१८ से दिसम्बर-२०१८ तक ११८४० नवजात शिशुओं को मुफ्त आरोग्य सेवाएं प्रदान की हैं।
- **चिकित्सा शिक्षा :** बनासकांठा जिले के पालनपुर और दाहोद जिले के दाहोद में PPP मोड पर २ नई मेडिकल कॉलेज शुरू किए गये हैं और इन दोनों में कुल मिलाकर ३०० नई बैठकों पर एमबीबीएस की शिक्षा हेतु विद्यार्थियों को प्रवेश दिया गया है। मेरी सरकार ने चिकित्सा शिक्षा हेतु नए मेडिकल कॉलेज और कॉलेज संलग्न ५०० बिस्तर के अस्पताल बनवाने की निरंतर कारवाई की है, जिसके कारण साल १९९५ से पहले राज्य में केवल ६ मेडिकल कॉलेज और ९०० एमबीबीएस बैठकें हुआ करती थी, वह अब २६ मेडिकल कॉलेज में ५००० एमबीबीएस सीटें उपलब्ध हो पाई हैं। इस तरह गुजरात के युवाओं के लिए अपने ही राज्य में चिकित्सा शिक्षा की सुविधा में बढोत्तरी हुई है।

- मरीजों को वाजिब दामों पर गुणवत्तायुक्त दवाईयां उपलब्ध कराने हेतु ५०० से अधिक जैनेरिक दवाई स्टोर्स राज्यभर में कार्यरत हैं, जिसका लाभ मरीजों को मिल रहा है।
- राज्य में मार्ग दुर्घटनाओं के समय घायल लोगों को गोल्डन अवर्स (पहले ४८ घण्टों के भीतर) के दौरान निजी अस्पतालों में भी त्वरित ईलाज प्राप्त हो, मरीज़ की जान बचे और मृत्यु को टाला जा सके इसके लिए प्रति मरीज़ ५० हजार रूपयों की सीमा में सहायता राशि के भुगतान का अतिमहत्व का संवेदनशील निर्णय मेरी सरकार ने किया है, जिसका उल्लेख करते हुए मैं गौरव का अनुभव कर रहा हूँ।

शिक्षा

शिक्षा को मेरी सरकार ने अन्य शीर्षों से अधिक और पिछले वर्षों से अधिक २७५०० करोड़ रूपयों का बजट उपलब्ध कराकर उच्च अग्रता दी है। इसमें भी प्राथमिक शालाओं के विद्यार्थियों पर विशेष ध्यान दिया गया है, जिससे विद्यार्थियों की नींव मजबूत हो और भारत के भावी नागरिकों को सुचारू रूप से तैयार किया जा सके। राज्य में ३२९६१ सरकारी प्राथमिक शालाएं हैं, जिसमें पिछले वर्ष के दौरान ६५०० वर्गखण्डों और २९३० शौचालयों का निर्माण करवाया गया था। राज्य में महद अंश पर सभी सरकारी प्राथमिक पाठशालाओं में शौचालय और बीजली की सुविधा उपलब्ध है। RTE के मानकों के अनुसार यह सभी सुविधाओं को उपलब्ध कराने के कारण और मेरी सरकार के शाला प्रवेशोत्सव, गुणोत्सव और मिशन विद्या जैसे कार्यक्रमों की वजह से बच्चों के कुल नामांकन में ३४.२० प्रतिशत और कन्याओं के नामांकन में ३६.३१ प्रतिशत की बढ़ोतरी हुई है और ड्रॉप आउट रेट में १.४२ प्रतिशत तक गिरावट हुई है। साक्षरता दर में १०.१७% की वृद्धि हुई है।

- वर्ष २००९ से हर वर्ष आयोजित किए जा रहे गुणोत्सव के भी अच्छे परिणाम प्राप्त हो रहे हैं। गुणोत्सव अभियान के कारण राज्य के प्राथमिक शिक्षण की गुणवत्ता में सुधार हुआ है।

- विद्यार्थियों के लर्निंग आउटकम्स में सुधार हेतु मेरी सरकार पूर्व प्राथमिक शिक्षा से शुरू कर उच्चतर माध्यमिक शिक्षा तक के सभी चरणों में प्रयत्नशील है। विद्यार्थियों में नीवरूप कौशल्यां के विकास हेतु कक्षा १-२ में प्रज्ञा (गरिविधियों के माध्यम से ज्ञान) अभिगम का सार्वत्रिकरण किया गया है।
- कक्षा ३ से ८ में तास और विषयशिक्षक पद्धति को लागू किया गया है। जिसकी वजह से समग्र तंत्र में जवाबदेयता की भावना में वृद्धि हुई है। हाल ही में कक्षा २ के करीब ६४९००० विद्यार्थियों की भाषा और गणित के निदान की कसौटी ली गई और फिलहाल प्रत्येक विद्यार्थी की आवश्यकता के अनुसार उपचारात्मक शिक्षा उपलब्ध कराई जा रही है। कक्षा ३ से ८ में हर सप्ताह विविध विषयों की ईकाई कसौटियां ली जाती हैं और शिक्षकों के द्वारा उपचारात्मक शिक्षा प्रदान की जाती है।
- राज्य की सभी प्राथमिक पाठशालाओं के शिक्षकों और विद्यार्थियों की उपस्थिति ऑनलाइन रेकॉर्ड की जाती है। जिसके कारण समग्र तंत्र में पारदर्शिता और जवाबदेयता की भावना में वृद्धि हुई है। विद्यार्थियों की अध्ययन निष्पत्तियों में सुधार हेतु गुजरात के यह प्रयास देश के अन्य राज्यों के लिए भी दिशासूचक बनेंगे।
- **मिशन विद्या:** गुणोत्सव-८ के परिणामों के आधार पर वांचन, लेखन और गणन में कमजोर लग रहे कक्षा ६ से ८ के बच्चों के लिए 'मिशन विद्या' नाम से राज्य व्यापी अभियान के रूप में उपचारात्मक शिक्षणकार्य शुरू किया गया। इसके अंतर्गत शिक्षको ने हररोज एक घण्टा अधिक कार्य किया। राज्य सरकार द्वारा मिशन विद्या के अंत में बाह्य मूल्यांकनकारों द्वारा आयोजित मूल्यांकन में बच्चों की शैक्षणिक सिद्धि में बढोत्तरी देखने को मिली।

- ऑनलाइन रिसोर्स पोर्टल - GRWOER: आज के डिजीटल युग में विद्यार्थियों, शिक्षको-प्रशिक्षको और अभिभावकों को सरलता से विविध शैक्षिक सामग्री उपलब्ध कराने हेतु ऑनलाइन रिसोर्स पोर्टल - GRWOER (Gujarat Repository of Wide and Open Educational Resources) तैयार किया गया है। इस पोर्टल में विविध विषयों का दृश्य श्राव्य साहित्य उपलब्ध है।
- RTE के अंतर्गत निजी प्राथमिक विद्यालयों में प्रवेश पानेवाले २,२२,४६७ विद्यार्थियों को वर्ष २०१८-१९ तक कुल २८९ करोड रूपयों की धनराशि की सहायता दी गई।
- इस वर्ष रोजगार के लिए मौसमी स्थानांतरण करने वाले अभिभावकों के कुल २४०३६ बच्चों को विविध स्थानों पर कुल ५८० सीज़नल होस्टेल की सुविधा का लाभ मुहैया करवाया गया।
- ६ से १४ वर्ष के विशिष्ट जरूरतमंद कुल १,१२,१२२ में से १,१०,१७२ बच्चों को जरूरी साधन, उपचार, परिवहन, एस्कोर्ट एलाउन्स और स्टार्डैपेन्ड सुविधा दी जाती है।
- **माध्यमिक शिक्षा:** राज्य में कोई भी व्यक्ति या संस्थान गुजरात माध्यमिक एवं उच्चतर माध्यमिक शिक्षा बोर्ड की मान्यता प्राप्त किए बगैर पाठशाला शुरू न करे इस हेतु से और परिक्षाओं में अनियमितताओं को रोकने के लिए गुजरात माध्यमिक एवं उच्चतर माध्यमिक शिक्षा अधिनियम, १९७२ के कुछ प्रावधानों में सुधार किया गया है, जिससे गैरकानूनी पाठशाला शुरू करने की प्रवृत्ति में तथा परिक्षाओं में अनियमितता के मामलों में काफी कटौति होगी।

- समग्रशिक्षा अभियान के अंतर्गत ७० नए माध्यमिक विद्यालयों, ४८१८ वर्ग खण्डों, ८ के.जी.बी.वी. भवनों, १३१९ शौचालयों, २० कन्या छात्रालयों आदि के लिए निर्माण प्रवृत्तियों को शुरू किया गया।
- मेरी सरकार के द्वारा पिछले पांच वर्षों में ११०८ नए माध्यमिक विद्यालयों को शुरू किया गया। नए सरकारी विद्यालयों के शुरू होने के कारण सभी माध्यमिक विद्यालयों में ४.३४ प्रतिशत के दर से विद्यार्थियों की संख्या में वृद्धि के सामने सरकारी माध्यमिक विद्यालयों में १६ प्रतिशत की वृद्धि देखने को मिली है।
- **उच्च शिक्षा** : राज्य में वर्ष २०००-२००१ से पूर्व ०२ जितनी ही सेक्टरल युनिवर्सिटी हुआ करती थी। वर्ष २०००-२००१ के पश्चात पेट्रोलियम युनिवर्सिटी, चिल्ड्रन युनिवर्सिटी, इंडियन इंस्टिट्यूट ऑफ टीचर एज्युकेशन, कामधेनु युनिवर्सिटी, संस्कृत युनिवर्सिटी, नेशनल लॉ युनिवर्सिटी, रक्षाशक्ति युनिवर्सिटी, फॉरेन्सिक सायन्स युनिवर्सिटी, गुजरात टेक्नोलॉजिकल युनिवर्सिटी, स्पोर्ट्स युनिवर्सिटी जैसी २० सेक्टरल युनिवर्सिटीज़ को शामिल किया गया है।

- राज्य में इंजीनियरिंग कॉलेजों की संख्या बढ़कर ४४० से भी अधिक हो चुकी है। जिससे गुजरात राज्य के विद्यार्थियों को इंजीनियरिंग के कोर्स के लिए आज किसी भी अन्य राज्य में जाने की आवश्यकता नहीं है और गुजरात में ही तकनीकी शिक्षा प्राप्त कर सकते हैं। स्नातक और पोलिटेक्निक अभ्यासक्रम के प्रथम वर्ष में प्रवेश लिया हो उन्हें वैश्विक ब्रान्ड के टेब्लेट १००० रुपये के टोकन दर से देने की 'नमो ई-टेब्लेट' योजना के अंतर्गत इस वर्ष २.७३ लाख से अधिक विद्यार्थियों को टेब्लेट मुहैया कराने के साथ-साथ कुल २१७ सरकारी और अनुदानित कॉलेजों में नमो वाईफाई की सुविधा उपलब्ध कराई गई है।
- विद्यार्थी टेब्लेट का सक्षम उपयोग कर सकें उस हेतु से शिक्षा विभाग द्वारा NAMO e-Tab एंड्रोइड एप्लिकेशन तैयार की गई है। इस एप्लिकेशन के उपयोग से विद्यार्थी समुदाय राज्य सरकार की विविध शिष्यवृत्ति की योजनाओं की जानकारी, कैरियर काउन्सेलिंग की जानकारी, राज्य की उच्च शिक्षण संस्थानों, प्लेसमेन्ट, जॉब सर्च, वर्चुअल लर्निंग, स्टार्ट-अप की जानकारी पा सकते हैं। उपयोगी ऑनलाइन विडियो लैक्चर्स एवं लैब के उपयोग के अलावा अध्यापकों द्वारा एकेडेमिक नोट्स, असाइनमेन्ट्स आदि भी इस ऑप पर अपलोड कर सकने की सुविधा जोड़ी गई है।
- मुख्य मंत्री कन्या शिक्षा निधि के अंतर्गत चालू वर्ष में १३९१ विद्यार्थिनीयों को कुल २९ करोड़ रूपयों की सहाय का भुगतान किया गया है।

**महिला
सशक्तिकरण
और महिला
सुरक्षा**

- पिछले एक वर्ष में राज्य की सरकारी कॉलेजों में आसिस्टन्ट प्रोफेसर (वर्ग-२) की अलग अलग २३ विषयों के ४६८ रिक्त स्थानों पर नियुक्ति की गई।
- राज्य की महिलाओं को सुरक्षा मुहैया कराने हेतु १८१ अभियम रैस्क्यु मोबाइल वान सेवा और नये अभिगम के साथ एप्लिकेशन सेवा शुरू की गई है। महिलाओं को सामाजिक सुरक्षा मिल पाए और उनके मूल्यवान गहने/ सामान, चीजवस्तुएं लूट लेने की घटनाओं को अंकुश में लेने के लिए मेरी सरकार नये सख्त कानूनों के साथ गंभीरता से कार्य कर रही है। इन अपराधों के लिये ५ से १० वर्ष की सख्त कैद और २५ हजार रूपयों तक के दंड के प्रावधान के साथ सख्त कानून को अमलीकृत किया गया है।
- महिलाओं के प्रश्नों के त्वरित निराकरण हेतु तालुका और महानगरपालिका क्षेत्रों में २७० नारी अदालतें कार्यान्वित हैं, जिसमें से १५००० से अधिक केसों का निपटान किया जा चुका है।

रोजगार

- मनुष्य के दो हाथों को काम का अधिकार प्राप्त होना चाहिए, इस हेतु को पूरा करने के लिए मेरी सरकार प्रतिबद्ध है। जिसे ध्यान में लेते हुए वर्ष २०१८ में राज्य के रोजगार कार्यालयों द्वारा कुल ३,३५,६२१ उम्मीदवारों को रोजगार के अवसर प्राप्त करवाए गये। राज्य के रोजगार कार्यालयों के प्रयत्नों के परिणाम स्वरूप इस वर्ष के दौरान आयोजित सेना भर्ती मेलों में राज्य के कुल १३२१ उम्मीदवारों का चयन हुआ है, जो राज्य के लिए गौरव की बात है। तदुपरांत, इस वर्ष के दौरान कुल ८२२ स्वरोजगार शिविरों के आयोजन से ५१,२५९ उम्मीदवारों को स्वरोजगार के लिए प्रोत्साहित किया गया है।

- राज्य में एप्रेन्टिसशीप तालीम योजना के व्याप को बढ़ाने के लिए ०१ लाख एप्रेन्टिसों की भर्ती के लक्ष्य के साथ “मुख्यमंत्री एप्रेंटिस योजना” २७२ करोड़ रूपयों के प्रावधान के साथ शुरू की गई है। वर्ष के दौरान इस अभियान के तहत ७२,००० एप्रेन्टिस कॉन्ट्राक्ट हुए हैं। इस मामले में गुजरात देश में प्रथम स्थान पर है।
- ईकाईयों को एप्रेंटिस अधिनियम के अंतर्गत आवृत्त करने के लिए आवश्यक पोर्टल पर उनके पंजीकरण के कार्य को मिशन मोड में शुरू करने के परिणाम स्वरूप कुल १६०१० ईकाईयों का पोर्टल पर पंजीकरण संभव हुआ है, जिसमें भी गुजरात समूचे देश में प्रथम क्रम पर है।
- मुख्यमंत्री एप्रेंटिस योजना के तहत स्नातकों को मासिक ४५००/- रूपए, डिप्लोमा धारकों को ३५००/- रूपए और अन्यो को ३०००/- रूपयों की सहाय मुहैया कराई जाती है।
- राज्य में ६८९ औद्योगिक तालीम संस्था हैं, जिसमें १.९२ लाख विद्यार्थीयों को औद्योगिक प्रशिक्षण की सुविधा उपलब्ध है। आई.टी. संबंधित ट्रेड के विद्यार्थीयों को चालू वर्ष दिए गये २५००० टेबलेट समेत अभी तक ४०,००० टेबलेट मुफ्त दिए गये हैं। इसके अलावा इस वर्ष दी गई १४००० साइकिलों समेत पिछले तीन वर्ष में ३०,००० साइकिलें दी गई हैं।
- गुजरात राज्य औद्योगिक शांति के क्षेत्र में राष्ट्र में अग्रसर है। मेरी सरकार की सकारात्मक नीतियों के कारण तथा निरंतर जागरूकता, सतर्कता और जागृति के कारण गुजरात राज्य में औद्योगिक विवादों के कारण नुकसानयुक्त मानव श्रम दिनों (Man days Loss) की मात्रा कम है।

**श्रमिक
कल्याण**

जल व्यवस्थापन

- Ease of Compliance के अंतर्गत श्रमयोगीयों के हितों पर प्रतिकूल असर ना हो उस प्रकार से उद्योगकारों को कानून के अधिन प्रस्तुत करने योग्य पत्रकों का सरलीकरण किया गया है। जिसके भाग स्वरूप श्रम विभाग द्वारा अलग अलग श्रम कानूनों के अधीनस्थ ५६ रजिस्टर की संख्या को घटाकर ०५ नियत कर दी गई है।
- अविरत विकास हेतु उत्तम जलव्यवस्थापन मूलभूत जरूरत है। मेरी सरकार द्वारा जन भागीदारी के माध्यम से सुजलाम सुफलाम जलसंचय अभियान शुरू कर १३००० से अधिक तालाब-चैकडेम को गहरा किया गया है तथा कुल १८५१५ कार्य संपन्न कर लिए गये हैं, जिसके द्वारा १२००० लाख घनफुट से भी अधिक पानी का संग्रह किया जा सकेगा।
- तालाबों और चैकडेमों में डीसिल्टिंग करने पर और गहराई को बढ़ाने से उसमें से निकलने वाली चीकनी मिट्टी किसानों को मुफ्त दिए जाने से उनकी जमीन उपजाऊ बन रही है, जिससे उपज में इजाफा होगा।
- उक्त अभियान के अंतर्गत ग्राम विकास विभाग की योजना के तहत मृतःप्राय हुई ३२ नदियों को पुनर्जिवित करने की मुहिम मेरी सरकारने शुरू की है। जिससे भूगर्भीय जल के स्तर ऊपर आएंगे।
- मही नहर सुधारणा, आदिवासी क्षेत्रों के लिए कडाणा-दाहोद उद्वहन पाइप लाइन योजना और दिणोद-बोरिंद्रा उद्वहन सिंचाई योजना के कार्य पूर्णता के करीब हैं, जिससे लगभग ३५००० हेक्टर से भी अधिक क्षेत्र को सिंचाई के लाभ उपलब्ध होंगे।

- आदिवासी क्षेत्रों के किसानों के लिए उकाई-काकरापार योजना नहर सुधारणा, वनबंधु कल्याण योजना के अंतर्गत सूरत जिले में काकरापार-गोरधा-वड उद्वहन सिंचाई योजना, करजण जलाशय आधारित करजण डेम से वाडी तक की पाईपलाइन योजना के कार्य प्रगति पर हैं, जिससे १ लाख १० हजार हेक्टर से भी अधिक क्षेत्र को लाभ प्राप्त हो पाएगा।
- सौनी योजना चरण -२ के कार्य संपन्न हो चुके हैं। तीसरे चरण के लिए टे न्डर कार्यवाही गति में है। तीनों चरणों के कार्य पूर्ण होने पर सौराष्ट्र के ११५ जलाशयों सीधे नर्मदा से जोड दिए जायेंगे, जिससे ८ लाख २५ हजार एकड़ क्षेत्र को सिंचाई का लाभ मिलने से सूखे क्षेत्र की धरती नवपल्लवित हो जाएगी।
- सुजलाम सुफलाम योजना के अंतर्गत उत्तर गुजरात क्षेत्र में पीयज-उणाद, धाधुसण-रेडलक्ष्मीप्पुरा, खेरवा-विसनगर और भासरिया-सामोत्रा उद्वहन सिंचाई के कार्य प्रगति पर है। इससे महेसाणा जिले के महेसाणा, जोटाणा, बेचराजी, विजापुर, विसनगर और वडनगर के त्रिकौने क्षेत्र को और गांधीनगर जिले के कलोल और माणसा तालुका के कुल ४०,००० एकड़ क्षेत्र को सिंचाई की सुविधा प्राप्त होगी।
- राज्य की जनता को पीने का पानी उपलब्ध कराने के लिए मेरी सरकारने दीर्घदृष्टिपूर्ण आयोजन कर गुजरात की जनता को दूषित पानी पीने से होनेवाली बीमारीयों से मुक्ति दिलवाई है। राज्य के नागरिकों को पीने का शुद्ध पानी उपलब्ध होने से बीमारीओं में बडे पैमाने पर कटौती हुई है और नागरिकों का स्वास्थ्य और अधिक अच्छा हुआ है।

जल आपूर्ति

- सरदार सरोवर नहर और पानी के अन्य स्रोत आधारित जल आपूर्ति योजना के तहत लगभग २९०० किलोमीटर की मुख्य पाइपलाइन का विशाल नेटवर्क स्थापित किया गया है। समग्र देश में सबसे लम्बी यह राज्यव्यापी जल आपूर्ति ग्रीड के द्वारा राज्य के १३,००० से अधिक गाँवों और २०७ से अधिक शहरी इलाकों को पीने के पानी की सुविधा उपलब्ध कराने में सरकार को सफलता प्राप्त हुई है।
- ग्रामीण इलाकों में १५,००० मिनि पाइप योजनाएं और करीब २,७०,००० हैंड पम्प लगाकर दूर सुदूर के आखिरी इन्सान तक पीने का पानी पहुँचाया गया है, जो प्रमुख रूप से आदिजाति इलाकों में बनवाकर सरकार ने अलग-थलग, पर्वतीय और आंतरिक इलाकों में रह रहे आदिजाति के लोगों की सुविधा में निरंतर बढ़ोतरी की है।
- पर्वतीय और आंतरिक इलाकों में नल कनेक्शन से पानी पहुंचाना मुश्किल होने के बावजूद सरकार ने इस मुश्किल का सामना करते हुए आदिवासी इलाकों के ११.१४ लाख घरों में नल कनेक्शन द्वारा पेय जल की सुविधा मुहैया कराने की तत्परता दिखाई है।
- समुद्र के खारे पानी को मीठा बनाने के लिए ७ डीसेलिनेशन प्लांट के टेन्डर निकाले गये हैं।

सरदार सरोवर योजना

- सरदार सरोवर योजना आर्थिक रूप से गुजरात की रीढ़ की हड्डी के समान है। इस योजना के दोनों पावर हाउस में से जनवरी-२०१९ तक कुल ४२३० करोड युनिट बीजली का उत्पादन किया गया है। बीजली के इस उत्पादन से देश को १६९२० करोड रूपयों की आय प्राप्त होने की आशा है। इसके अलावा शाख नहरों के ऊपर लगे सौर ऊर्जा प्रोजेक्ट से ११.६ करोड युनिट बीजली का उत्पादन किया गया है।

- सरदार सरोवर योजना के अंतर्गत नहरों के निर्माण में गति लाने के लिए सरकार की ओर से समयांतर लिए गये विभिन्न कदमों के परिणाम स्वरूप जनवरी-२०१९ तक नर्मदा मुख्य नहर, शाखा नहर, विशाखा नहर, प्रशाखा नहर, एवं प्रप्रशाखा नहरों समेत ६०४२७ कि.मी. लंबाई के निर्माण को पूरा कर लिया गया है।
- चालू वर्ष के दौरान जनवरी-२०१९ तक २,४३,९७६ हेक्टर सिंचाई क्षेत्र विकसित हुआ है। अब तक कुल १७.९२ लाख हेक्टर सिंचाई क्षेत्र में से १४.७९ लाख हेक्टर क्षेत्र में प्रप्रशाखा नहरों तक का कार्य पूर्ण कर सिंचाई क्षेत्र को विकसित किया गया है।

कृषि

भारत देश कृषिप्रधान देश है। देश में ७० से ८० प्रतिशत लोग कृषि आधारित जीवननिर्वाह करते हैं और गुजरात में भी ६० प्रतिशत लोग कृषि आधारित जीवनयापन कर रहे हैं। जिससे राज्य के विकास के लिए कृषि क्षेत्र में प्रगति करना जरूरी बन जाता है। गुजरात राज्य ने १० प्रतिशत से अधिक की दर से कृषि विकास किया है। जिसे आनेवाले वर्षों में भी बरकरार रखने के लिए सभी स्टैकहोल्डर्स की सहभागिता व मेहनत बहुत ही जरूरी है। गुजरात राज्य समग्र देश में एक ऐसा राज्य है जहाँ कृषि और उद्योग का विकास दर एक साथ कदम ताल मिलाकर चल रहा है। राज्य की विभिन्न कृषि विकासलक्षी योजनाओं और उसका असरदार अमल, सिंचाई की सुविधा में बढ़ोतरी करना और पानी के समझदारी भरे एवं मितव्ययी उपयोग के लिए फव्वारे और टपक सिंचाई क्षेत्र को बढ़ाने की योजनाओं तथा कृषि संशोधनो के परिणाम और व्यवहारू तकनीकी और तजज्ञता को बहुत ही कम समय में किसानों के खेतों तक पहुँचाने का राज्य सरकार का सर्वग्राही अभिगम रहा है।

- माननीय प्रधानमंत्री नरेन्द्रभाई मोदी ने वर्ष २०२२ तक किसानों की आय को दोहरी करने का निर्णय लिया है, जिसके अंतर्गत केन्द्र और राज्य सरकार ने कई कदम उठाए हैं। खरीफ मार्केटिंग मौसम २०१८-१९ के दौरान दिनांक ११/२/२०१९ की स्थिति पर गुजरात राज्य नागरिक पुरवठा निगम लि. द्वारा कुल ३०१३८३ किसानों से मूँगफली, मग, उडद, अरहर, डांगर, बाजरा और मकाई के कुल ४५,८७,४६८ क्विंटल जथ्थे को लघुत्तम आधार मूल्य पर प्राप्त किया गया और जिसके भूगतान के रूप में १९५१ करोड रूपयों की रकम आरटीजीएस के माध्यम से सीधे ही लाभार्थी किसानों के बैंक खातों में ट्रांसफर की गई है।
- राज्य के किसान ७% के ब्याज-दर पर कृषि ऋण प्राप्त करते हैं। जिसमें से ३% ब्याज-सहाय NABARD के द्वारा और ४% ब्याज-सहाय राज्य सरकार के द्वारा मुहैया कराई जाती है। जिससे किसानों को बिना किसी ब्याज के ३ लाख रूपयों तक का कृषि ऋण उपलब्ध होता है। किसानों के उपलक्ष में राज्य सरकार ने, बैंको को बतौर ब्याज ३६६ करोड रूपयों की विशाल धनराशि का भुगतान किया है, और ५९१ करोड रूपयों का भुगतान करने के आदेश पारित किए गए हैं।
- कृषि उत्पादों का वैज्ञानिक तरीकों से संग्रह हो और किसानों को पोषणक्षम दाम प्राप्त हो सके इस हेतु मेरी सरकार ने मार्च-२०१८ तक १००१ गोदामों के द्वारा कुल २.१४ मैट्रिक टन की संग्रह शक्ति खड़ी कर ली है।

- राज्य के किसानों की फसलों को नीलगाय और सुअरों से बचाने हेतु राज्य सरकार द्वारा तार फेन्सिंग योजना का अमल किया जा रहा है। चालू वर्ष में १३ लाख २९ हजार रनिंग मीटर की कार्रवाई कर बड़े पैमाने पर किसान खाताधारकों को लाभान्वित किया गया है।
- राज्य में कृषि यांत्रिकीकरण के लिए किसानों को ट्रैक्टर समेत विविध कृषि-औजार/ साधन जैसे कि रोटोवेटर, सीड कम फर्टिलाइज़र ड्रिल, कल्टिवेटर, भिन्न प्रकार के प्लाउ, हैरो, पेड्डी ट्रांसप्लांटर, पावर टीलर, पावर थ्रेशर, पोटेटो डिगर, पोटेटो प्लांटर, श्रेडर, बेल्लर, रीपर, लेन्ड लेवलर, एग्रो सर्विस प्रोवाइडर आदि के लिए इस वर्ष ५२२७३ किसानों को १७९.१७ करोड़ की सहाय निधि का भुगतान किया गया।
- राज्य के कुल ५२.४८ लाख किसान खाता धारकों मेंसे २७.६३ लाख किसान सहकारी ऋण संरचना के साथ जुड़े हुए हैं। जिसमें से १६.४९ लाख किसानों को सितम्बर-२०१८ तक किसान क्रेडिट कार्ड उपलब्ध कराए गये हैं। इसमें से १०.६६ लाख किसान क्रेडिट कार्ड द्वारा ऋण प्राप्त कर रहे हैं।
- सोइल हैल्थ कार्ड, सूक्ष्म सिंचाई, बागबानी, पोस्ट हार्वेस्ट मनेजमेन्ट, डेयरी और पशुपालन के द्वारा गुजरात राज्य ने कृषि के क्षेत्र में एक नई दिशा दिखाई है। इंडियन काउन्सिल ऑफ फूड एन्ड एग्रीकल्चर, नई दिल्ली द्वारा ११वें ग्लोबल एग्रीकल्चर लीडरशीप समिट एवं लीडरशीप अवॉर्ड २०१८ के कार्यक्रम में नई दिल्ली में गुजरात राज्य को बेस्ट एग्रीकल्चर स्टेट अवॉर्ड दिया गया है।

- गुजरात के किसानों को बागबानी के क्षेत्र में अन्य देशों की तकनीकी हांसिल हो इस हेतु से इंडो-इजरायल वर्क प्लान के तहत राज्य में सेन्टर ऑफ एक्सेलेन्स फॉर वेजीटेबल, वदराड, जि. साबरकांठा, सेन्टर फॉर एक्सेलेन्स फॉर मेंगो, तलाला, जि. गीर-सोमनाथ, सेन्टर फॉर एक्सेलेन्स फॉर डेटपाम (छुहारे), कुकमा, जि. कच्छ में कार्यरत हैं। इसके अलावा चार नए सेन्टर ऑफ एक्सेलेन्स का निर्माण कार्य जारी है।
- विविध सहायकारी योजनाओं का लाभ राज्य के किसानों को सरलता से प्राप्त हो सके और पारदर्शिता रखी जा सके इस हेतु से आई-किसान पोर्टल द्वारा सभी योजनाओं का अमल किया जाता है और सहाय की धनराशि सीधे लाभार्थी के खाते में जमा की जाती है। वर्ष २०१८-१९ में कृषि विभाग की विविध योजनाओं का लाभ प्राप्त करने हेतु कुल ६ लाख से अधिक अनुरोध पत्र ऑनलाइन प्राप्त हुए थे।
- हाल ही में केन्द्र सरकार द्वारा घोषित किसान सन्मान निधि को त्वरित प्रतिभाव देते हुए राज्य के सभी पात्रता योग्य किसानों को अवश्य रूप से यह लाभ प्राप्त हो यह सुनिश्चित करने के लिए ऑनलाइन एप्लिकेशन हेतु सॉफ्टवेर तैयार करने समेत सभी कार्रवाई समय सीमा के भीतर पूर्ण करने का आयोजन किया गया है।

सुखा राहत

इस वर्ष राज्य के कम बारिश वाले ९६ तालुकाओं में १६,२६,६९० किसानों को १५५७ करोड की इनपुट सहायता धनराशि का भुगतान कर दिया गया है। ४४३ पांजरापोळ और गौशालाओं के २,५३,१५२ पशु और ढोरवाडा-कैटलकेम्प के १,६२,६८७ पशुओं को प्रति पशु दैनिक ३५/- रूपये की सहाय दी जा रही है। इन क्षेत्रों के पशुधारको को प्रति दिन प्रति पशु ४ किलोग्राम घास २ रूपये प्रति किलो के अति राहत दर से उपलब्ध कराया जा रहा है। घास की तंगी से उभरने के लिए अभी तक ६.८४ करोड कि.ग्रा. घास का वितरण किया गया है।

पशुपालन

- श्वेतक्रांति में गुजरात ने समूचे राष्ट्र को राह दिखाई है। अभी २१ जिला दूध उत्पादन संघ कार्यरत हैं। करीब १६००० दूध मंडलीयां हैं, जिसमें ३२.९४ लाख सभासद हैं। डेरी संघों की दैनिक दूध एकत्र करने की क्षमता सवा दो करोड लिटर है। वर्ष २०१७-२०१८ के दौरान राज्य के दूध उत्पादन संघों द्वारा दैनिक १.८६ करोड लिटर दूध एकत्र किया गया था। राज्य में हाल में दैनिक ९० करोड रूपयों जितनी विशाल धनराशि का भुगतान सीधे दूध उत्पादकों के खाते में किया जाता है।
- जीव मात्र के प्रति संवेदना-करुणा-दया रखनेवाली मेरी सरकार द्वारा करुणा एनिमल एम्बुलन्स-१९६२ सेवा का राज्य के तमाम जिलों में प्रारंभ किया गया है।
- पशुपालकों के मूल्यवान पशुधन को सुरक्षित रखने हेतु ९०.७१ लाख पशु चिकित्सा और ३२६.३१ लाख टीकाकरण की कार्रवाई की गई है।

मत्स्योद्योग

- गुजरात राज्य के पास १६०० कि.मी. समुद्री किनारा है। समुद्र के किनारों पर बसने वाले लोग बहुधा मत्स्यपालन व संलग्न व्यवसाय से जुड़े हैं। उनकी मदद के लिए मेरी सरकार ने माछीमारी के लिए २० मीटर से कम की लंबाई की यांत्रिक बोटों में उपयोग में लाए जाने वाले डीज़ल पर दी जाने वाली सहाय योजना में प्रति परिवार एक बोट पर सहाय का भुगतान करने की नीति में फेरबदल कर प्रति बोट सहाय देने का लोकोपयोगी निर्णय किया है।
- गुजरात राज्य के समुद्री किनारे के ईलाकों में लगभग ९०,००० हेक्टर भांभरा पानी मत्स्योद्योग के लिए सुयोग्य जमीन है, जिसका आवंटन में सरलीकरण लाने के लिए गुजरात सरकार द्वारा नई नीति तैयार की गई है। अब तक राज्य में कुल १६७०० हेक्टर जमीन का मास्टर मेपिंग कर कुल ७२५९ हेक्टर जमीन आवंटित की गई है। वर्ष २०१७-१८ में ५४६८९ मे.टन झींगा का उत्पादन लाभार्थी द्वारा किया गया था और अलग अलग देशों में उसके निर्यात से विदेशी मुद्रा प्राप्त की गई थी।

ग्राम विकास

- स्वच्छ भारत मिशन (ग्रामीण) के अंतर्गत समग्र देश के ग्रामीण इलाकों में दिनांक १ अगस्त से ३१ अगस्त, २०१८ के दौरान केन्द्र सरकार ने स्वतंत्र एजन्सी के द्वारा थर्ड पार्टी सर्वेक्षण २०१८ करवाया था। जिसमें समग्र देश में गुजरात द्वितीय स्थान पर रहा।
- महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार गारंटी योजना के तहत अभी तक राज्य में ३७.८५ लाख ग्रामीण परिवारों को जॉब कार्ड उपलब्ध करवाए गये हैं, जिन्हें १००% भुगतान डीबीटी के द्वारा किया जाता है। दिनांक ३१ जनवरी, २०१९ के अंत तक कुल ७.९१ लाख परिवारों को कुल ३३३.९८ लाख मानव दिन की रोजगारी दी गई, जिसमें से १४७.८० लाख मानव दिन की रोजगारी महिलाओं को प्राप्त हुई है।
- डांग जिले ने “ऑवरऑल परफॉर्मेंस इन इम्प्लिमेंटेशन ऑफ पीएमएवाय(जी)” में वर्ष २०१७-१८ प्रथम स्थान हांसिल किया है, जिसके लिए डांग जिले को भारत सरकार के ग्रामीण विकास मंत्रालय के द्वारा दिनांक १०/०९/२०१८ को नई दिल्ली में अवॉर्ड दिया गया है।

आवास हेतु मकान

राज्य के सभी नागरिकों को सुविधायुक्त आवास प्राप्त हो सके इसके लिए मेरी सरकार प्रयत्नशील है। राज्य के ग्रामीण और शहरी इलाकों में बसने वाले लोगों के लिए करीब ७,७५,००० मकान निर्माण के आयोजन के सामने ४,७२,००० मकान का कार्य पूर्ण कर लिया गया है। शेष मकानों का काम प्रगति पर है। लाभार्थियों को ई-लोकार्पण कार्यक्रम माननीय प्रधानमंत्री के अध्यक्ष स्थान पर ता. जूजवा जि. वलसाड में आयोजित किया गया था, जिसमें राज्य के २६ जिलों के लाभार्थियों को १,१५,५५१ आवासों का ई-लोकार्पण किया गया था।

पंचायती राज

पंचायती राज लोकतंत्र व्यवस्था की आधार शिला है। गुजरात पहले से ही पंचायती राज व्यवस्था में अग्र भूमिका निभा रहा है। गाँव के लोग अपना प्रशासन खुद ही चलाते हैं, जिसके लिए राज्य सरकार वित्तीय और अवसंरचना सुविधाएं उपलब्ध कराती है।

- गुजरात राज्य में पंचायती राज व्यवस्था वर्ष १९६३ से लागू है। तालुका/ जिला पंचायतों के भवन के निर्माण का कार्य उनकी स्वनिधि में से किया जाता था। यह स्वनिधि की धनराशि मूलभूत सुविधाओं और विकास के अन्य कार्यों में खर्च की जा सके ऐसे शुभ आशय और सकारात्मक अभिगम से मेरी सरकार जिन तालुका/ जिला पंचायतों के भवन काफी पुराने थे, उनके स्थान पर नवीन निर्माण कार्य हेतु प्रति जिला पंचायत २९.४० करोड़ रूपयों का अनुदान और प्रति तालुका पंचायत २.४० करोड़ रूपयों की धनराशि का अनुदान देती है। इस प्रकार नए ७ जिलों समेत १० जिला पंचायतों के पंचायत भवनों के लिए अनुदान दिया गया है, जिसमें से ६ जिला पंचायत भवनों का निर्माण कार्य संपन्न हो चुका है और शेष ४ का निर्माण कार्य प्रगति पर है। इस तरह १२० तालुका पंचायतों के भवनों के निर्माण के लिये अनुदान आवंटित किया गया है, जिसमें से ५४ भवनों का निर्माण कार्य संपन्न हो चुका है और ६६ का निर्माण कार्य प्रगति पर है।
- रूबन: ग्रामिण इलाकों में शहरों की भांति आधुनिक सुविधाएं मुहैया कराने हेतु वर्ष २००९-१० से इस योजना के अंतर्गत १०,००० या उससे अधिक जनसंख्या वाले और आदिजाति इलाकों में ७ हजार से अधिक जनसंख्या वाले और तालुका मथक के गांवों को कवर करते हुए २५५ रूबन गाँव में से पहले चरण में ७९ गाँवों में भूगर्भ गटर के कार्य को शुरू किया गया था। उसमें से नवम्बर-२०१८ तक ६९ परियोजनाओं को संपन्न कर लिया गया है। अन्य १० गांव में कार्य प्रगति पर है। कुल ६८२ करोड़ रूपए खर्च किए गये हैं।

- पंचायती राज में ग्राम पंचायत आधारभूत ईकाई है। ग्राम पंचायत द्वारा लोगों को प्राथमिक एवं अन्य सुविधाएं मुहैया कराई जाती है। जिससे ग्राम पंचायत कचहरी सुविधाजनक बनें इस हेतु से ग्राम पंचायतों को जनसंख्या के आधार पर २२ लाख रूपयों तक का अनुदान दिया जाता है। अब तक ८१७ नवीन ग्राम पंचायत के भवनों का निर्माण कार्य संपन्न हो चुका है और ७५.५८ करोड़ का खर्च किया गया है।
- ग्रामिण इलाकों में नागरिकों के बीच एकता कायम रहे और सभी लोग साथ मिलकर गाँव का विकास करें इस हेतु अक्टुबर-२००१ से लागू समरस ग्राम पंचायत योजना की पहल देश में गुजरात राज्य द्वारा की गई थी। इस योजना के अंतर्गत अब तक कुल १३२८६ ग्राम पंचायतों को समरस घोषित किया गया है, जिसमें से ६४० ग्राम पंचायतें महिला समरस पंचायत के रूप में घोषित की गई हैं। यह इस योजना की सफलता को दर्शाता है। समरस ग्राम पंचायतों को अब तक २३७ करोड़ से भी अधिक राशि का अनुदान आवंटित किया गया है।

शहरी विकास

- राज्य के शहरी इलाकों के विकास हेतु राज्य सरकार द्वारा अवसंरचनागत विकास के अनेक कार्यों को लागू किए जाने के साथ सर्वांगी विकास की प्रतिबद्धता व्यक्त की गई है। राज्य सरकार की इस प्रतिबद्धता के भाग स्वरूप सरकार के द्वारा वर्ष २००९ से लागू की गई स्वर्णिम जयंति मुख्य मंत्री शहरी विकास योजना के अंतर्गत २२००० करोड़ रूपयों जितनी विशाल धनराशि आवंटित की गई है। वर्तमान में अमलीकृत वर्ष २०१८-१९ के लिए ४४९३ करोड़ रूपयों का आवंटन किया गया है।

- ग्लोबल ईकानॉमिक रिसर्च रिपोर्ट के अनुसार २०१९-२०३५ के दौरान देश के सबसे अधिक गति से विकसित हो रहे १० शहरों में गुजरात के राजकोट और सूरत का समावेश किया गया है। जिसमें से गुजरात के सूरत और राजकोट को भी समाविष्ट किया गया है। इस रेन्किंग में सूरत प्रथम क्रम पर है और राजकोट सातवें क्रम पर है, जो राज्य के लिए गौरव की बात है।
- केंद्र सरकार के स्मार्ट सिटी मिशन को शहरों के विकास के महत्वपूर्ण कार्य में प्रोत्साहक चालक बल के रूप में और आर्थिक विकास से शहरीजनों की जीवन का स्तर ऊंचा उठे इस आशय से शुरू किया गया है। इस योजना के तहत देश के १०० शहरों को चुना गया है। जिसमें राज्य के अहमदाबाद, सूरत, वडोदरा, राजकोट, गांधीनगर, और दाहोद मिलाकर कुल छ शहरों को पसंद किया गया है। इस योजना के अंतर्गत कुल २०५० करोड़ रूपयों की लागत लगी है।
- शहरी विकास मंत्रालय, भारत सरकार द्वारा अमृत (अटल मिशन फोर रिजुविनेशन एंड अर्बन ट्रांसफॉर्मेशन) के अंतर्गत गुजरात राज्य के लिए ५२७६ करोड़ रूपयों के अवसंरचनागत सुविधाओं के ४५५ कार्य, जैसे कि जल आपूर्ति, भूगर्भ गटर व्यवस्था, बारीश के पानी की निकासी की व्यवस्था, शहरी परिवहन सुविधा और बालोद्यान एवं उपवनों के कार्यों को मान्यता प्रदान की गई है। अभी ७४ कार्यों को संपन्न कर लिया गया है, और शेष कार्य प्रगति के विविध चरणों में हैं।
- मेट्रो-लिंक फोर गांधीनगर एन्ड अहमदाबाद (मैगा) प्रॉजेक्ट के प्रथम चरण के अंतर्गत वस्त्राल से एपरल पार्क तक के ६.५ कि.मी. के प्रायोरिटी रीच का निर्माण कार्य पूर्ण कर लिया गया है, जिसका कॉमर्शियल ऑपरेशन मार्च-२०१९ तक शुरू किया जाएगा।

- नगरपालिकाओं के प्रशासन को अधिक सुदृढ़ और कार्यक्षम बनाने हेतु राज्य में कुल ६ प्रादेशिक कमिश्नर (नगरपालिका) के व्यवस्था तंत्र को स्थापित किया गया है।
- शहरों के बढ़ते हुए व्याप और जनसंख्या में बढ़ोतरी के कारण और साथ ही मुक्त औद्योगिक एवं आर्थिक नीति-रीति के कारण राज्य के शहरी विकास इलाकों के संतुलित आयोजनबद्ध विकास के लिए वर्ष २०१८ में कुल ४ विकास योजनाओं, कुल ४८ मसौदारूप नगर रचना योजनाएं, २८ प्रारंभिक नगर रचना योजनाएं और कुल २६ आखरी नगर रचना योजनाओं को मान्यता प्रदान की गई है।
- भारी बारिश या भूकम्प जैसी प्राकृतिक आपदाओं के समय जानमाल के नुकसान की रोकथाम के लिए पुराने और जर्जरित हो गये निजी फ्लैट्स के रिडेवलपमेन्ट को सरल करने का मेरी सरकार ने निर्णय लिया है। ऐसे फ्लैट्स का रिडेवलपमेन्ट करने के लिए अधिकतर मालिक संमत होते हैं, किंतु कुछेक मालिक संमति नहीं देने के किस्से घटित होते हैं। इस हेतु कानून में सुधार लाकर यह प्रावधान किया गया है कि रिडेवलपमेन्ट के लिए कुल फ्लैट धारकों के ७५ प्रतिशत से कम ना हो, उतने फ्लैट धारकों की संमति मिलने पर जर्जरित फ्लैट के रिडेवलपमेन्ट का कार्य शुरू किया जा सकता है।
- डायमंड और टेक्टाइल्स के बाद सूरत की पूर्ण नगरी के रूप में एक नई पहचान खड़ी हुई है। गुजरात का सर्वप्रथम टु वे केबल स्टेड ब्रिज का लोकार्पण सूरत में किया गया है। इस ब्रिज के लिए १४४ करोड़ रूपयों की लागत लगी है। सूरत के निवासीयों को अठवा, डुम्मस, वेसु तथा पीपलोद जाने के लिए एक महत्वपूर्ण लिंक रोड प्राप्त हुआ है। इससे अठवा और अडाजण क्षेत्र में ट्रैफिक की समस्या दूर होगी।

मार्ग एवं मकान

- राज्य के सर्वांगी विकास के साथ-साथ राज्य के नागरिकों को मार्ग व्यवहार के लिए सलामत और सुविधा युक्त अवसंरचनात्मक सुविधाएं जुटाने के प्रति मेरी सरकार प्रतिबद्ध है। विश्व बैंक सहायित योजना के तहत १९३८ करोड़ रूपयों की धनराशि से राज्य के कोर नेटवर्क समान राज्य मार्गों को चौड़ा और मजबूत करने की एवं नवीनीकरण की कार्यवाही शुरू की गई है, जिसमें से महेसाणा-हिंमतनगर स्टेट हाइवे (चार मार्गीय – ६० कि.मी.) का अमलीकरण इसी वर्ष के दौरान हुआ है, जिसकी समग्र परियोजना लागत ३५३ करोड़ रूपया है।
- अंबाजी, डाकोर, पावागढ और पालीताणा यात्राधामों को जोड़नेवाले ३७९.८८ किलोमीटर लंबे रास्तों का चार मार्गीयकरण प्रगति पर है। स्टैच्यु ऑफ यूनिटी को जोड़ते मार्गों में से ६१.४० कि.मी. लंबाई के २९८ करोड़ रूपयों की अंदाजित धनराशि के चार मार्गीयकरण का कार्य संपन्न हो चुका है। मुख्यमंत्री ग्राम सड़क योजना के अंतर्गत चालू वर्ष में कुल १४५० करोड़ से अधिक धनराशि के कार्यों को मान्यताएं दी गई है।
- गाँव की जमीन से गुजरने वाली सड़कों की लंबाई में सुदृढीकरण हेतु और बारिश के पानी की निकासी के अभाव में चारकोल की सतह को होनेवाले नुकसान के निवारण हेतु शुरू किए गये सुविधापथ योजना के अंतर्गत वर्ष २०१८-१९ में ८४ करोड़ रूपयों से अधिक अंदाजित लागत से २४१ कार्यों को मान्यता दी गई है।
- ६२ करोड़ रूपयों की लागत से ११ बड़े पुलों का कार्य संपन्न किया गया है और ११०८ करोड़ की अंदाजित धनराशि की लागत से भरूच-अंकलेश्वर मार्ग पर नर्मदा नदी पर के पुल समेत ५३ बड़े पुलों का कार्य प्रगति पर है।

- अहमदाबाद-बगोदरा-राजकोट राष्ट्रीय हाईवे नंबर – ८-ए और ८-बी की २०१ कि.मी. लंबाई के मार्ग को छ मार्गीय करने का कार्य अंदाजित परियोजना खर्च २८९३.०० करोड रूपयों की लागत से तथा राष्ट्रीय राजमार्ग नं. ८-क चिलोडा-गांधीनगर-सरखेज मार्ग के ४४.४२० कि.मी. में से शेष १९.२० कि.मी. लंबाई में छ मार्गीयकरण, ७ नए फ्लाय ओवर और ४.१८ कि.मी. लंबाई का एलिवेटेड कोरीडोर आदि समेत का कार्य ८६७.९७ करोड की लागत से प्रगति पर है।
- राष्ट्रीय राजमार्ग नंबर ५१ पर द्वारका-बेट द्वारका के बीच सिग्नेचर ब्रीज का कार्य ९६२.०० करोड की लागत से प्रगति पर है।
- जिस रेलवे क्रॉसिंग पर एक लाख ट्रेन विहीकल युनिट से अधिक हो, वैसे रेलवे क्रॉसिंग पर रेलवे ऑथोरिटी के साथ ५०:५० प्रतिशत की भागीदारी से गत पांच वर्षों में २४ रेलवे ओवरब्रिज के कार्यों को ६८१.४८ करोड की लागत से संपन्न किया गया है। डी.एफ.सी.सी. रूट पर आनेवाले रेलवे लेवल क्रॉसिंग्स पर आर.ओ.बी. की कार्रवाई में से ५५ रेलवे ओवरब्रिज के कार्य २२३७ करोड रूपयों की लागत से प्रगति पर हैं।
- राज्य के कर्मचारीयों को सुविधायुक्त आवास की सुविधा प्राप्त हो इसके लिए गांधीनगर में २२३.४९ करोड रूपयों की लागत से ८९६ आवास निर्माण कार्य प्रगति पर है।
- हाल ही में भारत सरकार के द्वारा १५६१ करोड रूपयों का सेंट्रल रोड फंड के कार्यों को अनुमति दी गई है, जिसका लाभ राज्य के २६ जिलों को मिलेगा।

वाहन व्यवहार सेवाएं

- गुजरात राज्य के १८००० गांवों में से ९९% गांवों को एस.टी. बस की सुविधा से जोड़ लिया गया है। दैनिक करीब २४ लाख मुसाफिर एस.टी. बस सुविधा का लाभ प्राप्त करते हैं।

- मुसाफिरों की जरूरतों को लक्ष्य में रखते हुए तालुका से तालुका एवं जिले से जिले को जोड़ती कुल २९८ मेट्रो लिंक्स सर्विस चलाई जा रही है।
- यात्रिकों की मांग को देखते हुए प्रीमियम सर्विस प्रकार की वॉल्वो, ए.सी. सीटर एवं स्लीपर मिलाकर कुल ७० सेवाएं शुरू की गई हैं। जिसमें अंबाजी, द्वारका, सोमनाथ जैसे धार्मिक स्थानों के अलावा दीव, केवडीया (स्टैच्यु ऑफ यूनिटी) जैसे पर्यटन स्थानों और अहमदाबाद, वडोदरा, राजकोट और सूरत जैसे शहरों को जोड़ा गया है।
- बस बॉडी बिल्डिंग युनिट युक्त गुजरात राज्य मार्ग परिवहन निगम द्वारा इन-हाउस बॉडी बिल्डिंग के कार्य के परिणाम स्वरूप निगम के बस बॉडी बिल्डिंग खर्च में बचत संभव हुई है।
- राज्य के वाहन चालकों की सुविधा हेतु ड्राइविंग लाइसन्स किसी भी आरटीओ कार्यालय से रिन्यु कराए जा सकने की व्यवस्था शुरू की गई है।
- ईच्छित नंबरों की नीलामी ऑनलाइन किए जाने से नीलामी की प्रक्रिया में सटिकता और पारदर्शिता आई है।
- राज्य की चैकपोस्ट के आधुनिकीकरण और इन्टिग्रेश द्वारा शामलाजी, अंबाजी, भिलाड और गुंदरी के संचालन में मानवीय हस्तक्षेप का उन्मूलन कर कार्रवाई में पारदर्शिता और गति लाई गई है।
- लोगों की सुरक्षा और सुविधा में बढ़ोतरी हो उस दिशा में मेरी सरकार ने भावनात्मक कदम उठाया है। प्रजाजनों को शादी-ब्याह के अवसर पर २० कि.मी. तक आने-जाने के सफर के लिए १२०० रुपये, ४० कि.मी. तक २००० रुपये और ६० कि.मी. तक ३००० रुपये में बस सेवा उपलब्ध है।

- राज्य के नागरिकों को प्रिमियम वाहनों के जरिये हरिद्वार, वाराणसी, चंदीगढ़ जैसे धार्मिक एवं पर्यटक स्थलों की आरामदायक बस सुविधा मोहैया कराइ गइ है।

बंदरगाह

- वर्ष २०१७-१८ में राष्ट्रीय स्तर पर बंदरगाहों के माध्यम से सामान की आवाजाही लगभग १२०८ मीलीयन मेट्रीक टन की हुई थी, जबकि गुजरात मेरिटाइम बॉर्ड के बंदरगाहों पर सामान का परिवहन ३७१ एमएमटी हुआ था, जो कि राष्ट्रीय परिवहन के ३१ प्रतिशत और नॉन-मेजर बंदरगाहों पर हुए परिवहन का ७० प्रतिशत योगदान को दर्शाता है। जीएमबी बंदरगाहों के माध्यम से वर्ष २०१८-१९ में नवम्बर, २०१८ तक २६०.१ एमएमटी ट्राफिक रेकॉर्ड हुआ है। वर्ष २०११ से वर्ष २०१८ तक गुजरात मेरिटाइम बॉर्ड के बंदरगाहों पर वहन हुए कार्गो में अंदाजित ७% की संयुक्त वार्षिक दर से बढ़ोतरी हुई है।
- गुजरात मेरिटाइम बॉर्ड के द्वारा राजुला में बंदरगाह संचालन के कौशल्यवर्धन के लिए ७२० विद्यार्थीओं की क्षमतावाली पोलिटेक्निक कॉलेज संकुल के निर्माण का कार्य लगभग २२.०० करोड़ की लागत से पूर्णता की कगार पर है। साथ ही गुजरात राज्य में जहाज निर्माण के उद्योग को प्रोत्साहन प्राप्त हो इस हेतु से ११ लाख डीडबल्यूटी की क्षमता वाले ९ शीपयार्ड कार्यरत किए गये हैं, साथ ही और अधिक शीपयार्ड विकसित किए जाने की योजना विचाराधीन है। छारा में ३५०० करोड़ रूपयों के निवेश के साथ बंदरगाह सुविधाओं, जाफराबाद में ४००० करोड़ रूपयो के निवेश से फ्लोटिंग स्टोरेज और रिगैसिफिकेशन युनिट (एफएसआरयु) वाले एल.एन.जी. टर्मिनल के निर्माण की परियोजनाएं गतिमान है।

- मांगरोळ और नवा बंदर में मत्स्य प्रवृत्ति के लिए सुविधाओं के विकास के लिए ४५५ करोड़ रूपयों के कार्य शुरू किए जाने हैं। जाफराबाद मत्स्य प्रवृत्ति की सुविधाओं हेतु ३५ करोड़ रूपयों के कार्य संपन्न होने में है। नर्मदा परिक्रमा कर रहे यात्रिकों की सुविधा हेतु लुवारा में ७.७ करोड़ रूपयों की लागत से जेटी कार्यान्वित हो चुकी है और द्वितीय चरण का कार्य शुरू किया जाना है।
- खंभात की खाड़ी में दहेज-घोघा में टर्मिनल के कार्य को पूर्ण कर प्रथम चरण में अक्टुबर-२०१७ में दहेज और घोघा के बीच पेसेन्जर फेरी सेवा तथा अक्टुबर-२०१८ से रो-पेक्ष फेरी सेवा शुरू की गई है। जनवरी-२०१९ तक कुल १,३८,७५१ मुसाफिरों और २१६१८ वाहनों द्वारा इस सेवा का लाभ लिया गया है। यह सेवाएं हजीरा, विक्टर, पीपावाव, मुंद्रा, ओखा, जामनगर, कुवाई (कच्छ) आदि से भी प्रारंभ हो सके ऐसा आयोजन किया जा रहा है।

कानून और व्यवस्था

राज्य में कानून और व्यवस्था की अच्छी स्थिति को बनाए रखने के लिए अद्यतन तकनीक का उपयोग और कानूनों में सुधार लाकर मेरी सरकार ने कटिबद्धता का परिचय दिया है।

- गौवंश की हत्या के लिए गैरकानूनी रूप से आवागमन के लिए उपयोग में लाए जाने वाले वाहनों को जप्त करने के साथ गौवंश की हत्या करनेवालों को अब आजीवन कारावास की सज़ा और ५ लाख रूपयों तक के दंड का प्रावधान किया गया है। शाम ७ बजे से सुबह के ५ बजे तक गौवंश के पशुओं के परिवहन को संपूर्ण प्रतिबंधित किया गया है। साथ ही, गुजरात की धरती पर जीवित पशु पक्षियों का निर्यात अब प्रतिबंधित है। सभी पशु पक्षियों की रक्षा के लिए मेरी सरकार कटिबद्ध है।

- राज्य में कानून और व्यवस्था को सुदृढ़ बनाने के लिए, अपराधों को रोकने और अपराधों के वैज्ञानिक डिटेक्शन करने के साथ ट्राफिक नियमन हेतु 'सेफ एंड सिक्योर गुजरात' प्रोजेक्ट लागू किया गया है, जिसके भाग स्वरूप प्रथम चरण में अहमदाबाद, गांधीनगर, वडोदरा और सूरत जैसे शहरों में सीसीटीवी लगाने का कार्य पूर्ण हो चुका है। जबकि राज्य के ३४ जिलों और ६ धार्मिक स्थानों पर हाई-एन्ड सीसीटीवी कैमेरा इंस्टॉल करने का कार्य चल रहा है।
- भारत सरकार द्वारा अमलीकृत क्राइम एंड क्रिमिनल ट्रेकिंग नेटवर्क सिस्टम के कार्य में गुजरात ने प्रथम स्थान हांसिल किया है। राज्य के ई-गुजकाॅप प्रॉजेक्ट को भी एनसीआरबी बेस्ट प्रैक्टिसिस एवॉर्ड प्राप्त हुआ है।
- राज्य की फॉरेन्सिक सायन्स लैबॉरेटरी को भारत सरकार द्वारा आई.टी. एक्ट – २००० की धारा ७९-ए के तहत "एक्ज़ामिनर ओफ ईलैक्ट्रॉनिक एविडेन्स" के रूप में मान्यता दी गई है। गुजरात इस प्रकार की मान्यता प्राप्त करने वाला देश का प्रथम राज्य है। विदेश मंत्रालय के द्वारा इंडियन टैक्निकल ईकोनॉमिक को-ऑपरेशन (आईटीईसी) प्रोग्राम के तहत अलग-अलग ४५ देशों से आए ३५० जितने विदेशी पुलिस अधिकारियों और न्यायविदों को फॉरेन्सिक विज्ञान का प्रशिक्षण दिया गया है।
- जेल सुधारणा: अपराध के लिए सज़ा प्राप्त कैदी अपने जीवन में आमूल परिवर्तन ला पाएं इस हेतु से वे जेल से ही कक्षा १०वीं और १२वीं की परीक्षा दे पाएं वैसी व्यवस्था की गई है।
- Cyber Crime Investigation Micro Mission के अंतर्गत राज्य में कुल १२ नए साईबर क्राइम सेल को मान्यता दी गई है, जिससे साईबर क्राइम के अपराधों को ढूँढने की कार्यक्षमता में बढ़ोत्तरी हुई है। इसके अलावा एटीएस और अहमदाबाद शहर क्राइम ब्रान्च में सोशयल इंटेलिजन्स लैब शुरू की गई है।

- राज्य के पुलिसकर्मी अपने परिवारों के साथ सुविधाजनक रूप से रह सकें इस हेतु से राज्य के पुलिस कॉन्स्टेबल/ हेड कॉन्स्टेबल को दो रूम और रसोई के स्थान पर तीन रूम और रसोई वाले मकान दिए जाने का निर्णय किया गया है। वर्ष २०१८-१९ में निर्मित १९३५ मकानों समेत अभी तक २०९२ करोड़ की लागत से कुल ३६३३१ आवासों का निर्माण किया गया है।

ऊर्जा

- किसी भी राज्य के विकास हेतु राज्य के प्रति व्यक्ति औसत बीजली की खपत को एक महत्वपूर्ण मापदंड के रूप में गिना जाता है। विकास के इस मापदंड में गुजरात समग्र देश में हमेशा से ही अग्रसर रहा है। वर्ष २०१७-१८ में राज्य की प्रति व्यक्ति औसत बीजली की खपत २००७ युनिट रही है। जो राष्ट्रीय औसत १०७५ से अंदाजन दोगुना है।

- पुनःप्राप्य ऊर्जा के उत्पादन में राज्य के किसान भी सहभागी बनें इस हेतु से राज्य सरकार द्वारा किसानों के लिए एक अनोखी योजना – स्काय (सूर्यशक्ति किसान योजना) की घोषणा की गई है। इस योजना के अनुसार राज्य सरकार के द्वारा किसानों को उनके कृषि के बीजली कनेक्शन के लिए सौर पैनल दिए जा रहे हैं। इस सौर पैनल से उत्पन्न हो रही बीजली का किसानों के द्वारा अपने उपयोग के पश्चात शेष रही बीजली को किसान द्वारा बीजली कंपनीओं को बेचकर आय अर्जित हो सकती है। इस योजना के कारण किसानों को दिन के दौरान बीजली प्राप्त होती है, और केवल यही नहीं, परंतु 12 घण्टों बीजली प्राप्त होती है। इसके अलावा बीजली के बील के भुगतान से भी मुक्ति मिली है और बीजली की बिक्री से किसान को आय प्राप्त होती है। किसानों को चतुर्विध तरीके से लाभकारी इस योजना के पाईलोट प्रोजेक्ट के अंतर्गत ८७५ करोड़ रूपयों की लागत से राज्य के १३८ कृषि फिडरों को स्काय फिडर बनाने का प्रयोजन है। जिसमें इस वित्तीय वर्ष में २३५ करोड़ रूपयों की लागत से ५० फिडर को स्काय फिडर के तौर पर कार्यान्वित करने के आयोजन में से अब तक २० कृषि फिडरों को स्काय फिडर के रूप में कार्यान्वित कर दिया गया है और शेष फिडर दिनांक ३१/३/२०१९ तक कार्यरत हो जाएंगे।
- राज्य सरकार के नियंत्रण के तहत बीजली उत्पादक कंपनी गुजरात स्टेट ईलेक्ट्रिसिटी कॉर्पोरेशन लिमिटेड के बीजली केन्द्रों द्वारा अप्रैल-२०१८ से जनवरी – २०१९ के दौरान २१७४८ मिलियन युनिट्स बीजली का उत्पादन लिया गया है, जो पिछले वर्ष के इस समयकाल की तुलना में १२% अधिक है।

- राज्य में बीजली का उत्पादन कर रहे राज्य सरकार के अधीन पुरानी ईकाईयों के नवीनीकरण और आधुनिकीकरण कार्यक्रम के अंतर्गत उकाई ईकाई ३, ४, ५ और वणाकबोरी ईकाई १, २, ३ के नवीकरण और आधुनिकीकरण का कार्य संपन्न हो चुका है, जिसकी वजह से बीजली की उत्पादन लागत में लगभग ०.४६ रूपया प्रति युनिट की कटौती हुई है। नवीकरण की इस प्रक्रिया से बीजली उत्पादन खर्च कम होने के साथ वातावरण में होने वाले प्रदूषण की मात्रा भी कम हुई है।
- वर्ष २०१७-१८ के समयकाल के दौरान जीएसईसीएल के बीजली केन्द्रों द्वारा ८६.२५% प्लांट अवैलेबिलिटी फेक्टर हांसिल किया गया था, जो अब तक का सर्वाधिक है।
- सोलार रूफटॉप योजना को राज्य में अभूतपूर्व प्रतिभाव प्राप्त हुआ है। राज्य सरकार प्रति किलो वॉट (महत्तम २ किलो वॉट की सीमा में) १०,००० की सब्सिडी उपलब्ध कर रही है। योजना के प्रारंभ से लेकर अब तक आवासीय क्षेत्रों में लगभग २८,००० लाभार्थियों को सोलार रूफटॉप योजना का लाभ मिला है। इस योजना की कुल स्थापित क्षमता ९३ मेगा वॉट है। उपर्युक्त लाभार्थियों को राज्य और केन्द्र सरकार की वित्तीय सहाय के भागरूप अनुक्रम से ४६ करोड़ और १६७ करोड़ की सब्सिडी का लाभ प्राप्त हुआ है।
- सौर ऊर्जा के लिए ५०० मेगावॉट बीडिंग के दूसरे चरण की प्रक्रिया दिनांक २८/६/२०१८ को संपन्न कर ली गई है, जिसमें २.४४ रूपए प्रति युनिट जितनी दर तय हुई है। जो कि समग्र भारत में सबसे कम है।
- सौर ऊर्जा के लिए अन्य १५०० मेगावॉट हेतु बिडिंग की प्रक्रिया पूर्ण होने में है।

- अहमदाबाद, सूरत, जुनागढ, जामनगर आदि शहरों में शहरी कचरे से बीजली उत्पादित करने के लिए कुल ५२.९ मेगावॉट बीजली क्षमता हेतु करार किए जा चुके हैं।
- मेरी सरकार द्वारा चालू वित्त वर्ष २०१८-१९ में १,९२१ करोड रूपयों की लागत से १,२२,७०६ नए कृषि विषयक बीजली कनेक्शन देने के आयोजन के सामने जनवरी, २०१९ तक १८९८ करोड रूपयों की लागत से १,१६,६५२ नये कृषि विषयक कनेक्शन दिए जा चुके हैं।
- चालू वित्त वर्ष २०१८-१९ में २३.४० करोड रूपयों की लागत से ३७,२५० गरीब लाभार्थियों को झुगी-बस्ती योजना के अंतर्गत नए घरेलू बीजली कनेक्शन देने के आयोजन के सामने जनवरी, २०१९ तक निर्धारित लक्ष्यांक से भी अधिक यानि कि ४८,१४५ नए घरेलू उपयोग हेतु बीजली के कनेक्शन मुहैया करवाए हैं।
- बीजली के कनेक्शन के बगैर कृषि हेतु बीजली के उत्पादन कर रहे १२,७४२ सोलार पंप कार्यरत हुए हैं।
- राज्य में वर्ष २०१७-१८ के दौरान १०१ नए सब-स्टेशनों की स्थापना की गई है और चालू वित्तीय वर्ष २०१८-१९ के अंत तक अन्य १०० नए सब-स्टेशन कार्यान्वित हो जाएंगे।

खनिज

- राज्य में चालू वर्ष के अक्टूबर माह के अंत तक ६९८.२२ करोड़ रूपयों का राजस्व प्राप्त हुआ है, जो पिछले वर्ष की तुलना में २५.४५% अधिक है।
- राज्य में खदान कार्यों से प्रभावित क्षेत्र और लोगों के कल्याणार्थ डिस्ट्रिक्ट मिनीरल फाउन्डेशन में कुल ४५८.४८ करोड़ की निधी जमा हुई है। जिसमें से कुल ३१ जिलों में जनहितलक्षी कार्यों हेतु कुल ३६७.९८ करोड़ आवंटित किए गये हैं।

पर्यटन

- राज्य में आ रहे पर्यटकों की संख्या दिन-प्रतिदिन बढ़ती जा रही है। पिछले वर्ष की तुलना में पर्यटकों की संख्या में लगभग १४ प्रतिशत की वृद्धि हुई है। इससे राज्य में पर्यटन और आतिथ्य के क्षेत्र में रोजगार के नए अवसर उत्पन्न हुए हैं।
- वडोदरा के आजवा गार्डन में १२५ करोड़ रूपयों की लागत से इंटरनेशनल एंटरटेनमेन्ट थीम पार्क का निर्माण किया गया है।
- गुजरात को नेशनल टुरिज़्म एवॉर्ड्स २०१८ में श्रेष्ठ सिविक मैनेजमेन्ट, श्रेष्ठ हेरिटेज सिटी एवं श्रेष्ठ एयरपोर्ट, इस प्रकार से तीन अवॉर्ड्स प्राप्त हुए हैं।
- भारत सरकार द्वारा सोमनाथ मंदिर को 'स्वच्छ आइकोनिक प्लेस' के रूप में घोषित किया गया है, जिसके अंतर्गत दिनांक ०२/१०/२०१८ को स्वच्छता के विषय में हुए कार्य के लिए भारत सरकार द्वारा द्वितीय पुरस्कार दिया गया है।
- श्रवण तीर्थ दर्शन योजना के तहत अब तक कुल १२२५ बसों के माध्यम से ६१,००० यात्रियों ने गुजरात राज्य के विविध यात्राधामों के दर्शन का अवसर प्राप्त किया है।
- भवनाथ तलेटी, गिरनार शिवरात्री में बरसों से मनाए जानेवाले शिवरात्रि मेले को राज्य सरकारने वर्ष-२०१९ में गिरनार शिवरात्रि कुम्भ मेले के रूप में मनाने का निर्णय किया है। हर वर्ष मनाए जानेवाले मेले के स्थान पर विख्यात संतो की उपस्थिति में धर्म संमेलनों, सामाजिक समरसता संमेलनों के साथ समग्र गिरनार को सुशोभित कर तारीख २७/२/२०१९ से तारीख ०४/०३/२०१९ के दौरान गिरनार शिवरात्रि कुम्भमेले का आयोजन किया जाएगा।
- जुनागढ ऐतिहासिक नगरी है। जो यात्रा और पर्यटन के क्षेत्र में अपना महत्व रखती है। यहाँ यात्रिकों की सुविधा बनी रहें इस हेतु से अंबाजी माता के मंदिर तक रोप वे बनाने की कार्रवाई शुरू की गई है।

- राजकोट में नए अद्यतन सुविधायुक्त ग्रीन फिल्ड एयरपोर्ट के लिए राज्य सरकार ने जमीन मुहैया करवाई है।
- राज्य में प्राकृतिक विरासतों और अभयारण्यों तथा राष्ट्रीय उद्यानों आदि रक्षित क्षेत्रों के नज़दीक पर्यटन के विकास हेतु राज्य सरकार द्वारा वर्ष २००७ से ईको टूरिज़्म नीति लागू की गई है। नैसर्गिक वातावरण में कुल ६३ ईको टूरिज़्म साइट विकसित की गई हैं, जिसका संचालन और व्यवस्थापन स्थानिक लोगों से बनी ईको डेवलपमेन्ट सोसायटी के माध्यम से किया जाता है। ईको-टूरिज़्म के माध्यम से प्राकृतिक क्षेत्रों में जवाबदेही पूर्ण पर्यटन के द्वारा पर्यटकों में प्रकृति के प्रति जरूरी समझ और संवेदनशीलता बढ़ी है, जो कि दीर्घ काल में वन, वन्य जीवों और पर्यावरण की रक्षा के लिए लाभदायी हुआ है। राज्य में स्थित अलग-अलग ईको टूरिज़्म साइट पर पर्यटकों की संख्या और स्थानिय लोगों की आय में उत्तरोत्तर वृद्धि हुई है।
- महात्मा गांधी की १५० वीं जन्म जयंति के परिप्रेक्ष्य में नेशनल सॉल्ट सत्याग्रह मेमोरियल महात्मा गांधी को श्रेष्ठ श्रद्धांजलि स्वरूप है। भारत सरकार की ग्रांट में से दांडी में नेशनल सॉल्ट सत्याग्रह मेमोरियल का कार्य हाल ही में ७० करोड़ रूपयों की लागत से संपन्न की गई है। जिसका लोकार्पण माननीय प्रधान मंत्री श्री नरेन्द्रभाई मोदी के द्वारा तारीख ३०/०१/२०१९ को किया गया। मुख्य आकर्षणों में सैफी विला, और मेमोरियल को जोडनेवाला पुल, तालाब, सॉल्ट मेकिंग, मॉन्युमेन्ट एरिया, और मार्चर्स एरिया, मोनोलिथ और म्युराल, सोलार ट्री का समावेशन होता है। इसके अलावा, ऐतिहासिक नमक के सत्याग्रह के दांडी रूट के २१ स्थानों में से १४ स्थानों पर रहने के लिए कमरों, प्रार्थना हॉल, लाईब्रेरी, लाइटिंग, पार्किंग, पेय जल और शौचालय की सुविधाओं को पूर्ण कर लिया गया है। उपर्युक्त दोनों ही गतिविधियों का संचालन और निभाव का कार्य शुरू कर दिया गया है।

विज्ञान और प्राद्योगिकी

- समग्र विश्व में बायोटेक्नोलॉजी के क्षेत्र के गतिमान विकास के मद्देनज़र राज्य में रोजगार के विपुल अवसरों का निर्माण करने के लिए राज्य में स्वायत्त गुजरात बायोटेक्नोलॉजी युनिवर्सिटी की स्थापना की गई है। इस युनिवर्सिटी के माध्यम से बायोटेक्नोलॉजी के राष्ट्रीय और अंतरराष्ट्रीय स्तर के निष्णातों को एकसाथ जोड़कर हमारे प्रधानमंत्री श्री नरेन्द्रभाई मोदी का $BT+BT=BT$ (भारत टूडे + बायोटेक्नोलॉजी = भारत टूमॉरो) के सूत्र को सार्थक बनाने के लिए मेरी सरकार कटिबद्ध है।
- भारतनेट फेज़-II के तहत राज्य की ७५२२ ग्राम पंचायतों में बेन्डविड्थ कनेक्टिविटी को पहुँचाने का कार्य प्रगति पर है, जिससे ग्रामजनों को सुदृढ़ ऑनलाइन सेवाएं प्राप्त होगी।
- अर्बन वाई-फाई कार्यक्रम के अंतर्गत ५५ शहरों में वाई-फाई सुविधा उपलब्ध की गई है जिससे नागरिक इन्टरनेट की सुविधा के माध्यम से नागरिकलक्षी सेवाओं का लाभ पा रहे हैं।
- सायन्स सिटी, अहमदाबाद के फेज़-२ के विकास के भागरूप २५७ करोड़ रूपयों की लागत से एक्वेटिक गैलरी और १२६ करोड़ रूपयों की लागत से रोबोटिक गैलरी के निर्माण की कार्रवाई प्रगति में है और अंदाजन १०० करोड़ रूपयों की लागत से स्पेस और एस्ट्रोनॉमी गैलरी के निर्माण की कार्रवाई शुरू की गई है। विज्ञान के प्रचार, प्रसार, प्रदर्शन आदि में सहायभूत होने के लिए लगभग १२ करोड़ रूपयों की लागत से सायन्स सिटी में “विज्ञान भवन” कार्यान्वित किया गया है। राज्य में राजकोट, पाटण, भुज, और भावनगर चार स्थानों पर ३३९ करोड़ रूपयों की लागत से रिजियोनल सायंस म्युज़ियम की स्थापना का कार्य गति में है।

न्याय तंत्र

- राज्य में ज्ञान आधारित अर्थव्यवस्था के विकास के हेतु राज्य सरकार ने विज्ञान, टेक्नोलोजी एवं इनोवेशन (STI) पॉलिसी घोषित की है। इस पॉलिसी के तहत अनुसंधान, टेक्नोलोजी निदर्शन एवं पायलोट डिप्लोयमेंट के लिये ५० लाख रुपये तक की सुविधा उपलब्ध है।
- बायसेग के माध्यम से ५० शैक्षिक चैनल्स पर २४×७ शैक्षिक कार्यक्रमों का प्रसारण किया जाता है।
- गरीबों को भी त्वरित, सरल और सस्ता न्याय मिल पाए इस प्रकार की सुदृढ़ प्रणाली का विकास गुजरात ने किया है। गुजरात के न्याय प्रशासन तंत्र में विकेन्द्रीत व्यवस्था तथा तकनीकी के विनियोग से त्वरित न्याय के द्वारा लोगों की अपेक्षाओं को संतुष्ट कर कानून के क्षेत्र में गुजरात देश का मार्गदर्शक बनने के लिए सज्ज बना है। नवरचित बोटाद जिले में ३१ करोड़ रूपयों की लागत से नवनिर्मित न्याय संकुल का लोकार्पण किया गया है। राजकोट में विंछिया और तापी में डोलवण में अदालत कार्यरत हुई है। अब गुजरात में एक भी जिला बगैर न्यायिक अदालत का नहीं है। राज्य के २४४ तहसिलों में न्यायिक अदालतें कार्यावित हुई हैं। इसके अलावा अमरेली जिले में धारी, गीर-सोमनाथ जिले में कोडिनार, आणंद जिले में पेटलाद, पाटण जिले के राधनपुर, जुनागढ़ जिले के वंथली और बनासकांठा जिले के थराद में अधिक जिला न्यायाधीश की अदालतों को कार्यान्वित किया गया है।

**अन्न एवं
नागरिक
आपूर्ति**

- चैरिटी तंत्र के कम्प्युटरीकरण के अंतर्गत चैरिटीतंत्र की वेबसाइट तैयार कर उसमें विविध प्रकार की जानकारी और सभी प्रकार के प्रपत्र उपलब्ध किए गये हैं। ऑनलाइन ट्रस्ट/ सोसायटी का पंजीकरण, फेरबदल रिपोर्ट, वार्षिक हिसाबों का मूल्यांकन और प्रशासनिक योगदान वसूली ऑनलाइन की जा सकती है।
- प्रधानमंत्री उज्जवला योजना राज्य में लागू कर २१ लाख से अधिक गरीब परिवारों को गेस कनेक्शन उपलब्ध करवाए गये हैं, जिससे इन परिवारों की महिलाओं के आंखों के रक्षण के साथ उन्हें रसोई के काम में सरलता हुई है।
- उचित मूल्य के दुकानदारों के लिए नई ऑनलाइन परमिट और भुगतान सुविधा उपलब्ध करवाई गई है, जिससे राज्य के १७००० उचित मूल्य दुकानदारों को गोदाम या नायब मामलतदार के कार्यालय में नहीं जाना पड़ता है और अब वे ऑनलाइन भुगतान कर सकते हैं, जिससे समय और खर्च की बचत होती है।
- राष्ट्रीय अन्न सलामती योजना के अंतर्गत ९९% राशन कार्ड में आधार नंबर के सीडिंग का कार्य संपन्न कर लिया गया है, जिससे बायोमैट्रिक जाँच के द्वारा लाभार्थियों को प्राप्त लाभों के वितरण की व्यवस्था अधिक सुदृढ़ बनी है।
- गुजरात राज्य के पिछले स्थापना दिवस से पीएनजी/ एलपीजी सहाय योजना का शुभारंभ किया गया है।

**खेलकूद, युवा
और
सांस्कृतिक
गतिविधियां**

राज्य के युवाओं के अंदर सुषुप्त पड़ी शक्ति और ऊर्जा को बाहर लाने के लिए उचित मंच प्राप्त करवाने के लिए मेरी सरकार जागृत है।

- खेलमहाकुंभ-२०१८ में कुल ४२,०९,११० खिलाड़ीयों ने पंजीकरण करवाया है। खेलमहाकुंभ में १.४५ लाख से अधिक विजेताओं को ४० करोड रूपयों से अधिक के नकद पुरस्कार दिए जाते हैं। इसके अलावा दिव्यांग खिलाड़ीयों को ५ करोड रूपयों के पुरस्कार दिए जाते हैं।
- इस वर्ष गुजरात के शक्तिदूत योजना के लाभार्थीओं में से ६ खिलाड़ीयों ने एशियाई खेल-२०१८ में भारत का प्रतिनिधित्व किया था, जिसमें एथलेटिक्स स्पर्धा में टीम ईवेन्ट में उच्च कौशल्य का प्रदर्शन कर गोल्ड मेडल प्राप्त कर राज्य और राष्ट्र का नाम रोशन किया है।
- राज्य के १८ जिलों में २० स्थानों पर ३६५ करोड रूपयों की लागत से खेल संकुल स्थापित किए गये हैं।
- अहमदाबाद सरकारी जिला पुस्तकालय के नए ग्रंथभवन के निर्माण कार्य को ७.०० करोड की लागत से पूर्ण कर लोकार्पण किया गया।

वन विकास

- विकास के साथ-साथ पर्यावरण का संतुलन बरकरार रखना अति आवश्यक है। इसके लिए मेरी सरकार हमेशा सजग है और वन और वन्य जीवन के संरक्षण तथा संवर्धन के साथ साथ वनीय क्षेत्र से बाहर के इलाकों में भी वृक्षावरण बढ़ाने के लिए निरंतर प्रयत्नशील है। वनीय क्षेत्र से बाहर के इलाकों में वन में पिछले १० वर्षों में २०% की बढ़ोत्तरी हुई है।
- भूमि और नमी संरक्षण, बन्नी घासक्षेत्र विकास, मेन्ग्रोव की बुआई, बांस की बुआई जैसी विविध योजनाओं के चलते २०१८-१९ के दौरान कुल ४१,३१४ हेक्टर क्षेत्र में वृक्ष बोए गये।
- राज्य में पशुधन के संरक्षण और निभाव के लिए २०१८-१९ के वर्ष के लिए राज्य की १४५ आरक्षित विडीओ में से २५७.९२ लाख कि.ग्रा. घास का विक्रमजनक एकत्रीकरण और संग्रह किया गया।
- उत्तरायण के त्यौहार के दौरान पतंग की डोर से घायल पक्षीओं की चिकित्सा के शुरू किए गए राज्यव्यापी “करुणा अभियान” अंतर्गत ७८१ दवाखानों में ४६९ से अधिक चिकित्सक और अनेक स्वयंसेवकों द्वारा पक्षीओं के इलाज और रख-रखाव का महा-अभियान और करुणा एनिमल एम्बुलेन्स सेवा का विस्तार किया गया है, जिसमें कुल १०,५७१ पक्षीओं का इलाज किया गया है।

आयोजन

- विधायकों को अपने चुनाव क्षेत्र में विकास कार्य के लिए दिए जानेवाले अनुदान को १ करोड़ रूपयों से बढ़ाकर १.५ करोड़ रूपए कर दिया गया है।

राजस्व प्रशासन

- सार्वजनिक उद्देश्यों के लिए भूमि संपादन से संबंधित किसानों के हित में शहरी क्षेत्रों की व्याख्या से शहरी विकास/ क्षेत्र विकास मंडल के इलाकों को रद्द कर दिया गया है। जिसके कारण किसानों को चार गुना मुआवजे का लाभ मिलेगा। संमति एवॉर्ड करनेवाले किसान को अतिरिक्त २५ प्रतिशत मुआवजे का लाभ देने का प्रावधान भी किया गया है।
- शहरी इलाकों में स्थित कृषि भूमि पर गैरकृषि के मामलों में ४०% कटौति देकर शेष ६०% क्षेत्रफल के अनुसार प्रीमियम वसूले जाने के कारण किसानों को भरने पड़ रहे प्रीमियम में ४०% का फायदा होगा।
- गणोत अधिनियम के आधीन तय की गई खरीद किंमत जो कि गणोत भरपाई नहीं कर पा रहे थे। इनके लिए खरीद किंमत भरपाई करने की अवधि ता. १५—०१-२०१९ की अधिसूचना से ता. ३०-०६-२०१९ तक बढ़ाई गई है। ता. १-१-१८ थी ता. १४-१२-१८ तक ८७२२ गणोतों के कब्जे में रही जमीन हक्क की भरपाई कर जमीन के मालिक बनाए जा रहे हैं।

- नए और अविभाज्य शर्त की तथा गणोतधारा के अधीन की कृषि भूमि को ग्रामीण इलाके में किसी भी प्रकार के प्रीमियम को लिए बगैर जो जमीन को १५ वर्ष पूर्ण हो चुके हों और किसी भी प्रकार की शर्त का भंग ना हुआ हो, तो फिर किसान लक्षी अभिगम रखते हुए स्वतः ही कृषि हेतु की वह जमीन को पुरानी शर्त में बदलने का निर्णय लिया गया है, जिसके अंतर्गत ता. ०१/०१/१८ से ता. १४/१२/१८ तक १२६२०६ सर्वे नंबरों को नई शर्त में से पुरानी शर्त में फेरबदल किया गया है।
- टुकडा धारा के भंग के लिए पहले बाजार मूल्य तय करने की प्रक्रिया में बहुत अधिक समय व्यतित होता था। जिससे दंड करने के मामलों का निकाल नहीं हो पाता था। इस वजह से पारदर्शिता और सरलीकरण लाने के उद्देश्य से टुकडाधारा के भंग के लिए जंत्री आधारित मूल्य की गिनती कर राशि का मूल्यांकन करने का सुधार करने के विषय में विधेयक महामाहिम राष्ट्रपति की अनुमति के लिए भेजा गया है।
- वर्ष २०१८-१९ में (दिसम्बर २०१८ तक) राज्य कर की आय ४६०३४ करोड रूपए हुई है, जो पिछले वर्ष की तुलना में १५.५२% की बढ़ोत्तरी दर्शाती है। जनवरी २०१९ तक कुल ८७२ किस्सों में एन्फॉर्समेन्ट एक्टिविटी द्वारा कुल २२७.१४ करोड के कर की वसूली की गई है।
- रिफंड भुगतान में भी गुजरात राज्य बहुत ही आगे रहा है। अभी तक रिफंड के प्राप्त आवेदन २०८८९ में से १९८८२ (९५.६६%) का निराकरण कर क्लेम की गई धनराशि ३६५८ करोड के सामने ३४९९ करोड (९५.९५%) को मंजूरी दे दी गई है।

वित्त

व्यवस्थापन

- GST कानून के अंतर्गत जनवरी २०१९ तक पिछले वेट कानून से माइग्रेट हुए और नए पंजीकृत ४७७६२४ मिलकर कुल ९८५३२२ करदाता रजिस्टर्ड हुए हैं।
- वर्ष २०१८-१९ (जनवरी २०१९ तक) में कुल ३१४४३५ डीलर ई-वे बिल पोर्टल पर पंजीकृत हुए हैं, और कुल ५.७५ करोड़ ई-वे बिल जनरेट हुए हैं। गुजरात आंतरराज्य ई-वे बिल जनरेशन में प्रथम क्रम पर है।
- पेन्शनर घर बैठे “जीवन प्रमाण पोर्टल” के माध्यम से अपनी मौजूदगी को प्रमाणित करा सकें उस प्रकार की सुविधा उपलब्ध की गई है।
- पेट्रोल/ डीज़ल में दिनांक ०५/१०/२०१८ से वेट के कर के दरों में २०% से १७% करते हुए ३% की कटौती की गई है।

वैधानिक कार्रवाई

मेरी सरकार इस सत्र में अन्य वैधानिक कामकाज के अलावा गृह के विचाराधीन निम्नलिखित विधेयक लाने पर विचार कर रही है:

१. कृषि भूमि छूत(सुधार) विधेयक, २०१९
२. गुजरात गृहनिर्माण बोर्ड (सुधार) विधेयक, २०१९
३. गुजरात प्रॉविंशियल म्युनिसिपल कॉर्पोरेशन (सुधार) विधेयक, २०१९
४. गुजरात शॉप्स एन्ड एस्टाब्लिशमेन्ट (रेगुलेशन ओफ एम्प्लोयमेन्ट एंड कंडिशनस ओफ सर्विस) विधेयक, २०१९

मानवीय संवेदनाओं से धडक रही आर्थिक प्रगति और मानव शक्ति के विकास को वरित मेरी सरकार सामान्य मानवी के सर्वांगी सुखाकारी, मूलभूत जरूरतों की आपूर्ति, और राज्य की विकास यात्रा में सभी नागरिकों की सहभागिता के ध्येय के साथ निरंतर कार्यरत है। विशाल जनसमुदाय के हित को हमेशा से अग्रता देकर किए जाने वाले कार्यों के माध्यम से राज्य के विकास की सामान्य प्रजाजन को अनुभूति हुई है। “निरपेक्ष नेतृत्व, निरंतर विकास” की नई परिभाषा गुजरात में अंकित हुई है। सरकार उनके साथ है, यह एहसास प्रजा को हो, ऐसा दायित्व मेरी सरकार ने निभाया है। आज़ादी के आंदोलन में अग्र भूमिका निभाने वाला गुजरात राष्ट्र को विश्व फलक पर सन्माननीय स्थान दिलाने में भी अग्र भूमिका निभाएगा यह मेरा विश्वास है। प्रत्येक गुजराती विश्व में गुजराती होने का गौरव ले पाए और गुजरात के विषय में स्वाभिमान रख सके, ऐसे गुजरात का निर्माण करने की जिम्मेदारी जनता ने आप सब को सौंपी है। आप सभी अपने सार्वजनिक जीवन में अनुभवों और प्रजाजीवन की अपेक्षाओं अपनी दृष्टि के सन्मुख रखकर दिव्य गुजरात – भव्य गुजरात के जनप्रतिनिधि के रूप में अपना श्रेष्ठ योगदान देंगे यह अभिलाषा है। माननीय प्रधानमंत्री श्री नरेन्द्रभाई मोदी के दिए गये मंत्र “सबका साथ, सबका विकास” को आधार बनाकर हम सब सदैव गुजरात के विकास के लिए प्रयत्नशील रहे और छ करोड़ गुजरातियों की समृद्धि और कल्याण के प्रति कटिबद्ध रहें यही शुभकामनाएं प्रेषित करता हूँ।

जय जय गरवी गुजरात

जय हिंद

Hon. Speaker and Hon. Members of the Legislative Assembly,

I welcome you all to the third session of the 14th Legislative Assembly.

Intra-nation and international terrorism is a global menace, the terrifying result of which have been suffered by our nation recently. The brave CRPF Jawans have become martyrs in a terrorist attack in Pulvama district of Kashmir. I express my heartfelt condolences and sympathy to their families and pay tribute to them.

At the commencement of the session, I fondly remember Father of Nation Mahatma Gandhi- revered in the entire world, Sardar Patel – the architect of united India; Pujya Ravishankar Maharaj – the silent worker of the people; and Indulal Yagnik – the valiant son of the State. I bow my head to them respectfully. It is quite natural that scholars of the nation and those from abroad are eager to know about the life of Mahatma Gandhi- the beloved Son of Gujarat, the super human who inspired the whole world and whose thought process and life influenced an entire era. Hon. Prime Minister has dedicated The Mahatma Gandhi Museum at Alfred High School, Rajkot where Gandhiji used to study. The museum provides a glimpse of the life of Mahatma Gandhi and brings alive his entire thinking process and his message and presents one more dimension of the glory of Gujarat.

It is a matter of great pride for all of us that the ‘Statue of Unity’– the tallest statue in the world with 182 meter height of Sardar Vallabhbhai Patel – has been dedicated to the people by Hon’ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi on 31/10/2018. The Statue of Unity is the live projection of the talent, hard work and sacrifice of Sardar Saheb. A unique effort has been made to emotionally integrate farmers of the entire country with this gigantic construction by using their farm implements for the construction of the statue. This statue of Sardar Vallabhbhai Patel – the architect of the unity and the integrity of the nation – built at Sadhubet in river Narmada at a distance of 3.2 k.m. from Sardar Sarovar Dam in the backdrop

of the mountain range of Satpuda and Vindhyaachal expresses the new India along with the competence and sacrifice of Sardar Patel. Along with the Statue of Unity, the valley of flowers – spreading the fragrance of flowers of more than 100 species – Wall of Unity – constructed from the soils of 1.69 lakh villages of India - , an audio visual exhibition covering the entire life of Sardar Saheb and a tent city setup in the natural backdrop of Mother Narmada have also been dedicated to the people. The tallest statue of the world built in the memory of Sardar Saheb – who was harder than the iron but at the same time tenderer than a flower - has provided an impetus to tourism activity also apart from providing Gujarat the top rank in the world map. It has also empowered the Vanbandhu.

On this occasion, I also remember Bharat Ratna Late Shri Atal Bihari Vajpayee, former Prime Minister of India and a leading Statesman. Late Shri Vajpayee – the Bhishma Pitamah of Indian politics - earned the respect of all the parties for achieving landmarks like India’s nuclear test and the victory in Kargil war. Holding the record of being a member of parliament for the longest period, the Ajat Shatru (the one who does not have any enemy) Late Shri Vajpayee continues to inspire us to have compassion towards the downtrodden.

Vibrant Gujarat Global Summit 2019 - one more landmark in the march of development of Gujarat– was inaugurated by Hon’ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi. In this journey which was more like a development campaign, leaders of four countries, global industrial houses and thousands of intellectuals participated. In the 9th Vibrant Gujarat Summit, 15 countries participated which were the highest number of countries to participate in the summits organized till now. They included more than 3000 foreign delegates from 135 countries and more than 40,000 Indian delegates. They held approximately 3500 B2B and B2G meetings. By the end of this Vibrant Summit, 28360 MoUs were signed. In the summit, 37 international and country seminars were organized and 6 seminars of other States were also held. More than 1200 stalls were setup on the theme of “Shaping a New India” in a mega exhibition and 1250 companies including 200 companies of 38 leading countries of the world participated

in this exhibition. In Vibrant Gujarat Global Trade Show 2019, “Buyer Seller Meet” and “Reverse Buyer Seller Meet” as well as “Vendor Development Programme” were organized for the first time as a new approach which was very successful. Purchasers from more than 50 countries participated in “Buyer Seller Meet”/ “Reverse Buyer Seller Meet”. Apart from this, “The Africa Pavilion” setup with the cooperation of more than 25 African countries on Africa Day was also a big attraction.

The International Stem Seminar was a valuable platform for the experts of this field to interact. The Futuristic Technology Exhibition, Space Exhibition etc. provided knowledgeable information to the visitors.

I congratulate Hon’ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi for the unprecedented, historic and revolutionary decision – which was long awaited - to give 10% reservation to people of economically weaker sections by keeping the current arrangement of reservation unchanged and maintaining the social harmony. My government is the first to respond to this decision and implement it in the state.

“Student Startup and Innovation Policy-SSIP” has been implemented for the first time in the country by my government to translate curiosity of the youth into research and thereby to expand the chain of graduate, post graduate and doctorate courses with the vision to create 2000 startups from Gujarat by the year 2022. Under this policy, approximately 14 lakh students studying in 60 universities and more than 800 educational institutions in the state have been covered. Gujarat has been conferred “Startup Best Performer Award” by Department of Industrial Policy and Promotion of Central Government for startup works under “Startup Ranking 2018” of States.

Corruption free Administration

With objective of Welfare to All Through Comprehensive Development, the State of Gujarat is marching on the path of comprehensive progress under the leadership of Hon’ble Chief Minister Shri Vijaybhai Rupani and Hon’ble Deputy Chief Minister Shri Nitinbhai Patel. My Government has made integrity, transparency, honesty, sensitivity, decisiveness the basis and shown commitment to remove corruption.

- The Anti-Corruption Department has been equipped with modern facilities to abolish corruption. My government which is committed to eradicate corruption has registered cases against 729 persons in the last one year including trap/decoy cases against 717 persons, cases of Disproportionate Asset against 12 Government officers/employees. The conviction rate which was 25% has increased by 10% in the last five years to reach 35% in the year 2018 largely due to prompt action, competence and commitment of the Anti-Corruption Bureau.
- Gujarat has entered in the new age of mining and excavation. The higher criteria of transparency has encouraged different types of entrepreneurs to participate in bidding for e-Auction and get mining rights. For competitive and impartial allocation of mines in the State, total 686 blocks have been identified for public auction. Total 470 blocks of minor minerals have been put up for auction in five phases from 01/04/2018 till date.
- My Government has developed the tradition of ‘Minimum Government – Maximum Governance’ and one more important decision has been taken by way of the announcement that the dealers wishing to start petrol-diesel pumps in the state are exempted from obtaining a new license from the State Government for purchase, storage and selling of petrol and diesel. This decision has opened the door of a new revolutionary age in the field of purchase – storage – selling of petrol and diesel in the State. The owners of petrol – diesel pumps in the State will no longer be required to renew their license after the expiry of their license period.
- Hotels which do not serve liquor have been exempted from police license.
- My Government has decided to make the provision to give exemption to the new industrial units being set up in the State as well as the eligible additional units from payment of electricity duty for five years from the date of commissioning production more simple, speedy and transparent. Industrial units can obtain the certificate of exemption from electricity duty from their home within 24 hours by applying online once their eligibility is proved.

- With the twin purpose of facilitating the business of shopkeepers and prevention of corruption, the provision of a Life Time License under *Gumasta Dhaara* (Shopkeeper Act) has been made.
- With the intention that the eligible beneficiary can avail the amount of assistance promptly and easily, State Government has included about 251 schemes State Government as well as centrally sponsored schemes of 14 departments in the State DBT Portal and approximately ₹7242 Crore have been directly transferred to the accounts of the beneficiaries.
- To remove the hardship of the people, the process of NA has been made online for people dwelling in urban and rural areas. As the online system is simple, transparent and speedy, it saves time and energy and reduces unnecessary paper work. After the revolutionary initiative of online NA permission has received success in different districts, State Government has also operationalized one more revenue procedure “Premium” online which has been implemented in five districts on pilot basis and it will be introduced in the entire state.
- A statewide fourth phase of Sevasetu programme was launched so that the genuine beneficiary is not deprived from the Government assistance. Out of 4686636 applications received till now under the fourth phase of Sevasetu programme, 4681525 applications i.e. 99.89% have been disposed.
- The Chief Minister’s direct control and monitoring on the functioning of the important departments of the State Government has become possible by CM Dashboard.
- It has been decided to purchase all the items for the State Government through GeM portal so that transparency can be observed and people’s money can be properly utilized.
- Out of 49421 online grievances received from the people of the State in the calendar year 2018 on Public Grievances(P.G.) portal- the portal designed by The Department of Administrative Reforms and Public Grievances, Government of India for online submission of grievances- 44766 grievances i.e. 90.58% have been redressed.

With the corruption eradication efforts mentioned above, My Government is marching ahead decisively and with concrete planning for development of the deprived, to provide schedule castes and tribal communities their due rights, for empowerment of women, to provide employment to the youth and to provide farmers all kinds of assistance.

Development of the Deprived

- The most popular and people oriented program of My Government is Garib Kalyan Mela. By organizing 39 Garib Kalyan Mela during the current year, 12.73 lakh beneficiaries have been provided subvention of ₹2727 Crore. Total 1530 Garib Kalyan Mela have been organized till date in eleven phases and 147 lakh beneficiaries have been provided total subvention of ₹26677 Crore.
- Under Vanbandhu Kalyan Yojana, provision of ₹13277.87 Crore has been made for the year 2018-19 with an increase of ₹718.53 Crore and thereby maximum infrastructural facilities have been made available to the tribal community and a role model has been provided to the entire country.
- Provisions of PESA Act are being intensively implemented in the State. The tribal community have been given the right to water and land in the forest and to collect minor forest produce. The Eklavya Model Residential Schools under Vanbandhu Kalyan Yojana have been increased to 91 from 7. In these schools, 32000 students are getting quality education.
- Under The Scheduled Tribes and Other Traditional Forest Dwellers (Recognition of Forest Rights) Act, 2006, the dwelling and tilling rights of Scheduled Tribes on the land occupied by them have been recognized. Under this Act, 129604 acre land for 84441 individual claims, 1160857 acre land for 4659 community claims and 1365 acre land for 1147 proposals regarding infrastructural facilities have been handed over. Thus, rights to approximately 13 lakh acre land have been recognized by sanctioning total 90247 claims.
- Screening of 90 lakh tribal people have been completed for sickle cell anemia, the incidents of which is found significant in the tribal area of the State. A tribal patient is provided annual subvention of ₹6000 for this.

- A number of schemes have been started by my Government to ensure the employment to Economically Backward Class students and the youth of non-reserved classes. This year, under the Mukhya Mantri Svavalamban Yojana, assistance of ₹163 Crore have been paid to 40988 beneficiaries of these classes. Loan of ₹10 lakh for pursuing studies within the country and loan up to ₹15 lakh for pursuing studies in foreign countries are provided. Apart from this, loan of ₹10 lakh is provided to the graduates for self-employment.
- More than 36000 students are provided free of cost lodging and boarding facility in 598 grant-in-aid hostels and 88 Ashram Shalas of Scheduled Castes.
- Total educational subvention of ₹960.00 Crore is paid to total 52.55 lakh students under schemes of pre-matric scholarship, post matric scholarship and assistance for uniform to Scheduled Castes, Socially and Educationally Backward Classes, Economically weaker sections, Minority Communities.
- Under Saraswati Sadhana Yojana, 1.82 lakh girls belonging to Scheduled Castes, Socially and Educationally Backward Classes are provided bicycles free of cost with the expenditure of ₹65.07 Crore.
- Under Kunvarbainu Mameru Yojana, 30250 girls belonging to Scheduled Castes, Socially and Educationally Backward Classes, Economically weaker sections are provided assistance of Rs.30.25 Crore on the occasion of their marriage.

Samaras Hostels:-

12 Samaras hostels have been started in the state with modern facilities for 10500 students at Ahmedabad, Vadodara, Rajkot, Surat, Bhavnagar and Anand for students of Scheduled Castes, Scheduled Tribes, Developing Castes and Economically Backward Classes. Approval has been given to construct 8 Samaras hostels at Bhuj, Jamnagar, Patan and Himmatnagar.

- **Santhani Land:-**

To realize the slogan “Work for Every Hand”, State Government has allotted 64026 hectare land to 42357 beneficiaries of Scheduled Castes and 17992 hectare land to 6201 beneficiaries of Schedules Tribes from government fallow land to allot agricultural land to landless farm labourers. Apart from this, out of the land rendered surplus under Agricultural Land Ceiling Act, State Government has allotted 19545 hectare land to 6282 beneficiaries of Scheduled Castes and 4573 hectare land to 4210 beneficiaries of Scheduled Tribes. The beneficiaries have been handed over possession of the land and it has been decided to increase the assistance being given for re-claiming the land from Rs.15000 per hectare to Rs.30000 per hectare.

Health

- My Government is continuously trying to ensure that every person of the State remain healthy, the mother’s mortality rate and infant mortality rate is decreased, no child birth is discriminated against on the basis of sex and the skewed sex-ratio is brought down, the reach of health services is extended and people of Gujarat get quality health services.
- A huge health infrastructure is available in Gujarat with 9231 Sub Centers, 1499 Primary Health Centers, 368 Community Health Centers, 35 Sub-district Hospitals, 22 District Hospitals as well as 15 Medical College allied Hospitals and 128 Mobile Medical Health Units.
- Hon’ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi has implemented Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana to see that more than 50 Crore poor and middle class people of the country get high quality health facility and no person has to die because of lack of treatment owing to lack of financial resources. The beneficiary family gets all treatment, medicine etc. up to ₹5 lakh free of cost per year. Approximately 2 Crore 44 lakh people have been covered under the scheme in the State of Gujarat. They will also get the benefit of the scheme. I am glad to inform you that Gujarat ranks first in implementation of this scheme.

- The Central Government has recently allotted an AIMS hospital to Gujarat to make modern health services, ultra-modern instruments based on latest technology and services of specialist and super-specialist experts available to Gujarat. Construction of a modern hospital, medical college and research center shall begin shortly on 300 acre land near Rajkot at an estimated cost of ₹1200 Crore. Patients of Gujarat shall get the benefit of high quality treatment with modern systems in near future.
- My Government conducts School Health Checkup programme so that no child in the State fall ill and an ailing child recovers quickly and continue with the studies and keep hail and hearty. My Government has carried out health checkup of approximately 1 Crore 55 lakh students on the spot and provided them necessary treatment free of cost. Under School Health Checkup Programme, on the spot treatment to 19.61 lakh children, referral services to 184118 children, super-specialty treatment to 28283 children – which included treatment for heart ailment to 22932 children, renal treatment to 3508 children, treatment for cancer to 1843 children – were provided during 2017-18. Till date, treatment for Cleft Lip/ Palate to 4300 children, treatment for club foot to 2697 children and treatment for Cochlear Implant to 1436 children has been provided.
- Patients belonging to poor and middle class section are availing the benefit of Mukhyamantri Amrutam “MA” and “MA Vatsalya Yojana” of my Government. Under this scheme, 68.02 lakh families have been registered upto 31 December, 2018 and total claims of ₹2169 Crore of 14.65 lakh beneficiaries have been sanctioned giving the patients a new lease of life.
- Ahmedabad Municipal Corporation has built with the help of State Government the modern Sardar Vallabhbhai Patel Hospital at a cost of ₹750 Crore. The hospital has been inaugurated by Hon’ble Prime Minister. All kinds of specialty and super-specialty treatment are provided in this hospital.
- Under the central Government programme, a statewide campaign to administer “MR” vaccine has been launched to protect children from diseases like measles/small pox and rubella. More than 1 Crore 45 lakh children have been vaccinated free of cost under this drive.

- The effective implementation of mother and child health programme has seen the proportion of institutional delivery in the State increasing from 54.7 % in 2005-06 to 99.3%. The mother mortality rate per every 1 lakh live birth was 112 in the year 2011-13, which has reduced to 91 in the year 2014-16.
- Under Bal Sakha – 3 Scheme started with the objective to make extensive treatment available at door step for 28 days from the date of birth to an infant born with 1.5 k.g. or less weight, 137 private pediatricians, voluntary and grant-in-aid institutions functioning in the field of medicine have joined hands with Government through agreement and provided free of cost health services to 11840 infants from April 2018 to December 2018.

Health Education:

- Two new medical colleges have been started on PPP mode at Palanpur in Banaskantha district and Dahod in Dahod district each and admissions have been given to students for MBBS courses on 300 new seats created in these two colleges. My Government has been continuously taking action to setup new medical colleges for medical education and medical college allied 500 bed hospitals and as a result, 5000 MBBS seats are now available in 26 medical colleges compared to only 900 MBBS seats in 6 medical colleges before year 1995. Thus, there has been the significant increase in medical education facilities for the youth of Gujarat in the State.
- There are more than 500 stores of generic medicines operating in the State to make available quality medicines to patients at reasonable price, the benefit of which is being availed by patients.
- I am feeling proud to mention that my government has made important and sensitive decision to provide assistance up to ₹50000 to the injured in road accidents for speedy treatment even in private hospitals also during golden hours (first 48 hours) , so that fatality may be prevented.

Education

- My government has accorded top priority to education by allocating highest budget of ₹27500 Crore which is more than the allocation made in earlier years and higher compared to other sectors. Here also, children of primary schools have been paid special attention so that the foundation of their education does not remain weak and the future citizens of India can be shaped in a better way. There are 32961 government primary schools in the state where 6500 classrooms and 2930 toilets have been constructed during the last year. Facility of toilet and electricity is available in almost all the government primary schools. With provision of all these facilities laid down in the RTE and as a result of programs like Shala Praveshotsav, Gunotsav and Mission Vidya of my government, total enrollment of children has increased by 34.20% and the enrollment of girls has increased by 36.31% and the dropout rate has come down to 1.42% whereas the literacy rate has increased by 10.17%.
- Good results are being received of the Gunotsav programme organized every year since 2009. The quality of primary education in state has improved with Gunotsav Abhiyan.
- For improving the learning outcomes of the students, my government has made sincere efforts from preprimary level education to higher secondary level education. Knowledge through activities has been universalized in standard 1-2 to develop basic skills in students.
- The period and subject teacher method system has been introduced in standard 3-8. As a result, the sense of accountability has increased in the entire system. Recently, a remedial test for language and mathematics was conducted for about 649000 students of standard two and now every student is being imparted individual remedial education according to their requirement. Unit tests of various subjects are conducted every week in standard 3-8 and teachers also give remedial teaching.
- The attendance of teachers and students in all the primary schools of the state is taken online. This has increased the transparency and accountability in the entire system. These efforts made by Gujarat to improve the learning outcomes of the students will show a new direction to other states of the country also.

Mission Vidya:

- For children studying in standard 6-8 and found weak in reading, writing and calculation on the basis of the results of Gunotsav-8, remedial teaching was started under Mission Vidya title in the form of statewide campaign. The teachers worked for an additional hour during this mission. At the end of Mission Vidya, the evaluation carried out by external evaluators has shown remarkable improvement in the achievement of the students.

Online resource portal (GROWER):

- An online resource portal GROWER (Gujarat Repository of Wide and Educational Resources) has been prepared to make teaching material easily accessible to students, teachers-instructors and guardians in this digital age. Audio visual material of various subjects are available on this portal.
- Total subvention of ₹289 Crore has been provided up to 2018-19 to 222467 students who have taken admissions in private primary schools under RTE.
- During current year, total 24036 children of parents who make seasonal migration for employment have been provided benefit of total 580 seasonal hostels at different places.
- From among the total 112122 children in the age group of 6-14 and having special requirement, 110172 children have been provided necessary equipment, therapy, transport, escort allowance and stipend facility.

Secondary Education:

- With the objective that no individual or organization in the State start a school without obtaining recognition from Gujarat Secondary and Higher Secondary Education Board and also to prevent malpractices in examinations, some of the provisions of Gujarat Secondary and Higher Secondary Education Act, 1972 have been amended. This will go a long way in reducing the activity of opening illegal schools and instances of malpractices in examinations.
- Under Samagra Shiksha Abhiyan, construction works for 70 new secondary schools, 4818 class rooms, 8 KGBV buildings, 1319 toilets, 20 girls' hostels etc. have been started.

- My Government has started 1108 new secondary schools in last five years. With the new Government schools coming up, 16 percent increase of students in Government secondary schools has been recorded against overall increase of 4.34 percent in all secondary schools.

Higher Education:

- There were 02 sectorial universities before 2000-2001 in the State. After 2000-2001, 20 sectorial universities have been added including Petroleum University, Children's University, Indian Institute of Teacher Education, Kamdhenu University, Sanskrit University, National Law University, Raksha Shakti University, Forensic Science University, Gujarat Technological University, Sports University etc.
- The number of engineering colleges has reached to more than 440 in the State. As a result, students of the State do not have to go to other states to pursue engineering courses and they can now get technical education in Gujarat itself. More than 2.73 lakh students who have got admission in the first year of graduation and polytechnic courses have been provided tablets of universal brand at the token rate of ₹1000 under "Namo E-Tablet Scheme" and total 217 colleges have been provided Namo Wifi facility.
- "Namo e-Tab" Android application has been developed by Education Department so that students can use the tablet properly. With the help of this application, students can get information about various scholarship schemes of the State Government, career counselling, higher educational institutes of the State, placement, job search, virtual learning, startup etc. Besides useful online video lectures and language lab, the facility to upload academic notes, assignments has been added in this application.
- In the current year, subvention of ₹29 Crore has been paid to 1391 girl students under Mukhya Mantri Kanya Kelavani Nidhi.
- Appointments have been given on 468 posts of Assistant Professor (Class-II) of various 23 subjects in Government colleges of the State in the last one year.

Women's Empowerment and Security

- 181 Abhayam Rescue Mobile Van Service and a application with new approach has been started to provide security to women of the State. My Government has been making serious efforts to provide social security to the women and to control incidents of snatching of ornament, valuables of the women. My Government has implemented strict law with provision of strict imprisonment of 5 to 10 years and fine of ₹25000 for the snatcher of ornaments and valuables of women.
- 270 Women Courts are functional in taluka and municipal corporation areas for speedy disposal of women's cases and more than 15000 cases have been disposed in these courts.

Employment

- My Government is committed to provide work to every human being. Towards this end, total 3,35,621 candidates have been provided employment by Employment Exchange Offices of the state in the year 2018. With the efforts of these Employment Exchange Offices, total 1321 candidates have been selected in the Sena Bharati Melas organized during this year, which is a matter of pride for the State. Further, 51,259 candidates have been encouraged for self-employment through organization of total 822 self-employment camps.
- "Mukhya Mantri Apprenticeship scheme" has been started with the provision of ₹272 Crore with the target of recruiting of 01 lakh apprentices to expand the scope of Apprentice Training Scheme in the state. During this year, 72000 apprenticeship contracts have been entered in which puts Gujarat in the forefront in the country. Registration of total 16010 units has become possible on the portal as a result of undertaking the registration on mission mode. This has again put Gujarat State in the first place.
- Assistance of ₹4500 to the graduates, ₹3500 to the diploma holders and ₹3000 to the others is provided under Mukhya Mantri Apprenticeship Scheme.
- There are 689 Industrial Training Institutes in the State where facility for industrial training is available for 1.92 lakh students. Total 40000 tablets have been given free of cost to students of IT related trades including 25000 tablets given during the current year. Further, 30000 bicycles have been given during the last three years including the 14000 bicycles – the highest – given during the current year.

**Labourer
Welfare**

- Gujarat is the leading state in the country in the field of industrial peace. Because of the positive policies, constant vigilance, alertness and awareness of my Government, the proportion of loss of man-days owing to industrial dispute is quite negligible.
- The papers required to be presented under law by the industrialists have been simplified under Ease of Compliance in a manner that the interest of the labourers does not get adversely affected. As a part of this process, Labour Department has finalized 5 registers by reducing 56 registers under various labour laws.

**Water
Management**

- Excellent water management is the basic requirement for continuous development. My Government has launched Sujalam Safalam Water Conservation Campaign with people's participation and deepened more than 13000 ponds-check dams and completed total 18515 works. As a result, more than 12000 lakh cubic feet water will be stored.
- The silt collected in the wake of de-silting and deepening of ponds and check dams is distributed to farmers free of cost to make their land more fertile. This will increase their crop production.
- Under the above mentioned campaign, my Government has launched the drive to revive the 32 dry rivers under a scheme of Rural Development Department. This will improve the ground water table.
- Works under Mahi Canal Improvement, Kadana-Dahod Lift Pipeline scheme meant for tribal area and Dinod-Boridra Lift Irrigation Scheme are on the verge of completion. They will provide benefit of irrigation to more than 35000 hectare area.
- Works under Ukai-Kakarapar Canal Improvement meant for farmers of tribal area, Kakarapar-Goradha-Vad Lift Irrigation Scheme in Surat district under Vanabandhu Kalyaan Yojana and the Karajan Reservoir based pipeline scheme from Karajan dam to Vadi are in progress. This will benefit more than 1 lakh 10 thousand hectare area.
- Works under SAUNI Scheme phase-2 are completed. Tender process for works of phase-3 is in progress. After completion of all the three phases, irrigation facility to 8 lakh 25 thousand acre area of 115 reservoir of Saurashtra will be connected with Narmada which will transform the arid area into greenery.

- Under Sujalam Sufalam Yojana, works of Piyaj-Unad, Dhadhusan-RedLaxmipura, Kherva-Visnagar and Bhasariya-Sametra lift irrigation are in progress. This will provide benefit to total 40000 acre area of Mehsaha, Jotana, Becharaji, Vijapur, Visnagar and the Trikoniya Area of Vadnagar in Mehsana district as well as Kalol and Mansa taluka in Gandhingar district.

Water Supply

- The far sighted planning of my Government to provide drinking water to the people of the state has liberated them from diseases that occur due to contaminated water. Waterborne diseases have significantly decreased as clean drinking water has become available to the people of the state. Their health has also improved.
- A huge network of approximately 2900 k.m. long main canal has been created under the water supply scheme based on Sardar Sarovar Canal and other sources of water. Through this statewide water supply grid - which is the longest in the country – my government has succeeded to provide drinking water facility to more than 13000 villages and 207 urban area of the state.
- Drinking water has been made available to the last person through 15000 mini pipeline schemes and installation of approximately 270000 hand pumps. This facility has been created mainly in tribal area to provide more benefit to the tribal people dwelling in sparsely populated, hilly and interior area.
- Though it is difficult to provide tapped water to hilly and interior area, my government has shown exemplary eagerness and provided tapped water connection to 11.14 lakh households in tribal area.
- Tenders have been issued for 7 desalination plants to convert sea water into sweet water.

Sardar Sarovar Project

- Sardar Sarovar Project is the economic backbone of Gujarat. From the twin power houses of this project, total 4230 Crore units of electricity has been generated up to January, 2019. This may be taken as having earned income of ₹ 16920 Crore for the nation. Apart from this, the Canal Top Solar Power Project has produced 11.6 Crore units of electricity.

- As a result of various steps taken at different intervals by my Government to expedite the canal work under Sardar Sarovar Project, works of 60427 k.m. length including Narmada main canal, branch canal, Vishakha canal, Prashakha canal, Pra-prashakha canal have been completed up to January, 2019.
- During the current year, 243976 hectare irrigation area has been developed up to January, 2019. Till date, from among the total 17.92 lakh hectare irrigation area, works up to pra-prashakha canals have been completed in 14.79 lakh hectare area.

Agriculture

India is an agricultural oriented country. The livelihood of 70 to 80% people of the country is based on agriculture and in Gujarat also the livelihood of 60% people is based on agriculture. Therefore, for the development of the state, it is necessary for the agriculture to prosper. The state of Gujarat has achieved agricultural growth rate of more than 10%. It is absolutely necessary for all the stakeholders to work hard to maintain this rate in the coming years. Gujarat is a state in the entire country where agriculture and hard work is very necessary. Gujarat is a state in the entire country where agriculture and industry are matching step to step in terms of development rate. State Government has adopted comprehensive approach through various schemes for agricultural development and their effective implementation including enhancing irrigation facility, economic and prudent use of water by bringing more agricultural area under sprinkle and drop irrigation and facilitated the results of agricultural research and viable technique and expertise to bring to the farms of the farmers in the very short time.

- Hon'ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi has decided to double the income of the farmers by the year 2022 under which, central and State Government have taken numerous measures. During monsoon marketing season 2018-19, Gujarat State Civil Supply Corporation Limited has procured total 4587468 quintal stock of groundnut, mung, urad, toor, rice, millet and maze from 301383 farmers at minimum support price as on 11/02/2019 and as a payment of which, amount of ₹1951 Crore has been directly transferred to the accounts of beneficiary farmers through RTGS.

- Farmers of the State receive agriculture loan at 7 percent interest rate, for which, 3 percent and 4 percent interest assistance are provided by NABARD and State Government respectively. As a result, interest free agricultural loan up to ₹3 lakh becomes available to the farmers. State Government has paid ₹366 Crore as interest to the banks and passed the orders to pay ₹591 Crore.
- My Government has created storage capacity of total 2.14 lakh metric tonne through 1001 godowns till March 2018 so that the agricultural produce can be scientifically stored and farmers may get affordable rate.
- State Government is implementing the Barbed wire fencing scheme to protect the crops of the farmers of the State from the Nilgais and pigs. In the current year, fencing of 13 lakh 29 thousand running meters has been completed to benefit accountholder farmers.
- For mechanized agriculture in the State, subvention of ₹179.17 Crore has been given in the current year to 52273 farmers for tractor and various agriculture implements like rotator, seed cum fertilizer drill, cultivator, various ploughs, harrow, paddy trans planter, power tiller, power thresher, potato digger, potato planter, shredder, baler, ripper, land leveler, agro service provider etc.
- 27.63 lakh farmers out of total 52.48 lakh accountholder farmers of the State are associated with the co-operative credit mechanism. Out of which, 16.49 lakh farmers have been issued Kisan Credit Cards till September 2018 and 10.66 lakh farmers among them are getting credit through Kisan Credit Cards.
- The State of Gujarat has shown a new direction in the agriculture field by way of soil health card, micro irrigation, horticulture, post-harvest management, dairy and animal husbandry. Best agriculture State award has been conferred on the State of Gujarat at New Delhi in 11th Global Agriculture Leadership Summit and Leadership Award 2018 programme held by Indian Council of Food and Agriculture, New Delhi.

- For making available horticulture technology of other countries to the farmers of Gujarat, a Centre of Excellence for vegetables at Vadrad of Sabarkantha district, a Centre of Excellence for mango at Talala of Gir Somnath district and a Centre of Excellence for date-palm (kharek) at Kukma of Kutch district are operational in the State under Indo-Israel work plan. Besides, four new Centers of Excellence are being built.
- With a view that benefits of various subvention schemes become easily available to the State farmers and transparency is maintained, all the schemes are being implemented through I-Khedut portal and the amount of subsidy is directly credited to the beneficiary's account. Approximately 6 lakh applications have been received online in the year 2018-19 for availing benefits of various subvention schemes of agriculture department.
- Responding quickly to the Pradhan Mantri Kisan Sanman Nidhi announced recently by the Central Government, it has been planned to complete in time all the procedures including preparation of online application so that this benefit may be given to all the eligible farmers of the State.

Scarcity Relief

- Total 1626690 farmers have been paid input assistance worth ₹1557 Crore in 96 talukas this year. 253152 cattle of 443 Panjarapols and Gaushalas and 162687 cattle of the cattle camps are being provided assistance of ₹35 per day. The animal keepers of these regions have been provided 4 kg grass per animal at the concessional rate of just ₹2 per kg. To overcome the scarcity of grass, 6.84 Crore kg grass has been distributed till date.

Animal Husbandry

- Gujarat has shown a path to the nation in White Revolution. At present, 21 District Milk Producing Federations are functioning. Approximately, 16000 milk societies exist which consist 32.94 lakh members. Dairy Federations have the capacity to collect two and a quarter Crore liter milk per day. During 2017-18, 1.86 Crore liter milk has been collected per day by Milk Producing Federations of the State. At present, a hefty amount of ₹90 Crore is being directly paid to the account of Milk Producers in the State.

- My Government which is very compassionate to every living being has started Karuna Animal Ambulance-1962 service in all the districts of the State.
- With a view to protecting valuable livestock of the animal breeders, 90.71 lakh animals have been treated and 326. 31 lakh animals have been vaccinated.

Fisheries

- Gujarat has a 1600 km long sea coast. People residing in coastal region are generally engaged in the profession of fishing. To be helpful to them, my Government has modified the scheme of providing assistance for diesel used in the mechanized boats having the length of not more than 20 meters and decided to pay assistance per boat instead of one boat per family.
- There is about 90000 hectares of land suitable for brackish water fishing in the coastal region of the State. State Government has formed a new policy to simplify allotment of this land. Total 16700 hectare land of the state has been master mapped and total 7259 hectare land of the State has been allotted till date. Beneficiaries have produced 54689 metric tonne prawn fish in the year 2017-18. We have exported them to the various countries and have earned foreign exchange in return.

Rural Development

- Under Swachhh Bharat Mission (Rural), Central Government had undertaken a third party survey 2018 by an independent agency in the rural areas of the entire country from 1 August to 31 August 2018. Gujarat ranked second in the entire country in this survey.
- Under Mahatma Gandhi National Rural Employment Guarantee Scheme, 37.85 lakh rural families have been given job cards in the state. They are made 100% payment through DBT. At the end of 31st January, 2019, total 7.91 lakh families have been provided overall employment of 333.98 lakh man-days, of which employment of 147.80 lakh man-days has been provided to women.
- Dang District has ranked first in “overall performance in implementation of PMAY” (G) in the year 2017-18, for which award has been given to Dang district by Ministry of Rural Development of Government of India at New Delhi on 10/9/2018.

Residential Housing

My Government is making efforts for all the people in the states to have well equipped residential houses. Against the planning to construct 775000 houses for people residing in the rural and urban areas of the State, construction of 472000 houses have been completed. Remaining houses are at the various stages of construction. The e-Lokarpan programme for the beneficiaries was organized at taluka Jujava, dist. Valasad where Hon'ble Prime Minister presided over the programme. E-Lokarpan of the 115551 houses was done to the beneficiaries of 26 districts.

Panchayatiraj

Panchayatiraj is the foundation of the democratic system. Gujarat has played the leading role in Panchayatiraj system from the beginning. The village people run their own administration for which State Government make financial and infrastructural facilities available.

- In Gujarat State, Panchayatiraj system is being implemented since 1963. Construction of the buildings in Taluka/District had been carried out from their own fund. With the bonafide and positive approach of utilizing the amount of their own fund for basic facilities and other works of development, my Government gives grant of ₹29.40 Crore per District Panchayat and ₹2.40 Crore per Taluka Panchayat for new construction in place of very old buildings of District Panchayat and Taluka Panchayat. Thus, grant has been given for the construction of buildings of 10 District Panchayats including 7 new districts. Out of these, buildings of 6 District Panchayats have been completed and construction of buildings of remaining 4 District Panchayats are in progress. In the same way, grant for building construction of 120 Taluka Panchayats have been allocated. Of which, works of 54 buildings have been completed and works of 66 buildings are in progress.
- **Rurban:** For providing advanced facilities similar to cities in the rural area, 255 rurban villages with 10,000 or more population in non-tribal area and more than 7000 population in tribal area and the villages of taluka centers were covered and from among them works for underground drainage had been started in 79 villages in the first phase from 2009-10. At the end of November'18, works of 69 projects have been completed. Other 10 works are in progress. Total expenditure of ₹682 Crore has been incurred.

- Gram Panchayat is the basic unit in Panchayatiraj system. Gram Panchayat provides primary facilities and different services to the people. Therefore, to equip the office of Gram Panchayat with facilities, a Gram Panchayat is allocated grant up to ₹22 lakh on the basis of its population. Works of new buildings of 817 Gram Panchayats have been completed at the cost of ₹75.58 Crore till now .
- To keep unity among citizens in rural area and to ensure that they make development in unison, Gujarat has initiated Samaras Gram Panchayat Scheme which is being implemented since October, 2001 and this initiative has been taken by Gujarat in the country. Under this scheme, total 13286 Gram Panchayats have been declared Samaras till now, of which 640 are Mahila Gram Panchayats. This shows success of this scheme. Samaras Gram Panchayats have been allocated grant of more than ₹237 Crore till date.

Urban Development

- State Government has expressed its resolve for overall development of urban area by implementation of various infrastructural works for urban development. As a part of this resolve of State Government, a huge amount of ₹22000 Crore has been allocated under Chief Minister Swarnim Jayanti Shaheeri Vikas Yojana implemented since 2009. ₹4493 Crore has been allocated for the current year i.e. 2018-19.
- As per Global Economic Research Report, Rajkot and Surat cities of Gujarat have been included in the most rapidly developing ten cities of the world during the period of 2019 to 2035. Surat ranks first in the list whereas Rajkot ranks seventh, which is a matter of pride for the State.
- Under Smart City Mission, developmental works have been started as encouraging driving force for the important task of Central Government to change the cities and also with the objective that they become the engine for economic development and to improve the standard of living of people living in the cities. Under this scheme, 100 cities have been identified in the country. Total six cities of the state i.e. Ahmedabad, Surat, Vadodara, Rajkot, Gandhinagar and Dahod have been identified. Total expenditure of ₹2050 Crore has been incurred under this scheme.

- Total 455 works for creating infrastructural facilities like water supply, underground drainage, rain water drainage system, urban transportation and parks and gardens for children have been sanctioned with the expenditure of ₹5276 Crore for Gujarat State under AMRUT (Atal Mission for Rejuvenation and Urban Transformation) by Ministry of Urban Development, Government of Gujarat. 74 works have been completed and other works are in progress at different stages.
- Construction of priority reach of 6.5 km. from Vastral to Apparel Park under the first phase of Metro Link for Gandhinagar and Ahmedabad (MEGA) project has been completed. The commercial operation will start from March-2019.
- Administration of 6 Regional Commissioners (Municipalities) has been set up to strengthen the administration of municipalities and make it efficient.
- Keeping in view the expanding cities and increase in their population coupled with the liberal industrial and economic policy, for the purpose of balanced planned growth of urban areas of the state, total 4 development scheme, 48 drafts of town planning scheme, 28 primary town planning schemes and total 26 final town planning schemes have been sanctioned in the year 2018.
- My Government has decided to make the process of redevelopment of the private old and damaged flats hassle-free to save lives and properties at the time of natural calamities like heavy rain and earthquake. There may be cases where majority of owners of such flats are ready for redevelopment but some owners do not give consent. To redress this situation, provision has been made that the work of redevelopment of such old flats may be undertaken if consent of not less than 75% flat owners has been obtained.
- After Diamond and Textile, Surat has now acquired the identity of the City of Bridges. The first two-way cable staid bridge of Gujarat has been thrown open in Surat. For this bridge, expenditure of ₹144 Crore has been incurred. Now, people of Surat have one important Link Road to reach Athava, Dumas, Vesu and Pipalod. It will ease the traffic of Athava and Adajan area.

Road and Buildings

My Government is committed to provide secure and convenient infrastructural facility for transportation to the people along with comprehensive development of the State. Under the World Bank Aided Scheme, works to widen, strengthen and renovate the State highways - which are the core network - at the cost of ₹1938 Crore has been undertaken. Of which, works of Mehasana-Himatnagar State High Way (four laning-60 KM.) has been implemented during this year, the entire project cost of which is ₹353 Crore.

- Works to convert roads of 379.88 k.m. length connecting Ambaji, Dakor, Pavagadh and Palitana into four lane are in progress. From among the roads of 61.40 k.m. connecting Statue of Unity, works to convert the road into four lane with the estimated amount of ₹298 Crore have been completed. Works of more than ₹1450 Crore have been sanctioned under Chief Minister's Gram Sadak Yojana.
- For the strengthening of roads passing through village site and to prevent the surface of tar being damaged due to lack of drainage system, total 241 works with the estimated expenditure of ₹84 Crore have been sanctioned in the year 2018-19 under Suvidha Path Yojana.
- Works of 11 bridges with the estimated amount of ₹62 Crore have been completed and works of 53 big bridges including the bridge on Bharuch-Ankaleshvar road across river Narmada with the estimated expenditure of ₹1108 Crore is in progress.
- Works to convert into six lane the 201 k.m. road of Ahmedabad-Bagodara-Rajkot national Highway no.8-A and 8-B with the estimated cost of ₹2893 Crore and from among the 44.420 k.m. roads of Chiloda- Gandhinagar- Sarkhej national Highway no.8-C works to convert into six lane the stretch of remaining 19.20 k.m. road, construction of 7 new fly overs and 1 elevated corridor of 4.18 k.m. length with the estimated cost of ₹867.97 Crore are in progress.
- Works of Signature Bridge between Dwarka- Bet Dwarka on national highway no. 51 with the estimated expenditure of ₹962.00 Crore are in progress.

- Works of 24 railway over bridges with the 50:50% partnership with Railway Authority on the railway crossings where there is more than one lakh train vehicle unit has been completed with the estimated expenditure of ₹681.48 Crore in the last five years. Work of railway level crossing passing through D.F.C.C route and from among R.O.B works on other railway crossings, works of 55 railway over bridges with the estimated cost of ₹2237 Crore are in progress.
- To provide well equipped residences to State employees, construction work of 896 quarters of different categories at Gandhinagar with the estimated cost of ₹223.49 Crore are in progress.
- Recently, sanction has been given to works of central road funds worth ₹1561 Crore by Government of India, which will give benefit to 26 districts of the State.

Transportation Services

- From among 18000 villages of Gujarat State, 99% of villages have been connected with 7000 S.T bus services. Approximately, 24 lakh passengers get benefit of S.T. buses daily.
- Keeping in view the requirements of passengers, total 298 metro link services connecting taluka to taluka and district to district are in operation.
- Considering the demand of the passengers, total 70 bus services including Volvo of premium service type, A.C seater and sleeper have been started and with this, religious places such as Ambaji, Dwaraka, Somanath, tourist places like Div, Kevadia, Statue of Unity and cities like Amadavad, Vadodara, Rajkot and Surat have been connected.
- Gujarat State Road Transport Corporation which has a bus body building unit has done in-house bus body building work and as a result, savings has become possible in the bus body building expenditure of the corporation.
- For the facility of vehicle drivers, an arrangement has been put in place whereby anyone can renew his/her driving license from any R.T.O. office.
- Due to on-line auction for registration numbers of choice, process of auction has now become accurate and transparent.

- With the modernization and integration of check posts of the State, operation of check posts in Shamlaji, Ambaji, Bhilad and Gundari have now become speedy and transparent with the elimination of manual interference.
- My Government has taken a sensitive decision towards increasing the safety and facility of the people. On the auspicious occasion of a marriage in the family, the bus service for to and from journey is available at the rate of ₹1200 for journey up to 20 k.m., ₹2000 for journey up to 40 k.m. and ₹3000 for journey up to 60 k.m.
- A luxury bus service has been made available for the people of the state to visit tourist places like Haridwar, Varanasi, Chandigarh and Goa.

Ports

- Handling of cargo through ports has reached to 1208 Million Metric Ton in the year 2017-18, whereas handling of cargo through ports of Gujarat Maritime Board has reached to 371 MMT, which shows major contribution of 31% of total national cargo handling and 70% of cargo handling on non-major ports. 260.1 MMT traffic has been recorded up to November, 2018 in the year 2018-19 through GMB ports. From 2011 to 2018, the cargo traffic through Gujarat Maritime Board ports has increased with combined annual growth rate of 7% approximately.
- The construction of polytechnic college complex with the capacity of 720 students for skill development in coastal management is on the verge of completion at the cost of ₹22.00 Crore at Rajula by Gujarat Maritime Board. Simultaneously, to promote ship building, 9 ship yards are working with the capacity of 11 lakh DWT and the scheme to develop more shipyards has been undertaken. Various projects like creating post infrastructure with an investment of ₹3500 Crore at Chhara and construction of L.N.G. terminal with Floating Storage and Re-gasification Unit (FSRU) at Jafarabad with ₹4000 Crore investment are also in progress.
- To develop facilities for fisheries at Mangrol as well as Nava Bandar, works at the cost of ₹455 Crore are to be undertaken. The works to develop facility for fisheries at the cost of ₹35 Crore are about to completed at Jafarabad. With an expenditure of ₹7.7 Crore the jetty at Luwara has been commissioned for the facility of pilgrims of Narmada Parikrama and the work of the second phase is to be undertaken.

- Works for terminal at Dahej and Ghogha in the bay of Khambhat were completed and the passenger ferry service was started between Dahej and Ghogha in October-2017 in the first phase and then Ro-pax ferry service has been started in October-2018. Total 1,38,751 passengers and 21618 vehicles have taken benefit of this service till January- 2019. Planning is in progress to start these services from Hajira, Victor, Pipavav, Mundra, Okha, Jamnagar, Kuvai (Kutch) also.

Law and Order

My Government has shown the commitment to maintain sound state of law and order by better use of latest technology and laws reforms.

- Provision has been made to seize the vehicle used for cow slaughter and illegal cattle transport and subject the offender to life imprisonment with penalty up to ₹5 Lakh. There is total ban on transport of cattle from 7 p.m. to 5 a.m. Moreover, now Gujarat will not export animals and birds from its soil. My Government is committed to the protection of all the animals and birds.
- ‘The Safe and Secure Gujarat Project’ has been implemented to strengthen the law and order, prevent crimes as well as to regulate traffic with scientific detection of crime in the state. As a part of this project, the installation of CCTV camera has been completed in the cities like Ahmedabad, Gandhinagar, Vadodara and Surat in the first phase and the installation of high-end CCTV camera is in progress at 34 districts and 6 religious places.
- Gujarat has achieved first position for its performance in Crime and Criminal Tracking Network System, implemented by Government of India. NCRB Best Practice Award has also been conferred on the state for the E-Gujcop Project.
- The Forensic Science Laboratory of the state has been recognized by Government of India as the “Examiner of Electronic Evidence” under Section 79-A of IT Act, 2007. Gujarat is the very first state in the country to get this recognition. The training of Forensic Science has been given to 350 foreign police officers and judicial experts of 45 various countries by Ministry of External Affairs under Indian Technical Economic Cooperation (ITEC) Program.

- **Jail Reform:** Arrangement is made for convicted prisoners in jail to appear in examination of slandered 10 and 12 so that they can bring a complete transformation in their lives.
- Under Cyber Crime Investigation Micro Mission, total 12 new Cyber Crime Cells have been sanctioned in the State, which has increased the efficiency to detect Cybercrimes and investigate them. Besides, Social Media Intelligence Lab has been started at ATS and Ahmedabad City Crime Branch.
- Decision has been taken to provide resident with three rooms and a kitchen instead of two rooms and a kitchen to police constable/head constable of the state so that the police personnel of the State can live comfortably with their family. Along with 1935 houses constructed during the year 2018-19, total 36331 houses have been constructed at the cost of ₹2092 Crore till date.

Energy

- The per capita average energy consumption of the State is considered a necessary yardstick for the development of any State. Gujarat has always kept the leading position in the country in this regard. In 2017-18, the per capita average power consumption of the State has been 2007 units. Which is approximately double than the national average of 1075.
- Government has declared a unique scheme called SKY (Solar Power Kisan Yojana) solely for the farmers so as to make the peasants of the State a participant in producing recyclable energy too. According to this scheme, State Government gives Solar Panels to the farmers for their agricultural power connections. The farmer may earn through the sale of the excess electricity to the electricity company after their own consumption of the electricity produced by the Solar Panels. This Scheme provides the farmers electricity not only during the day time, but for 12 hours. Moreover, the farmers are exempted from paying electricity bill and they earn from the sale of the electricity. Under this pilot project, which is beneficiary to them in four ways, it is planned to convert 138 agricultural feeders of the State to SKY Feeders at the cost of ₹875 Crore. During the current financial year, out of the 50 feeders planned to be activated as SKY feeders at the cost of ₹235 Crore, total 20 agricultural feeders have been activated till now and the remaining feeders shall be activated by 31/03/2019.

- Gujarat State Electricity Corporation, the power producing company under the control of State Government, has achieved power production of 21748 million units during April-2018 to January-2019 through its power stations, which is 12% more compared to the previous year.
- Renovation and modernization of Ukai Unit 3,4,5 and Vanakbory unit 1,2,3 have been completed under Renovation and Modernization Program of Power generating old units of the Government and as a result, the power generation cost has decreased by ₹0.46 per unit. With this renovation process, the power generation cost has decreased along with the level of pollution.
- During the year 2017-18, 86.25% plant availability factor has been achieved by GSECL power stations, which is the highest till today.
- The Solar Rooftop Project has received tremendous response in the State. State Government gives subsidy of ₹10000 per KW (within the limit of maximum 2 KW). From the date of introduction of the scheme till date, 28000 beneficiaries have availed the benefit of solar rooftop project on their residence. The established capacity of this project is 93 MW. The beneficiaries have received subsidy of ₹46 Crore and ₹167 Crore as a part of the State and the Central subsidy respectively.
- The process for the bidding of 500 MW for solar energy has been completed on 28/06/2018, under which rate of ₹2.44 per unit has been decided and it is the lowest in India.
- Another bidding process for 1500 MW for solar energy is about to be completed.
- The power contracts for total 52.9 MW capacity to generate electricity from urban waste in cities like, Ahmedabad, Surat, Junagadh, Jamnagar etc. have been executed.
- My Government has given 1,16,652 new agricultural connections at the cost of ₹1898 Crore till January -2019 against the planning to give 1,22,706 new agricultural connections at the cost of ₹1921 Crore in the current financial year 2018-19.

- Against the target to provide 37,250 new domestic power connections to poor beneficiaries at the cost of ₹23.40 Crore in the current financial year 2018-19, 48145 new domestic power connections have been given by State Government till January, 2019, which is more than the prescribed target.
- 12,742 solar pumps generating power for agriculture without requirement of power connections have been made functional.
- 101 new sub stations have been set up in the year 2017-18 and another 100 new sub stations will be made operational at the end of current financial year 2018-19.

Minerals

- The State has earned ₹698.22 Crore as revenue at the end of October, which is 25.45% more in comparison of the previous year.
- A fund of total ₹458.48 Crore has been raised in the District Mineral Foundation for the welfare of excavation affected people in the State. Of which ₹367.98 Crore have been allocated for Public Interest related works in 31 districts.

Tourism

- The number of tourists visiting the State is increasing day by day. There has been an increase of about 14 percent in the number of tourists compared to the last year. This has generated employment opportunities in tourism and hospitality sectors.
- An entertainment theme park of international standard has been built at Ajwa garden in Vadodara at the cost of ₹125 Crore.
- Gujarat has been bestowed with three awards i.e. Best Civic Management, Best Heritage City and Best Airport under National Tourism Award-2018.
- Government of India has declared Somnath Temple the “Clean Iconic Place” and it has been given second prize by Government of India on 02/10/2018 with regard to the cleanliness drive.
- Under “Shravan Tirth Darshan Yojana”, 61000 pilgrims have taken the benefit of “Darshan” of various places of pilgrimage

in Gujarat through total 1225 buses.

- State Government has decided to celebrate as Girnar Shivratri Kumbh Mela in the year 2019 the Shivratri Mela celebrated at Bhavnath Taleti, Girnar over many years. In place of the Mela celebrated every year, it will be celebrated as Girnar Shivratri Kumbh Mela during 27/02/2019 to 04/03/2019 in the presence of reputed saints and with religious congregations and congregations of social harmony. The entire Girnar will be decorated on this occasion.
- Junagadh is a historical town and is an important place in terms of pilgrimage and tourism. Here, the process of building a ropeway up to the temple of Ambaji has been started to provide facility to the pilgrims.
- State Government has allotted land for a new Green Field Airport equipped with modern facilities at Rajkot.
- State Government has implemented Eco-Tourism Policy from the year 2007 for development of tourism near protected area like natural heritage, sanctuaries and national parks. Total 63 Eco-Tourism sites have been developed near natural environment. These sites are managed by Eco-Development Societies consisting of local people. Through Eco-Tourism which calls for responsive tourism in area with natural environment, tourists' understanding and sensitivity towards nature has increased which has proved beneficial for protecting forest, wild life and environment. The number of tourists and the income of local people at different Eco-Tourism sites in the State has been increasing day by day.
- In the context of the 150th birth anniversary of Mahatma Gandhi, the National Salt Satyagrah Memorial is the best tribute that can be given to Mahatma Gandhi. The National Salt Satyagrah Memorial has been completed at Dandi from the grant of Government of India at the cost of ₹70 Crore and Hon'ble Prime Minister Shri Narendrabhai Modi has dedicated the memorial to the people on 30/1/2019. The major attractions of the memorial are the beach connecting the Saifi Villa and the memorial, the pond, salt making, monument area and marchers' area, monolith and mural and solar tree. Apart from this, works providing facilities of rooms, prayer hall, library, lighting, parking, drinking water and toilet have been completed at 14 out of 21 places on the Dandi Route of the historic Salt Satyagrah. Operation and maintenance have

Science and Technology

started.

- Keeping in mind the rapid development of biotechnology sector in the entire world, the autonomous Gujarat Biotechnology University has been established to generate opportunities of employment on a large scale in the State. My Government is committed to link experts of national and international repute in biotechnology through this university and to realize the slogan BT+BT= BT (Bharat Today +Biotechnology= Bharat Tomorrow) given by our Honorable Prime Minister.
- Under Bharat Net Phase 2, the task of providing Bandwidth Connectivity in 7522 Gram Panchayats is in progress, which will make more robust online services available to rural people.
- Under Urban Wi-Fi Programme, Wi-Fi services have been made accessible to 55 cities. As a result, people are getting civic services through internet.
- As a part of phase 2 development of Science City, Ahmedabad, the construction of Aquatic Gallery at the cost of ₹257 Crore and Robotics Gallery at the cost of ₹126 Crore is in progress. Construction of Space and Astronomy Gallery at the cost of ₹100 Crore has been started. The 'Vigyan Bhavan' built at the cost of about ₹12 Crore has been made functional at Science City to facilitate publicity, propagation and exhibition etc. of science. The work for setting up Regional Science Museum at four places in the State i.e. Rajkot, Patan, Bhuj and Bhavnagar at the cost of ₹339 Crore is in progress.
- For development of knowledge based economy in the State, State Government has announced Science, Technology and Innovation (STI) Policy. Under this Policy, assistance up to ₹50 lakh is available for research, technology demonstration and pilot deployment.
- 50 educational channels at BISAG telecast 24×7 Educational

Programmes.

Judiciary

- Government of Gujarat has developed a powerful system to ensure quick, easy and cheap justice. Satisfying the expectations of the people, Gujarat has equipped itself to be the guide of the nation in Judiciary by quick justice through decentralized system and use of technology in judicial administration system. A newly constructed court complex has been opened for the people at the cost of ₹31 Crore in the newly formed district – Botad. The courts have started functioning at Vinchhiya in Rajkot and Dolvan in Tapi. Now, there is no district in Gujarat without a Judicial Court. Judicial Courts have become functional in 244 Taluka. Besides, the courts of Additional District Magistrate have started functioning at Dhari in Amreli, Kodinar in Gir-Somnath, Petlad in Anand, Radhanpur in Patan, Vanthali in Junagadh and in Tharad in Banaskantha.
- Under computerization of the Commissionerate of Charity, a website of the Commissionerate has been launched and various information and all types of forms have been uploaded on it. Now registration of the trust/society, modification in report, assessment of the annual report and recovery of administrative contribution can be handled through online platform.

Food and Civil Supply

- With implementation of ‘Pradhanmantri Ujjawala Yojana’ in the State, more than 21 lakh poor families have been provided with the gas-connection. This has helped women in cooking and at the same time they do not have to face the danger of spoiling their health.
- The shop keepers running fair-price shops have been provided with the new online permit and payment facility and as a result, 17000 fair-price shopkeepers do not have to visit the godowns or the office of the deputy Mamlatdar. They can also pay online which helps them to save time and money.
- Under National Food Security Scheme, 99% ration cards have been connected with the Adhaar numbers which has strengthened the distribution of the benefits to the beneficiaries through bio-metric checks.
- PNG / LPG assistance scheme has been launched since the last foundation day of Gujarat.

Sports, Youth and Cultural Activities

My Government is vigilant to provide the platform where the youth of the State can demonstrate their hidden potential and energy.

- Total 42,09,110 players were registered in Khel Mahakumbh – 2018. Prizes of more than ₹40 Crore were given to more than 1.45 lakh winners. Apart from this, Divyang players are

provided prizes of ₹5 Crore.

- Six beneficiaries of Shaktidoot scheme of Gujarat had represented India in Asian Games – 2018. They have displayed their best skills and won the gold medal in team events in athletics and brought laurels to the State and the country.
- Sports complexes have been established at 20 places in 18 districts of the State with an expenditure of ₹365 Crore.
- The construction of the new building for Government District Library – Ahmedabad has been completed at the cost of 7.00 Crore and it has been thrown open to the people.
- It is very important to maintain the balance between development and environment. My Government is vigilant in this regard and has been consistently trying to increase the tree cover even in the area falling outside the forest area along with protection and conservation of forests and wildlife. The tree cover beyond the forest area has increased by 20% in the last 10 years.
- Through schemes like Land and Moisture Conservation, Banni Grassland Development, Mangrove Plantation, Bamboo Plantation, tree plantation has been carried out in total 41314 hectare area during 2018-19.
- For conservation and preservation of livestock in the State, a record collection and storage of 257.92 lakh k.g. grass have been done from the 145 reserved vidis of the State for the year 2018-19.
- Under the Statewide “Karuna Abhiyan” started for the treatment of birds getting injured by kite-flying string during the festival of Uttarayan, a massive campaign for care and treatment of birds has been launched by more than 469 doctors and a number of volunteers in 781 dispensaries and the reach of Karuna Animal Ambulance service has been expanded. Total 10571 birds have been treated through this campaign.

Forest Development

Planning

- The amount of grant allocated to an MLA for the development of their constituency has been increased from ₹1.00 Crore to ₹1.5 Crore.

Revenue Administration

- With regard to land acquisition for public purpose, the areas of urban development/Area Development Board have been removed from the definition of urban area in the interest of the farmers. As a result, farmers will get the benefit of four times more compensation. A provision has also been made to provide 25% additional compensation to the farmers who have given their

consent.

- As a result of the provision to recover premium on only 60% area of the land after deduction of 40% at the time of converting the urban agricultural land into NA, farmers will get benefit of 40% in payment of premium.
- For the tenants who could not pay the purchase price decided under the Tenancy Act, the time limit of payment has been extended up to 30/6/2019 vide the notification dated 15/1/2019. 8722 tenants have paid the price of occupation right to become the land owners during the period from 1/1/2018 to 14/12/2018.
- By adopting farmer centric approach, decision has been taken to automatically convert into the old tenure the land of new and impartible tenure falling under the Tenancy Act in the rural area without charging any premium if the land has completed 15 years and there is no breach of tenure. Under this, 126206 survey numbers have been converted into the old tenure from the new tenure during 1/1/2018 to 14/12/2018.
- Earlier, the process to fix market price for breach of Prevention of Fragmentation and Consolidation of Holdings Act took too much time. Therefore, the cases of penalty could not be disposed. With the purpose of simplification and bringing transparency, the amendment bill to make assessment of the amount by calculating Jantri based price for breach of the Act has been sent to Hon'ble President for his consent.

Financial Management

- In the year 2018-19(till December 2018), the income from the State tax has reached ₹46034 Crore which indicates an increase of 15.52% compared to the last year. Tax recovery of ₹227.14 Crore has been made through enforcement activity in total 872 cases till January 2019.
- Gujarat State is also way ahead in the payment of refund. Out of 20889 applications for refund received till now, 19882(95.66%) have been disposed and against the amount of ₹3658 Crore claimed as refund, ₹3499 Crore(95.95%) have been sanctioned.
- Under GST law, total 985322 taxpayers i.e. those migrated from earlier VAT law and the newly registered 477624, have been registered till January 2019.
- Total 314435 dealers have been registered on E-way Bill portal in the year 2018-19(till January 2019) and total 5.75 Crore E-way Bills have been generated. Gujarat ranks first in

generation of inter-state E-way Bills.

- A facility has been created for pensioners to prove their existence through Jivan Praman Portal from their home.
- The rate of VAT on petrol/diesel has been reduced to 3% i.e. from 20% to 17% from Dt:05/10/2018.

Legislative Work

My Government desires to table various bills for consideration of the House besides transacting other legislative business in this session.

1. Gujarat Agricultural Land Ceiling (Amendment) Bill, 2019
2. Gujarat Housing Board (amendment) Bill, 2019
3. Gujarat Provincial Municipal Corporation (Amendment) Bill, 2019
4. Gujarat Shops and Establishments (Regulation of Employment and Conditions of Service) bill, 2019

My Government is a sensitive Government wedded to the economic progress and development of human potential and it has been continuously working with the goal of comprehensive welfare of the common man, fulfillment of basic requirement and participation of all the people in the development of the State. The common person has experienced the fact that the development has been achieved by according priority to the interest of the masses. A new concept of “Impartial Leadership, Continuous Development” has been coined in Gujarat. My Government has displayed the responsibility which has made the people realize that the Government is standing behind them. I am confident that Gujarat who played a leading role in the freedom movement shall also play a vital role for the nation to achieve a respectable place on the global platform. The people have given you the responsibility to build a Gujarat that will make proud each Gujarati in the world for being a ‘Gujarati’. I hope that you will all contribute your best as the people’s representative of ‘Divya Gujarat Bhavya Gujarat’ (Devine Gujarat Glorious Gujarat) with all your experiences in public life and by keeping the expectations of the people in mind. I express my best wishes that may we all continue to work for the development of Gujarat keeping in view the mantra of “Sauno Sath Sauno Vikas” given by the Hon. Prime Minister Shri Narendrabhai Modi and remain committed to the welfare and prosperity of 6 Crore Gujaratis.

Jay Jay Garavi Gujarat

Jay Hind
